TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012 Bc. Žaneta Pavlů

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Rizika v mezinárodním obchodě: dopad na hospodaření podniku

Risks in International Trade: Impact on the Running of Business

DP – PE – KEK – 2012 – 54

Bc. Žaneta Pavlů

Vedoucí práce: Ing. Miroslava Lungová, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: Jana Opočenská, M.A., Trevos, a.s. export manager

Počet stran: 92 Počet příloh: 12

Datum odevzdání: 4. května 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 4. května 2012 Bc. Žaneta Pavlů

Poděkování

Úvodem bych chtěla poděkovat Ing. Miroslavě Lungové, Ph.D. za její ochotu a trpělivost během konzultací. Její připomínky a komentáře měly zásadní vliv na tvorbu diplomové práce. V neposlední řadě nelze opomenout i její pozitivní přístup.

Dále bych ráda poděkovala Janě Opočenské, M.A., která mě podrobně seznámila s chodem společnosti Trevos a poskytla řadu důležitých informací.

Anotace

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou rizik v mezinárodním obchodě, jejichž dopad je v praktické části aplikován na konkrétní podnik. Specifická rizika hrozící při obchodování se zahraničními subjekty jsou zde podrobně analyzována. Následně je proveden rozbor způsobů jejich zajištění. V úvodu praktické části je představena společnost Trevos a jsou charakterizovány veškeré prostředky, které daný podnik využívá k minimalizaci dopadu rizik. Dále se diplomová práce věnuje kurzovým rizikům, která ovlivňují činnost společnosti Trevos, ale proti kterým se nijak nezajišťuje. Modelováním je vytvořen případ, na základě kterého je vypočtena ztráta nebo zisk souvisejících s fluktuací kurzu nejdříve za předpokladu, že tento pohyb není nijak zajištěn a poté, že je zajištěn měnovým forwardem. Výsledky obou kalkulací jsou komparovány a na základě zjištění jsou společnosti Trevos navrženy způsoby řešení.

Klíčová slova

Dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso, komerční úvěrové pojištění, měnový forward, rizika v mezinárodním obchodě, způsoby eliminace rizik.

Annotation

This thesis deals with the issues of the risks of international trade, of which impact is in the practical part applied to a specific enterprise. Specific risks which could lead from trading with foreign entities are analyzed in detail. Subsequently, an analysis of ways how to secure them is demonstrated. In the introduction of the practical part, enterprise Trevos is introduced and all means, which this enterprise uses to minimize the impact of risks are characterized. Furthermore, the thesis deals with exchange rate risks, which affect the activity of enterprise Trevos, but against which they are not secure in any way. Model case is created, under which is calculated profit or loss related to exchange rate fluctuations, at first assuming that this move is not secured in no way and then that it is secured by currency forward. The results of both calculations are compared and based on findings the ways of solutions are proposed to enterprise Trevos.

Key Words

Commercial credit insurance, currency forward, documentary credentials, documentary collection, risks in international trade, ways to eliminate risks.

Obsah

Seznam obrázků ... 12

Seznam tabulek ... 13

Seznam zkratek ... 14

Úvod ... 15

1 Koncepce a metodika ... 19

2 Riziko ... 21

2.1 Rizika v mezinárodním obchodě ... 21

2.2 Dělení rizik ... 22

2.3 Charakteristika hlavních typů rizik ... 24

2.3.1 Riziko tržní ... 24

2.3.2 Riziko komerční ... 25

2.3.3 Riziko přepravní ... 28

2.3.4 Riziko teritoriální ... 29

2.3.5 Riziko kurzové ... 32

2.3.6 Riziko odpovědnosti za výrobek ... 36

2.3.7 Riziko dokumentační ... 36

2.4 Respektování rizikovosti v řízení podniků ... 37

2.4.1 Tři oblasti rizikové politiky exportujících podniků ... 38

2.5 Dílčí shrnutí ... 39

3 Způsoby eliminace rizik v mezinárodním obchodě ... 40

3.1 Eliminace tržních rizik ... 40

3.1.1 Klouzavé cenové doložky ... 40

3.1.2 Burzovní termínové obchody ... 41

3.2 Eliminace komerčních rizik ... 41

3.2.1 Akontace ... 42

3.2.2 Dokumentární inkaso ... 42
3.2.3 Bankovní záruka ... 43
3.2.4 Dokumentární akreditiv ... 44
3.2.5 Směnka ... 47
3.3 Eliminace přepravních rizik ... 49
3.3.1 Pojištění ... 49
3.4 Eliminace teritoriálních rizik ... 50
3.5 Eliminace kurzových rizik ... 50
3.5.1 Nestandardizované deriváty ... 51
3.5.2 Standardizované deriváty ... 52
3.5.3 Faktoring a forfaiting ... 52
3.6 Dílčí shrnutí ... 53
4 Aplikace dopadů rizik v mezinárodním obchodě na konkrétní podnik ... 54
4.1 Podnik Trevos, a.s. – základní charakteristika ... 54
4.2 Zajišťující instrumenty využívané podnikem Trevos, a.s. ... 58
4.2.1 Dokumentární inkaso proti akceptaci směnky od Raiffeisenbank, a.s. ... 59
4.2.2 Dokumentární akreditiv od Raiffeisenbank, a.s. ... 61
4.2.3 Komerční úvěrové pojištění ... 65
4.2.4 Modelový příklad výpočtu uvěrového limitu a pojistného ... 68
4.3 Dílčí shrnutí ... 70
5 Nezajištěná rizika ... 71
5.1 Vývoj kurzu měnových párů CZK/EUR a CZK/USD v roce 2011 ... 71
5.2 Modelová situace ... 75
5.2.1 Výchozí předpoklady modelu ... 76
5.3 Další možnosti řešení ... 82
5.4 Dílčí shrnutí ... 84

Závěr 85

Seznam použité literatury 88

Seznam příloh 92

Seznam obrázků

Obr. 1. Měnový kurz v krátkém období 33
Obr. 2. Logo společnosti Trevos 54
Obr. 3. Obrat společnosti Trevos od prvního roku působení v areálu „Valdštejnsko“ 55
Obr. 4. Procentuální vyjádření skladby vývozních zemí 57
Obr. 5. Průběh dokumentárního inkasa 59
Obr. 6. Průběh dokumentárního akreditivu 62
Obr. 7. Efekt úvěrového pojištění u firmy s obratem do 100 000 000 Kč ročně 66
Obr. 8. Vývoj kurzu CZK/EUR v roce 2011 72
Obr. 9. Vývoj kurzu CZK/USD v roce 2011 74

Seznam tabulek

Tab. 1. Seznam nejrizikovějších zemí světa 31
Tab. 2. Rozdělení zemí obchodujících se společností Trevos podle stupně rizikovosti 58
Tab. 3. Ceník dokumentárního inkasa a inkasa směnek 60
Tab. 4. Ceník dokumentárního a Standby akreditivu – vývoz 64
Tab. 5. Výpočet pojistného u společnosti KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s. 69
Tab. 6. Výpočet kurzového zisku nebo ztráty v modelovém případu bez zajištění 76
Tab. 7. Výpočet kurzového zisku nebo ztráty v modelovém případu při využití forwardu. 81

Seznam zkratek

CE	certifikát – European Conformity
CFR	dodací doložka – Cost and Freight
CIF	dodací doložka – Cost, Insurance and Freight
CIP	dodací doložka – Carriage and Insurance Paid To
CPT	dodací doložka – Carriage Paid To
CZK	česká koruna (měna)
ČNB	Česká národní banka
DAP	dodací doložka – Delivered At Place
DAT	dodací doložka – Delivered At Terminal
DDP	dodací doložka – Delivered Duty Paid
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
ENEC	evropský certifikát pro elektrické produkty
ESČ	certifikát – Elektrotechnický svaz český
EUR	euro (měna)
EURIBOR	úroková sazba (Euro Interbank Offered Rate)
EXW	dodací doložka – Ex Works
FAS	dodací doložka – Free Alongside Ship
FCA	dodací doložka – Free Carrier
FOB	dodací doložka – Free On Board
IEC	certifikát – International electrotechnical commission
MiFID	směrnice (Markets in Financial Instruments Directive and implementing measures)
MMF	Mezinárodní měnový fond
MO	mezinárodní obchod
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation)
OTC	trh (Over – The – Counter)
PRIBOR	úroková sazba (Prague Interbank Offered Rate)
TUL	Technická univerzita v Liberci
USA	United Stated of America
USD	americký dolar (měna)

Úvod

Obchodování českých společností na mezinárodním trhu sebou přináší mnoho rizik. Pro vybudování významného postavení na trhu je zásadní zabývat se danou problematikou. Existují rizika, která souvisí s obchodováním obecně, a navíc specifická rizika, která vznikají právě při uzavírání mezinárodních transakcí. Určitá rizika mohou ohrozit existenci firem, a proto je nutné, se před jejich vznikem zajistit.

Obchodní rizika jsou součástí celé řady tematických oblastí a vzhledem k jejich značnému rozsahu není možné se v této práci všemi komplexně zabývat. Práce se konkrétně zaměří na problematiku rizik hrozících při obchodování se zahraničními subjekty. Primárním zájmem diplomové práce je vysvětlení negativních dopadů rizik na český podnik.

Diplomová práce se bude věnovat rizikům mezinárodního obchodu, která ovlivňují každodenní činnosti exportérů. Nabízí se analýza druhů rizik a možnosti jejich zajištění. Práce se bude v rámci této analýzy inspirovat současnou rozsáhlou nabídkou produktů a služeb. Ani stát nezůstává v pozadí a účastní se podpory exportu, která by se spolu s dalšími zajišťujícími prostředky měla snažit vhodným způsobem řešit problém zániku firem z důvodu ohrožení komerčními, teritoriálními či tržními riziky. Zmíněný problém je způsoben především podceňováním důležitosti zabezpečení rizik v mezinárodním obchodě. Prostřednictvím pojištění nebo jiného nástroje je možné si udržet nejen platební schopnost, ale i významné postavení na trhu. Subjekt se stává pro své obchodní partnery důvěryhodným. Jednotlivé způsoby zajištění jsou neustále unifikovány, což zahraniční obchod zjednodušuje.

Pro praktickou část bude vybrán podnik Trevos, a.s., který vyrábí průmyslová a kancelářská svítidla a vyváží je do více než 50 zemí světa. Na českém trhu si vybudoval stabilní postavení a se svým ročním obratem 300 milionů korun připadajících na vývoz patří mezi významné české exportující společnosti.

Důvodů, proč je pro podnik výhodné obchodovat se zahraničními subjekty i přes ohrožení dodatečnými riziky, existuje několik. Podnik se snaží zvětšit území svého vlivu a cíleně

diverzifikovat odbytiště pro výrobky. Další důvod lze vysvětlit pomocí jednoduchého matematického uvažování. Čím více kupujících, tím menší fixní náklady na výrobu jednotlivých produktů, a tím větší zisky. Nelze opomenout ani případ, kdy společnost produkuje již zastaralý výrobek, který není ve vyspělých ekonomikách žádoucí. Existuje možnost zaměření se na méně rozvinuté země, které ocení kvalitu a jednoduché užitné vlastnosti výrobku. Společnost tak získá potřebné prostředky pro inovaci výrobního procesu a stane se více konkurenceschopnou.

Hlavní pozornost je v diplomové práci věnována možným rizikům, která vznikají při obchodování na mezinárodním trhu. Jejich analýza je východiskem pro vyhodnocení vlivu na český podnik.

Cílem diplomové práce je tedy zaprvé analyzovat rizika ohrožující české podniky vyvážející své produkty do zahraničí a zadruhé navrhnout způsoby, jak minimalizovat ztráty plynoucí z rizik souvisejících s exportem.

Problematika rizikovosti mezinárodního obchodu bude vycházet z publikací profesorky Hany Machkové (Machková, 2002 a 2007), která se ve všech svých titulech zabývá otázkami týkajícími se mezinárodního obchodu. Dalším významným zdrojem dat je kniha Stuarta Walla (Wall, 2010), který se věnoval konkrétně politickým rizikům. Na charakter platebních instrumentů, pojištění a derivátů finančních trhů je orientována celá řada odborné literatury (mimo jiné Svatoš, 2009; Máče, 2006; Kalinová, Klíma a Pelikán, 2010). Avšak problém, jak je český exportér střední velikosti schopen se krýt před riziky mezinárodního obchodu, a která ho v rámci jeho činnosti nejvíce ovlivňují, není v dostupné odborné literatuře dostatečně analyzován. Téma je proto zvoleno relevantně.

Trevos, a.s. je situací na trhu nucen se krýt proti platební neschopnosti či nevůli kupujících zaplatit, značným změnám na trhu nebo proti ohrožení zásilek v zemi kupujícího. Aby byl podnik konkurenceschopný, poskytuje svým zákazníkům krátkodobé úvěry. V takovém případě se měnový kurz využívaný pro přepočet hodnot objednávek na české koruny za účelem zaúčtování v době fakturace a inkasa liší. Při jeho zhodnocení se snižuje hodnota

dodávky a podnik nedosahuje předpokládaného zisku. Plánování podnikatelských strategií a bilancí je proto značně nejisté.

Na českém trhu existují případy, kdy posilující koruna měla za následek likvidaci výrobních závodů. Za zmínku stojí příklad oděvního podniku OP Prostějov, který musel v roce 2008 uzavřít dvě výrobní linky v Uherském Hradišti a Olomouci. Z následujícího příkladu lze vyvodit závěr, že je nutné se problematikou krytí kurzového rizika zabývat. V diplomové práci budou za tímto účelem analyzovány produkty společnosti Raiffeisenbank, se kterou společnost Trevos dlouhodobě spolupracuje. Pro modelování výhodnosti finančních derivátů bude vybrán nejmenovaný obchodní partner se sídlem v Německu.

Diplomová práce předpokládá následující hypotézu: „Využitím finančních derivátů podnik Trevos, a.s. eliminuje kurzové ztráty. Fluktuace měnového kurzu ovlivňuje hodnotu dodávek zboží a společnost při zhodnocení kurzu přichází o významnou část příjmů z exportovaného zboží.

Základní teoretické předpoklady a východiska uvažovaná v průběhu následujících kapitol budou objasněna v první kapitole.

V druhé části diplomové práce bude vysvětlen význam základního pojmu riziko, které je rozděleno do sedmi skupin – tržní, komerční, přepravní, teritoriální, kurzová, odpovědností a dokumentační. Ty budou podrobněji rozebrány spolu s konkrétními dopady na exportující podniky.

V následující kapitole budou charakterizovány jednotlivé zajišťující instrumenty, jakožto formy eliminace jednotlivých druhů rizik, a způsoby jejich využití.

Ve čtvrté části bude aplikován dopad rizik charakterizovaných v teoretické části na konkrétní společnost Trevos. Bude proveden rozbor její podnikatelské činnosti a prezentace exportních aktivit. Oddíl 4.1 se bude také věnovat stupňům rizikovosti zemí, kde sídlí obchodní partneři Trevosu. Dále budou analyzovány veškeré zajišťující prostředky, které Trevos, a.s. využívá pro krytí rizik, jimž je vystaven. Předmětem

zkoumání bude především komerční úvěrové pojištění a platební instrumenty nabízené společností Raiffeisenbank.

Na problematiku zhodnocení a znehodnocení měnového kurzu CZK/EUR a CZK/USD v roce 2011 bude zaměřena poslední kapitola. Dále bude zjištěno, jaký vliv měl tento vývoj na společnost Trevos a jaké existují možnosti eliminace negativního dopadu změn kurzů na hospodářský výsledek společnosti. Bude vytvořen modelový případ, který ověří platnost stanovené hypotézy.

Závěr práce bude věnován shrnutí klíčových bodů, zhodnocení výše stanovené hypotézy a předložení možných způsobů řešení.

1 Koncepce a metodika

Tato kapitola poskytuje náhled na strukturu a rámec diplomové práce. Je zde nastíněna použitá metodologie a základní soubor předpokladů, na kterých je diplomová práce vystavěna.

Analýza rizik v mezinárodním obchodě se zaměřuje především na způsob minimalizace jejich dopadu na exportující podnik. Problematika řízení rizik souvisejících s podnikáním společností obecně není hlavním zájmem diplomové práce, a proto není podrobněji analyzována.

Jak již bylo řečeno, diplomová práce si klade otázku, zda by se společnost Trevos měla zajistit proti kurzovému riziku, jehož vlivu se nijak nebrání. Otázka je zodpovězena formou modelování. Klíčovou úlohu přitom hraje analýza vývoje měnového kurzu ve vybraném roce, měnových derivátů a další způsobů zajištění. Modelování je rozděleno do dvou částí. Nejprve je vypočtena ztráta způsobená pohybem měnového kurzu v průběhu roku 2011 při obchodování s vybraným kupujícím. Poté dojde k zajištění kurzu pomocí měnového forwardu. Oba výsledky jsou v závěru 5. kapitoly komparovány.

Porovnáním výsledných zjištění je vyhodnocena výhodnost využití měnového forwardu pro minimalizaci kurzových ztrát. Vypovídající hodnotu zjištění omezuje předpoklad, že informace o velikosti mezibankovních tržních úrokových sazeb komerčních bank v průběhu roku 2011, které jsou potřebné pro výpočet forwardového kurzu, nejsou dostupné. Pro vyčíslení jsou využity úrokové sazby PRIBOR a EURIBOR, od kterých se sazby komerčních bank odvíjí a liší pouze nepatrně.

Pro modelování případu v oddíle 5.2 jsou uvažovány následující předpoklady:

1) Výběr jednoho významného obchodního partnera společnosti Trevos
2) Realizace 12 objednávek za rok 2011
3) Poskytnutí šedesátidenního úvěru
4) Fluktuace měnového kurzu v průběhu období poskytnutého úvěru

Vliv na spolehlivost výsledků diplomové práce mají používaná zdrojová data. Teoretická část je vystavěna výhradně na primárních datech, oproti tomu praktická část na datech sekundárních. V druhém případě bylo nutné dbát na opatrnost při výběru zdrojů. Stěžejními zdroji dat jsou interní dokumenty společnosti Trevos a vybrané dokumenty společnosti Raiffeisenbank a komerčních úvěrových pojišťoven Atradius N.V. a KUPEG, a.s.

Výsledná zjištění diplomové práce vycházejí z údajů roku 2011 a 2012. Toto omezení má dva hlavní důvody. Zaprvé se práce snaží o analýzu nejaktuálnějších metod minimalizace dopadu rizik na společnost. Zadruhé byl rok 2011 pro Trevos, a.s. zatím nejúspěšnější v rámci celé její činnosti a i přes to realizovala pro ni významné ztráty způsobené zhodnocením měnového kurzu.

2 Riziko

Riziko je pojmem širokým, který v odborné literatuře nemá jednotný výklad. Diplomová práce se zabývá rizikem souvisejícím s oblastí podnikání. Smejkal (2006) pak riziko chápe jako nebezpečí vzniku poškození, ztráty či škody, případně nezdaru při podnikání. Existuje pravděpodobnost, že dosažený výsledek se bude lišit od předpokládaného v důsledku nahodilých vlivů.

2.1 Rizika v mezinárodním obchodě

Tato kapitola bude vycházet z knihy Mezinárodní obchodní operace (Machková, 2007). Machková (2007) vysvětluje, že rizika mají různorodou působnost. Existují specifická rizika pro dané odvětví či pro určité činnosti. Příkladem může být stavebnictví nebo hornictví, které je ovlivňováno klimatickými respektive geologickými vlivy. Výsledek podstupování rizik může ovlivnit výsledek negativně i pozitivně. V tom případě se hovoří o tzv. rizicích spekulativních. Ty mohou působit oběma směry a přinášet i příznivější výsledek oproti předpokladu (např. riziko pohybu cen).

Podnikání na zahraničních trzích má svoje specifická rizika, která vyplývají např. z vývoje kurzů měn, z ekonomické nebo politické situace v různých teritoriích apod. Dále jsou v mezinárodním obchodě specifická některá další rizika jako rizika přepravní nebo komerční, která souvisí s geografickou vzdáleností jednotlivých trhů, s rozdíly v obchodních zvyklostech a právních předpisech jednotlivých států, s rozdílným sociálně – ekonomickým klimatem a také s nižší informovaností o vývoji na zahraničních trzích než na domácím trhu.

Rizikovost mezinárodního podnikání může být ovlivňována i pozitivně. Diverzifikace trhů snižuje závislost pouze na trhu domácím. Tedy pokud podnik prodává své výrobky i na zahraničních trzích, snižuje svou závislost na trhu domácím. Každé teritorium má svá specifika a odlišuje se vývojem konjunktury, podmínkami pro získávání zdrojů, vývojem hospodářské politiky, sezónností atd. Firma tak rozdělí své aktivity mezi různé trhy a to

mívá příznivý vliv na její stabilitu. Snížení poptávky na jednom trhu může vyvážit vyšším vývozem a prodejem tam, kde je poptávka vyšší.

V souvislosti s dynamikou ekonomického vývoje v posledních desetiletí se rizikovost mezinárodních hospodářských vztahů poměrně zvýšila. Dalšími faktory jsou proměnlivost hodnotových kategorií, politické přeměny a propojení trhů v podmínkách globalizace. Rizika se objevují ve změnách kurzů měn, ve změnách cenových relací, úroků, v neschopnosti některých států dostát svým zahraničním platebním závazkům, v politických souvislostech apod.

Jako reakce na tento vývoj se začal na úrovni podnikatelských subjektů utvářet nový aktivní přístup k rizikům. Je nutné včas přijímat rozhodnutí, která musí být podložena velkým množstvím kvalitních informací. Podnik musí být schopen do určité míry předvídat budoucí vývoj a vybírat si takové aktivity, které přinesou žádoucí výsledky.

2.2 Dělení rizik

Způsob dělení rizik do skupin není v odborné literatuře jednotný a ani názvosloví není přesně definováno. Machková (2007) rozlišuje rizika v mezinárodních ekonomických vztazích na základě různých kritérií. Těmi jsou např.: měřitelnost, vliv na výsledek, příčiny vzniku atd.

Podle příčin jejich vzniku rozlišuje:

- Cenová
- Odbytová
- Inflační
- Obchodněpolitická
- Politická

Podle procesů, ve kterých se rizika projevují, rozlišuje:

- Obchodní
- Přepravní
- Úvěrová

- Investiční
- A další

Podle přiřazení k určitému subjektu jako možnost jeho potenciálního „selhání“:

- Banky
- Klienta
- Země
- A další.

Mezi jednotlivými druhy rizik existují úzké vazby. Rizika se musí posuzovat komplexně a musí se respektovat jejich vzájemné souvislosti. Opatření podnikatelské politiky zaměřené na omezení jednoho rizika mohou zostřovat rizika jiná. Některé druhy rizik se vzájemně doplňují a vyskytují se společně, např. riziko změn vnitřní měnové politiky a riziko inflační, obě tato rizika bývají spojena s rizikem kurzovým nebo s rizikem transferu. Inflace bývá provázena rizikem tržním vyplývajícím ze změny cenové hladiny.

V diplomové práci bude dále pracováno s rozdělením rizik na rizika:

- **tržní,**
- **komerční,**
- **přepravní,**
- **teritoriální,**
- **kurzová,**
- **odpovědnostní.**

Kalinová (2010) doplňuje typologii rizik o rizika **dokumentační**.

Jako další okruhy rizikovosti by bylo možno uvést:

- rizika spjatá s volbou distribučních cest, nebo
- rizika změny úrokových sazeb.

Specifická je rizikovost přímých zahraničních investic, ale i některých dalších forem zahraničních ekonomických vazeb podniků, při kterých je nezbytná přítomnost daného subjektu na zahraničním trhu. Aktivity podniků jsou v těchto případech ovlivňovány

celkovým podnikatelským klimatem hostitelských zemí a veškerými vnitřními riziky trhu, na kterém působí. Dopadají na ně proto např.: rizika vyplývající z určité právní formy podnikání, ze změn vládní hospodářské politiky, z vývoje na daném trhu, z vývoje inflace domácí měny apod. (Machková, 2007).

2.3 Charakteristika hlavních typů rizik

V oddíle 2.3 budou podrobně charakterizovány typy rizik v mezinárodním obchodě.

2.3.1 Riziko tržní

Tržní rizika představují možnost, že v důsledku změny tržních podmínek podnik nedosáhne předpokládaného výsledku nebo utrpí ztrátu. Vývoj na trhu však může přinést také příznivější podnikatelský výsledek oproti předpokladu. Toto riziko nese každý podnikatelský subjekt i ve vnitřní ekonomice, v zahraničním obchodě však působí modifikovaně, např. rozdílným vývojem na různých trzích.

Možné příčiny změny tržní situace:

- změna celkové konjunkturní situace v určité zemi či ve skupině zemí,
- změna vztahu nabídky a poptávky po určitém zboží,
- změny v postavení rozhodujících dodavatelů či odběratelů nebo v důsledku změn v jejich prodejní či nákupní politice,
- změny v technologii,
- sezonní výkyvy,
- apod.

Tržní riziko se může projevit ve změně cenových relací, v růstu nákladů, ale i v neprodejnosti daných výrobků.

Exportní a importní firmy většinou toto riziko vnímají především ve vztahu k uzavírání obchodů s delším výrobním a obchodním cyklem, které jsou typické pro dodávky kompletních zařízení a investičních celků. Vzhledem k četnosti a intenzitě změn ekonomických podmínek na trzích může toto riziko postihnout i operace, u nichž jsou poskytovány krátkodobé úvěry nebo dlouhodobé kontrakty na dodávky surovin.

Firmy se však mohou chránit před těmito riziky stanovením určitých smluvních podmínek. Zvláště u některých druhů zboží je obvyklé sjednávat v kontraktu pohyblivou cenu v závislosti na tržním vývoji. U zastupitelného zboží obchodovaného na komoditních burzách se mohou smluvní strany dohodnout na stanovení kupní ceny dle burzovních cen v době dodávky. U tohoto způsobu je velmi důležité přesné určení burzovní kotace, která je rozhodující pro fakturaci ceny dodaného zboží. Takovýto postup je vhodný především pro dlouhodobé kontrakty.

Pokud subjekt obchoduje v delších výrobních a obchodních cyklech, snaží se zabránit růstu nákladů oproti těm kalkulovaným. V případě, že podnik vkládá do dovozu výraznou část svých prostředků, je toto riziko velké. Proto je důležité se proti němu zajistit, a to pomocí klouzavé cenové doložky, kterou se bude diplomová práce podrobněji zabývat v kapitole č. 3 týkající se způsobu eliminace rizik.

Tržní riziko má však vliv na hospodářské výsledky podniků v mnohem širším rozsahu. Dotýká se realizace jejich podnikatelských záměrů do budoucna a všech rozhodnutí s dlouhodobými účinky včetně investičních rozhodnutí. V tomto smyslu je tržnímu riziku vystaven každý podnik. Stoprocentně efektivní ochrana před tržním rizikem neexistuje, jedinou možností je zdokonalení systému podnikového řízení.

2.3.2 Riziko komerční

Jedná se o rizika vyplývající z nesplnění závazku obchodním partnerem. Dotýkají se vztahů mezi vývozcem a dovozcem, ale i dodatečných služeb využívaných v obchodě, jako např.: vztahů s dopravci, zasilateli, kontrolními společnostmi a pojišťovnami. Důsledky komerčního rizika ovlivňují dosažený výsledek většinou negativně. Může dojít k situaci, že obchodník, buď vůbec neuskuteční předpokládanou transakci, nebo dosáhne horšího výsledku, než očekával.

Rozdíly na zahraničním trhu a vnitřním trhu

Na trhu zahraničním vystupují tato rizika v ostřejší podobě. Důvodem je odlišnost právních a ekonomických podmínek na trzích a obchodních a sociálně – kulturních zvyklostí.

Informace o zahraničních obchodních partnerech bývají hůře dostupné. Dále se může měnit postavení daných firem v závislosti na různých faktorech, které lze jen těžko předvídat.

Prvním důležitým faktorem, který ovlivňuje intenzitu dopadu komerčních rizik na výsledky jednotlivých obchodních operací, je výběr vhodného obchodního partnera. Při jeho volbě se zvažuje právní a vlastnická struktura firmy, finanční situace podniku, obchodní zdatnost, technické předpoklady pro splnění daného závazku apod. Druhým faktorem minimalizace dopadu komerčního rizika je právní zajištění daného závazkového vztahu. Jedná se o kvalitu smluvního ujednání a o vhodné vyjádření zájmů obchodních partnerů ve smluvních podmínkách. Kvůli větší jistotě bývá přistupováno i k zajištění vzájemných vztahů třetí osobou, zejména bankou. Pak musí podnik počítat se zvýšením nákladů.

V zahraničním obchodě s hmotným zbožím má komerční riziko nejčastěji tyto podoby:

- Odstoupení obchodního partnera od kontraktu
- Nesplnění či vadné plnění kontraktu dodavatelem
- Bezdůvodné nepřevzetí zboží odběratelem
- Platební nevůle dlužníka
- Platební neschopnost dlužníka

Základem v prevenci při podstupování komerčních rizik je nepřetržité získávání informací o účastnících trhu, sledování jejich profesní zdatnosti, finanční situace, hodnocení jejich spolehlivosti a úvěruschopnosti. V tomto směru hrají velmi důležitou roli informační a poradenské služby bank, informačních kanceláří, ratingových agentur, poradenských firem apod. Tyto služby bývají poskytovány zdarma nebo za úplatu.

Nyní se diplomová práce podrobněji zaměří na konkrétní podoby komerčního rizika.

Odstoupení obchodního partnera od kontraktu může postihnout jak prodávajícího (pokud již vložil prostředky do výroby pro export), tak i kupujícího (smluvně zajištěnou dodávku

zboží nezíská). Způsob zajištění na straně prodávajícího bývá úplná platba předem nebo alespoň akontace. Odběratel může požadovat jako nástroj zajištění bankovní záruku.

Neplnění či vadné plnění kontraktu dodavatelem představuje riziko na straně kupujícího. Ten musí věnovat pozornost výběru obchodního partnera (spolehlivost, zkušenosti z dosavadní spolupráce apod.) Nástrojem omezení tohoto rizika může být bankovní záruka za řádné provedení kontraktu, požadavek kontrolního certifikátu svědčícího o množství a/nebo kvalitě dodaného zboží vystaveného nezávislou kontrolní organizací, sjednání záruk za kvalitu dodaného zboží včetně lhůt pro jejich uplatnění apod.

Pokud odběratel nepřevezme zboží, je důležité, jaká platební podmínka byla v kupní smlouvě sjednána. K bezdůvodnému nepřevzetí může docházet u dokumentárních inkas a některých úvěrových platebních podmínek. Následkem tohoto rizika je ztráta na straně prodávajícího z důvodu zvýšení nákladů na dopravu a skladování nepřevzatého zboží, nebo dodatečné náklady potřebné pro hledání nového obchodního partnera. Toto riziko lze omezit pojištěním. Prevencí může být také kontrola kvality dodávaného zboží.

Riziko platební nevůle dlužníka může postihnout prodávajícího při použití úvěru. V této situaci dojde ke ztrátě celé kupní ceny, části kupní ceny, případně dopravních a dalších nákladů. Opět je důležité jakou podnik zvolil platební podmínku a způsob zajištění úvěrového vztahu. Zajišťovacími nástroji bývají nejčastěji bankovní instrumenty (akreditiv s odloženou platností, bankovní záruka apod.), směnečné zajištění pohledávky, zajištění hypotékou, výhradou vlastnictví až do zaplacení kupní ceny a úvěrové pojištění.

K nižším ztrátám dochází, pokud jsou sjednány neúvěrové platební podmínky. Platební nevůle se může projevit např. neotevřením akreditivu, nezaplacením akontace nebo odmítnutím dokumentů, z čehož vyplývá, že dodávka ještě nemusí být uskutečněna, případně kupující ještě nedisponuje právem za zboží.

Riziko platební neschopnosti dlužníka znamená, že finanční situace kupujícího se zhoršila natolik, že není schopen dodržet své peněžní závazky. Pokud je podnik v insolvenci, pozastaví se jeho platby a jeho dluhy bývají spláceny pomocí vyrovnání, konkurzem nebo

exekucí majetku. Nástroje omezení rizika platební neschopnosti jsou obdobné jako u platební nevůle, směnečný závazek dlužníka však ztrácí účinnost. Často se obchodníci pojišťují proti platební neschopnosti, ale i v tomto případě musí zaplatit určitou spoluúčast. Riziko platební neschopnosti obchodního partnera nemůže být zajištěno správnou volbou platební podmínky. Prodávající již vložil prostředky do výroby daného zboží, pro které bude nyní hledat jinou možnost odbytu. Navíc toto riziko narušuje vztahy i se všemi subjekty poskytujícími doplňkové služby: platební neschopnost může postihnout banky, pojišťovny, speditéry, dopravce apod. Postižený podnikatel utrpí přímou ztrátu, která může ohrozit nejen stabilitu firmy, ale i její existenci.

Existuje možnost přenést riziko platební nevůle a neschopnosti smluvně na jiné partnery: zprostředkovatele, obchodní zástupce, komisionáře apod., zpravidla za úplatu. Aby byla tato metoda účinná, subjekt, na který je riziko přenášeno, musí být spolehlivý. Mnohem účinnější bývá využití služeb finančních institucí, zejména úvěrových pojišťoven nebo institucí poskytujících faktoring nebo forfaiting.

Je možné problematiku komerčního rizika shrnout tak, že míru podstoupeného rizika ovlivňuje podnikatel zejména výběrem obchodního partnera, volbou vhodných platebních podmínek, zajišťovacích nástrojů a rozsahem, ve kterém využívá pojištění. Na vhodné platební podmínky a další zajišťovací nástroje se diplomová práce podrobněji zaměří v kapitole s názvem způsoby eliminace rizik. Nejúčinnější je však vytváření dlouhodobých obchodních vztahů založených na vzájemné důvěře.

Komerční rizika se dají ovlivnit také zevnitř podniku. Důležitá je úroveň podnikového řízení, delegování pravomocí, systém vnitropodnikové kontroly, schopnosti, dovednosti a motivace zaměstnanců při provádění běžných operativních činností. Nezanedbatelnou součástí prevence negativního dopadu komerčních rizik je proto také personální politika podniků spočívající ve výběru kvalitních pracovníků, v jejich výchově a školení (Machková, 2007).

2.3.3 Riziko přepravní

Přepravní rizika souvisí s obchodováním s hmotným zbožím. Během přepravy může dojít ke ztrátě nebo poškození daných výrobků a ztrátu utrpí ten, kdo v daném okamžiku toto

riziko nesl. To bývá především prodávající nebo kupující. Přechod rizika z prodávajícího na kupujícího je sjednán již v kupní smlouvě a to stanovením určité dodací podmínky. Ta vyjadřuje povinnosti smluvních stran související s dodávkou a převzetím zboží. Dochází ke stanovení způsobu a místa dodání zboží kupujícímu, místa a okamžiku přechodu rizik, místa a okamžiku přechodu úhrady nákladů spojených s dodávkou zboží a stanovení povinnosti smluvních stran při zajištění dopravy, pojištění, kontroly a celního odbavení. Obchodní partneři si mohou v kupní smlouvě sjednat daná ustanovení sami nebo mohou využít doložek INCOTERMS 2010. Jde o kvalifikovaný výklad jednotlivých mezinárodně uznaných dodacích doložek, které se stanou právně závaznými až po jejich potvrzení v kupní smlouvě. Doložky INCOTERMS jsou rozděleny do čtyř kategorií (Svatoš, 2009).

- Skupina E (doložka odebrání) – obsahuje pouze doložku EXW
- Skupina F (hlavní přepravné neplacenou) – obsahuje doložky FCA, FAS a FOB
- Skupina C (hlavní přepravné placeno) – obsahuje doložky CFR, CIF, CPT a CIP
- Skupina D (doložky dodání) – obsahuje doložky DAP, DAT a DDP

Přepravní riziko může nést i dopravce, eventuálně speditér tím, že přebírají odpovědnost za zboží během dopravy.

Předejít danému riziku je složité, v některých případech nemožné, ale je důležité zajistit včasné řešení důsledků poškození nebo ztráty přesným určením místa a okamžiku přechodu rizika z jedné smluvní strany na druhou. Dále je důležitým bodem výběr spolehlivého přepravce pro zajištění dodávky.

Je obvyklé, že tento druh rizika se v mezinárodním obchodě pojišťuje. Při sjednávání pojistné smlouvy je důležitý především výběr spolehlivé pojišťovny a dále určení rozsahu škod, které mohou při přepravě nastat (Machková, 2007).

2.3.4 Riziko teritoriální

Teritoriální rizika vyplývají z nejistoty politického a makroekonomického vývoje jednotlivých zemí, ale mohou být také důsledkem přírodních katastrof, administrativních opatření, bojkotování zboží z dané země nebo dokonce vyhlášení embarga. Tato rizika

mají negativní vliv nejen na výsledky jednotlivých obchodních transakcí, ale také obecně na uskutečnění podnikatelských záměrů v dané zemi do budoucna.

Wall (2010) se zaměřil na politická rizika, která mají největší důsledky a mohou vést až k přerušení dodávek zboží do daného teritoria a k úplnému přetrhání hospodářských vztahů. Rozdělil politická rizika na makropolitická, která ovlivňují veškeré firmy působící v dané zemi a vznikají v případě válek nebo náhlé změny složení vlády. Jako příklad uvedl soukromé společnosti z východní Evropy a Číny, jejichž majetek byl vyvlastněn komunisty po druhé světové válce. Druhou kategorií, kterou Wall (2010) charakterizoval, byla mikropolitická rizika, která znevýhodňovala pouze určité firmy. Hovořil o nově zavedených regulacích nebo poplatcích, které ovlivňují pouze specifickou oblast podnikaní.

Machková (2007) vysvětluje, že podnik může mít v dané oblasti nezaplacené pohledávky, vynaložil prostředky na průzkum trhu a také mu může být odebrána možnost disponovat s majetkem na daném území. O tomto riziku musí podnik uvažovat vždy, když obchoduje se zeměmi s politickou nestabilitou, tedy se státy, které jsou ve válce, kde vedle sebe žijí dvě znepřátelené menšiny, kde hrozí teroristické útoky nebo sabotáže apod. Nelze předvídat, kdy dojde k rozhoření politického problému, a tak by nemělo docházet k plánování obchodů v dlouhodobém časovém horizontu.

Ekonomické faktory ovlivňující teritoriální riziko zahrnují velké množství indikátorů ekonomického vývoje země jako např.: hospodářský cyklus, vývoj inflace, pohyb úrokové míry či stav státních financí. Země s ekonomickou nestabilitou používají různá administrativní opatření v oblasti hospodářské a obchodní politiky. Ať už jde o zákaz či omezení dovozu a vývozu, zavedení antidumpingového celního řízení, zastavení nebo omezení transferu devizových prostředků atd. (Machková, 2007; Kalinová, 2010).

Machková (2007) konstatuje, že existují určitá opatření, pomocí kterých se dá předejít nebo snížit vznik teritoriálního rizika. Nejúčinnější je získání informací o jednotlivých zemích, se kterými chce daný podnik obchodovat. Tyto informace lze čerpat ze zpráv mezinárodních organizací, statistických podkladů, od specializovaných agentur nebo

z internetu. Následující tabulku zobrazuje deset nejrizikovějších zemí světa, se kterými není doporučeno obchodovat. Stále hrozí nebezpečí vzniku politického konfliktu, státního bankrotu, kolísání poptávky v souvislosti s chudobou nebo hrozící přírodní katastrofy. Názornější zobrazení rizikových zemí je součástí Přílohy A.

Tab. 1. Seznam nejrizikovějších zemí světa

Extrémně rizikové země
Somálsko
Demokratická republika Kongo
Jižní Súdán
Súdán
Afghánistán
Pákistán
Středoafrická republika
Irák
Myanmar
Jemen

Zdroj: vlastní na základě Maplecroft, 2012

V posledních letech došlo k rozvoji informačních služeb a k jejímu zpřístupnění. Na prognózách teritoriálních rizik jsou zainteresovány, jak podniky angažované v mezinárodním obchodu a podnikání, tak i banky, pojišťovny a další subjekty poskytující financování a pojišťování rizik. Smejkal (2007) zmiňuje agenturu Dun & Bradstreet, která sbírá informace o subjektech podnikajících na území České republiky, Slovenské republiky a dalších 200 zemí světa. Nabízí finanční monitoring obsahující bilanci, výkaz zisku a ztrát a rating nebo plný monitoring sledující kromě financí také vlastnické vztahy, veřejné informace, identifikaci vedení apod.

Agentury, které poskytují ratingové služby, zlepšily metodiku hodnocení rizikovosti. Jejich činností je sledovat faktory ovlivňující politickou a ekonomickou situaci v určitých zemích a analyzovat jejich důsledky na činnost podnikatelských i nepodnikatelských subjektů. V období finanční krize v letech 2008 – 2010 bylo ratingovým agenturám vytýkáno, že nevarovaly před rizikem hrozícím finančnímu sektoru. V současnosti jsou považovány za viníky zhoršující se situace v eurozóně. Evropská Komise naznačila, že ratingové agentury při hodnocení bezpečnosti investic sledují svůj zájem. I přes to, že vznik ratingu se datuje již od roku 1909, jejich současná pověst dobrá není.

Podniky se samy mohou chránit před teritoriálními riziky a to volbou vhodného teritoria pro obchodování. Dále mohou diverzifikovat své podnikatelské aktivity do více oblastí nebo při obchodování zvolit v kupní smlouvě vhodnou platební podmínku. Existují subjekty, které lépe zvládají dopady daného rizika, a na které může podnik přenést financování obchodu. I spolupráce s jinými podnikatelskými subjektu, ať v rámci konsorcií nebo joint ventures, může být prospěšná pro rozložení rizika. Obvyklým se také stalo využívání pojištění teritoriálního rizika (Machková, 2007).

2.3.5 Riziko kurzové

Kurzové riziko vzniká v závislosti na vývoji kurzů jednotlivých měn. Toho riziko může mít za následek, že bude podnik muset vydat více peněžních prostředků oproti původním předpokladům, že bude méně inkasovat, že se v důsledku kurzových pohybů sníží stav jeho devizových aktivit, jinými slovy, že podnik nedosáhne svých stanovených cílů. Změny kurzů mohou mít i opačný důsledek a to zlepšení stavu oproti původním předpokladům.

Vliv vývoje měnových kurzů na ekonomiku firem tedy nebývá jednostranný. Jako příklad může být uvedena situace, kdy domácí měna dlouhodobě převážně zhodnocuje, kurzový pohyb snižuje výnosy exportérů, naopak ale příznivě ovlivňuje některé jejich náklady. U dovozců však zhodnocování domácí měny působí na výsledky pozitivně a může pro ně vytvářet nové podnikatelské příležitosti (Machková, 2007).

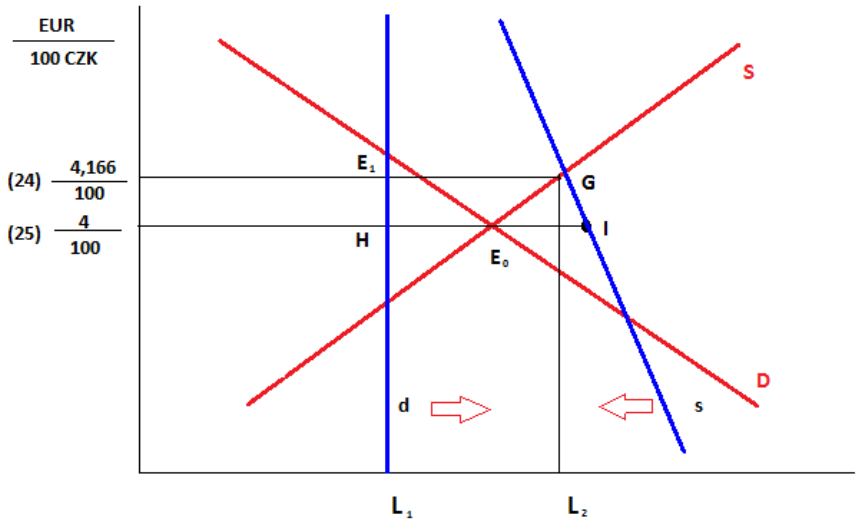

Zdroj: vlastní na základě MACH, M., MAKROEKONOMIE II pro magisterské studium 1. a 2. část., s. 130.

Obr. 1. Měnový kurz v krátkém období

Obrázek 1. zobrazuje vývoj měnového kurzu CZK/EUR v krátkém období z makroekonomického hlediska. V případě depreciace tedy znehodnocení měnového kurzu z 24 na 25 CZK/EUR nejdříve dojde ke zvýšení hodnoty dovozů. Vývoz je vyjádřen v ceně domácí produkce, takže se jeho cena nemění. Následkem je krátkodobý nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po české měně vyjádřený v grafu vzdáleností bodu H a I. Cenová elasticita zahraniční poptávky po exportu je nízká. Objednávky jsou nasmlouvané předem, proto nelze bezprostředně po změně kurzu měnit jejich objemy. Na depreciaci kurzu může podnik reagovat rozšířením své výroby, získáním nových pracovníků a nalezením nových obchodních partnerů (Mach, 2001; Jiránková, 2010).

Devizovou expozicí je nazývána míra možného dopadu změn měnového kurzu na podnik. Důležité je, v jakých měnách podnik obchoduje, a v jakém množství. Dále, jak je kurz dané měny proměnlivý, a jak dlouho je podnik vystaven působení daných změn.

České podniky, které jsou součástí zahraničního obchodu, uskutečňují své obchody většinou v zahraniční měně. Ale je pro ně důležité, jaké množství peněžních prostředků za prodané zboží inkasují v domácí měně. Pokud se měnový kurz změní v době mezi určením kupní ceny a jejím zaplacením kupujícím, může vývozce či dovozce utrpět kurzovou ztrátu nebo dosáhnout kurzového zisku. Pro podnik jsou proto nejrizikovější obchody s dlouhou dodací lhůtou nebo střednědobé a dlouhodobé úvěrové obchody. Dopad kurzového rizika na výsledky jednotlivých obchodní transakcí se nazývá transakční expozice. Podnik nedosáhne takových výsledků, jaké očekával, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu.

Vlivem změny kurzu se může cena výrobku zvýšit natolik, že se stane na daném trhu nekonkurenceschopným, a tím podnik nemůže naplnit své původní prodejní záměry. Někdy může naopak nastat situace, že vývoj kurzu podniku vstup na trh usnadní. Ekonomickou expozicí nazýváme působení vývoje měnového kurzu na podnikatelské záměry.

Dalším pojmem je účetní expozice projevující se nejvíce u podniků, které mají síť poboček a dceřiných společností v zahraničí. Tyto firmy mají svůj majetek vyjádřený v různých zahraničních měnách. Mají své účty u zahraničních bank, vlastní podíly v zahraničních firmách apod. Změny kurzů pak ovlivňují bilanční hodnoty podniku.

Ochránit se před kurzovým rizikem není možné. Podniky se mohou snažit pouze o eliminaci jeho dopadu. Je nutné sledovat pohyb kurzů a snažit se odhadnout jeho budoucí vývoj. To je velice složité.

Prvním a nejdůležitějším nástrojem eliminace je vhodný výběr měny, ve které bude podnik se zahraničím obchodovat. Kupující má za cíl vybrat takovou měnu, u které se v době peněžního plnění neočekává vzestup. Věřitelé se snaží vyjádřit své pohledávky v silné měně. Volba měny závisí na více faktorech, kterými je situace na trhu, obchodní zvyklosti, ekonomické postavení firmy a ochota obchodního partnera.

Další možností, jak omezit negativní dopad kurzového rizika, jsou operace na devizových trzích. Existuje rozsáhlé množství těchto operací a to tzv. nestandardizované deriváty, mezi které patří forwardy, opce a swapy, a na druhé straně standardizované deriváty tedy futures a standardizované opce. Tyto produkty jsou poskytovány bankami i v České republice jako například Raiffeisenbank, a.s., Komerční bankou, a.s. a Československou obchodní bankou, a.s.

Tyto finanční instrumenty zafixují podmínky, za kterých je později zahraniční měna prodávána a kupována. Podniku jejich využití nepřinese vyšší výnos z dané obchodní transakce oproti nezajištěným obchodům. Ba naopak musí kalkulovat s náklady na jejich využití. Ale kalkulace celkových nákladů a výnosů je následně spolehlivější.

Velmi oblíbeným nástrojem je prodej nebo postoupení pohledávky, zvláště pokud je tím příznivě ovlivněna devizová expozice. Tak tomu bývá u faktoringu a forfaitingu, které navíc osvobozují věřitele i od dalších rizik.

V období zlatého standardu bylo nejběžnější cestou omezení kurzového rizika smluvení měnových doložek. Po změně způsobu tvorby devizových kurzů, ztrácí tato doložka svůj význam. Hlavním problémem je, že nelze nalézt takovou zajišťující měnu, která by byla natolik stabilní, aby na ni šlo navázat měnu smluvní.

Účinným nástroje je připočtení rezerv na krytí kurzového rizika do ceny produktu. Tato možnost je nejjednodušší, ale je důležité určit, jaký prostor poskytuje cenová politika. Produkt by se mohl stát nekonkurenceschopným. Vytvoření rezervy je vhodné, pokud by obchodní partner požadoval takové změny, které by kurzové riziko o hodně zvyšovaly.

Podniky musí dbát na rozhodnutí strategického i taktického charakteru. To jim pak může přinést řadu výhod, které nepřináší žádné dodatečné náklady. Musí být vytvořena opatření v oblasti komerční politiky (volba měny, sjednaná platební podmínka, využití měnové doložky, rozsah průvodních služeb poskytovaným odběratelům, …). Další jsou opatření v oblasti marketingové politiky, které bývají často strategické povahy (volba cílových trhů, volba distribučních cest, cenová politika, …). Zatřetí je nutné zavést opatření v oblasti

finanční politiky podniku, která mohou zahrnovat kroky ovlivňující měnovou strukturu aktiv a pasiv, získávání úvěrů v měnách, ve kterých má podnik tržby, přenesení některých funkcí na jiné podnikatelské subjekty, urychlování nebo zpomalování přeshraničních finančních toků, opatření k odstraňování zbytečných měnových konverzí apod. A v neposlední řadě vytvoření opatření v oblasti výrobní politiky (s ohledem na vývoj kurzu volit nákupní zdroje, umístění výroby, zajišťování průvodních služeb, provádět opatření ke zvýšení produktivity, …).

Pokud má podnik dostatečně diverzifikované aktivity tedy strukturu pohledávek a závazků v mezinárodním měřítku, je efektivně chráněn. Firma by si měla rozložit obchody na různé trhy a obchodovat v různých měnách. Dále by měla udržovat množství hotovosti ve vhodném měnovém složení. Pomocí vlastních obchodních aktivit může dosáhnout přirozeného měnového složení bez dalších nákladů. Tento způsob zajištění kurzového rizika je závislý na správném finančním řízení firmy (Machková, 2007; Majerová, 2011).

2.3.6 Riziko odpovědnosti za výrobek

Toto riziko souvisí se širokou ochranou spotřebitele. Jedná se především o trhy některých vyspělých zemí zvláště USA a EU. Odpovědnost za škody na zdraví či majetku způsobené vadou výrobku nese vždy výrobce. Proto musí výrobek splňovat určitá kritéria při exportu do vyspělých zemí. Dané podniky se chrání proti tomuto rizik prostřednictvím pojištění (Machková, 2007).

2.3.7 Riziko dokumentační

Kupní smlouva je v kontraktu stěžejní dokument, ale operace v zahraničním obchodě neprobíhají pouze na jejím základě. Po podpisu smlouvy dochází ke zpracování a podpisu dalších smluv jako např.: se subdodavateli, s bankami atd. Dokumentační riziko vyjadřuje situaci, kdy dojde k chybnému zpracování každého jednotlivého smluvního dokumentu podepsaného smluvními stranami, které obchod realizují. Nedostatky v dokumentech lze rozdělit do několika skupin. Zaprvé dokumenty mohou být neúplné, tedy některá práva a povinnosti nejsou explicitně vymezeny. Je nutné zejména u dokumentů s dlouhodobějším časovým horizontem zařadit výslovná ustanovení, která se smluvním stranám mohou zdát v době sjednávání kontraktu nadbytečná. Druhou skupinou nedostatků je nesoulad s právním řádem. Kontrakt musí být formulován v souladu s řídícím právem a musí tak

vytvořit předpoklady k právní vymahatelnosti práv a závazků obou smluvních stran. Posledním problémem je nejednoznačnost jednotlivých ustanovení. Může jít o nedostatky ve formulaci nebo nedostatečnou znalost jazyka, ve kterém se kontrakt uzavírá.

Velmi důležitá je důsledná vzájemná provázanost (časová i věcná) veškerých dokumentů. Pokud je tento rys opomíjen, může dojít ke sporu mezi obchodními partnery, který nemusí být řešitelný na základě dodatků ke smlouvě, a je řešen u soudu.

Proti dokumentačnímu riziku se podnik nemůže zajistit ani pojistit. Proto je velice důležité věnovat pozornost správnému zpracování veškerých dokumentů (Kalinová, 2010).

2.4 Respektování rizikovosti v řízení podniků

Podstupování rizik v zahraničních ekonomických vztazích je objektivní a neexistuje ani možnost absolutní ochrany před těmito riziky. Nelze tedy vyloučit jejich vliv na výsledky podniků a jejich obchody. Podniky však mohou ovlivňovat svými postupy míru přijímaných rizik, a to bez ohledu na tom, zda o tomto důsledku ví.

Rizika zahraničního obchodu jsou vyvolávána vývojem vnějších podmínek, ale jak intenzivní bude jejich dopad, bývá ovlivněno nedostatky v řízení podniku, neodpovídající kvalifikací zaměstnanců, zanedbáním určitých okruhů činnosti nebo opožděnou reakcí na změny vnějších podmínek.

Jako prevence rizikovosti fungují opatření proti těmto nedostatkům, která by měla zabránit tomu, aby podniky nezostřovaly rizika, která nemohou přinést žádný efekt. Součástí politiky firem by mělo být také rozvíjení znalostí a dovedností, jak využívat dostupné nástroje a praktiky k řízení rizikovosti.

Podstupovaná rizika jsou ovlivňována většinou strategických rozhodování o zahraničních ekonomických vztazích, ale i některými operativními vlivy. Velmi důležité je respektovat rizikovost jednotlivých variant v rozhodovacím procesu. Současný turbulentní vývoj na mezinárodních trzích současně se zvýšením prvků nejistoty vede podniky k hledání cest,

které zvyšují pravděpodobnost úspěšného podnikání a to formováním vlastní rizikové politiky. Nejdůležitější součástí by mělo být respektování rizikovosti při rozhodování o strategických otázkách rozvoje podniku a zvládání rizikovosti výběrem vhodných podnikatelských aktivit.

V době, kdy podnik zvažuje rozhodnutí strategického významu, se musí zaměřit na otázky týkající se volby teritorií pro podnikatelské aktivity, výběru konkrétních forem zahraničních ekonomických vazeb, rozhodování o distribučních cestách a obchodních partnerech, respektování vývoje na zbožových a finančních trzích, apod. Užší kontakt se zahraničními trhy většinou rizika zvyšuje. Na druhou stranu však umožňuje rychlejší reagování na podmínky těchto trhů, a tím může pozitivně působit na podnikatelské výsledky.

2.4.1 Tři oblasti rizikové politiky exportujících podniků

Podniky orientované na zahraniční trhy by měly formulovat rizikovou politiku ve třech oblastech.

1. Opatření k prevenci rizikovosti – vytvářením informačního systému, sledováním ratingu, stanovením úvěrových rámců pro odběratele apod.

2. Určení rizik, která budou omezovat a jakými metodami – volbou vhodných platebních podmínek, pojištěním, využíváním finančních derivátů apod.

3. Zvážení rizik, která rizika podstupovat budou a která vzhledem ke svému podnikatelskému zaměření podstupovat musí – rizika v oblasti zavádění inovací, vstupu na nové trhy, zřizování poboček v zahraničí apod.

Vyhýbání se riziku většinou nevede k lepším ekonomickým výsledkům, ale k nevyužívání podnikatelských příležitostí. Proto je potřeba přistupovat k rizikům aktivně a zvažovat jejich intenzitu a směr jejich možného působení.

V globalizovaném světě se podmínky na trzích mění velmi rychle. Na tyto změny je třeba pružně reagovat a tím omezit ztráty, ke kterým může v důsledku nepříznivých vnějších podmínek dojít, nebo využít příležitostí, které přináší příznivější ekonomický vývoj oproti původnímu předpokladu (Machková, 2007).

2.5 Dílčí shrnutí

Kapitola č. 2 se v úvodu zabývá definováním pojmu riziko. Hlavním zdrojem dat je kniha Mezinárodní obchodní operace (Machková, 2007). Následuje rozčlenění rizik v mezinárodním obchodě dle různých kritérií. V diplomové práci je dále využíváno dělení na rizika tržní, komerční, přepravní, teritoriální, kurzová, odpovědnostní a dokumentační. Tržní riziko vzniká za předpokladu změn na trhu, které mohou ovlivnit činnost podniku pozitivně i negativně. Mezi příčiny patří změna poptávky a nabídky určitého zboží, změna technologie, změna celkové konjunkturní situace v zemi atd. Pokud obchodní parter nesplní své závazky, jedná se o riziko komerční. Odlišné právní a ekonomické podmínky na zahraničních trzích mají za následek ostřejší podobu daného rizika. Proto je nutné se o veškerých kupujících informovat. Přepravní riziko, jak už název napovídá, souvisí se vznikem škod v průběhu přepravy. Pro přesné určení odpovědnosti za výrobek v době škodné události se v kupní smlouvě sjednávají doložky INCOTERMS. Druhou možností zajištění je využití služeb pojišťoven. Teritoriální rizika souvisí s politickými, ekonomickými a environmentálními podmínkami v určité zemi. Opět se exportéři musí informovat o rizikovosti daného teritoria, buď na základě zpráv mezinárodních organizací, nebo specifických agentur. V případě, že společnost poskytuje svým obchodním partnerům krátkodobý úvěr a inkasuje pohledávky v cizí měně, po jejich převodu na měnu domácí dochází ke kurzovým ztrátám či ziskům z důvodu fluktuace měnového kurzu. Tato skutečnost je podstatou kurzového rizika. Riziko odpovědnosti za výrobek souvisí s ochranou spotřebitele. Každý výrobek je opatřen mnoha certifikáty, které prokazují jeho kvalitu a bezpečnost. V případě, že zboží nesplňuje stanovená kritéria, je nekonkurenceschopné a není možné ho vyvážet, v některých případech ani distribuovat v rámci České republiky. Posledním analyzovaným rizikem je dokumentační. Operace v mezinárodním obchodě jsou spojeny s vystavením mnoha dokumentů, které mají přesně určenou formu i obsah. V případě nedodržení těchto pravidel je dokument neplatný nebo je nutné ho opravit. Závěrečný oddíl kapitoly je věnován respektování rizikovosti v mezinárodním obchodě. Každý podnik, který exportuje své výrobky do zahraničí, musí rizika s tím spojená podstupovat. Je nutné, aby si firmy tuto skutečnost uvědomily a zavedly preventivní opatření, která pomohou dopad rizik eliminovat.

3 Způsoby eliminace rizik v mezinárodním obchodě

Předmětem analýzy v tomto oddíle diplomové práce budou konkrétní nástroje eliminace hlavních typů rizik. Rozděleny jsou do pododdílů dle příslušných typů rizik.

3.1 Eliminace tržních rizik

Tržní rizika se dají eliminovat pomocí klouzavých tržních doložek a tzv. hegových transakcí.

3.1.1 Klouzavé cenové doložky

Klouzavé cenové doložky se používají z důvodu snahy zabránit nepříznivým důsledkům zvyšování cen vstupů při neměnné ceně finálního zboží. Cenová doložka činí výši kupní ceny závislou na změnách cen vstupů.

Existují dva druhy klouzavých doložek v závislosti na způsobu výpočtu:

1. **Automatický přepočet**: zvýší-li se cena rozhodujících komponentů, které musí být ve smlouvě specifikovány, o více než 5 %, zavazuje se kupující zaplatit prodávajícímu 0,5 % za každé 1 % změny, avšak do celkové výše 15 %.
2. **Jednací varianta**: změní-li se cena rozhodujících komponentů o více než 5 % od doby uzavření smlouvy do doby zaplacení kupní ceny, zavazují se strany této smlouvy sejít k dalšímu jednání. Prodávající je povinen kupujícího o takové změně neprodleně informovat. Nesejdou-li se strany do 30 dnů ode dne, kdy byl kupující o změně prodávajícím informován, rozhodne o ceně prodávající (Česká agentura pro podporu obchodu, 2011).

V tomto případě k zajištění slouží klouzavé cenové doložky:

1. **jednostranné** (eskalační, zaměřené jen na vzestup nákladů),
2. **dvoustranné** (fluktuační, odrážející zvýšení i snížení nákladů).

Cena dohodnutá v kontraktu se potom mění v závislosti na vývoji nákladů, např. podle vývoje cen surovin, výše mzdových nákladů apod.
Po technické stránce je sjednání těchto doložek poměrně obtížné. Musí se dohodnout dostatečně objektivní kritéria pro úpravu ceny, např.: sjednání ceny kotované na určité komoditní burze v den dodání jako rozhodující pro dodatečnou úpravu ceny, nebo určení veřejně publikovaného cenového indexu jako východiska pro zvýšení ceny.

Další velmi důležitou součástí takovýchto kontraktů musí být stanovený podíl celkové ceny, které se úprava bude týkat.

- např. 10 % ceny podle vývoje mzdových nákladů,
- nebo 5 % podle vývoje cen určité suroviny apod.

V určitých kontraktech může být však dohodnuto pouze to, že v případě podstatné nákladové změny bude znovu jednáno o úpravě ceny. Takováto smluvní doložka má však svoje riziko v nejistotě o ochotě zúčastněných stran v budoucnu pozitivně řešit vzniklou situaci. Měla by být proto používána jen mezi dlouhodobými a seriózními obchodními partnery (Machková, 2007).

3.1.2 Burzovní termínové obchody

Burzovní termínové obchody lze uskutečnit prostřednictvím efektivních termínových nákupů nebo hegových transakcí. K tomuto způsobu eliminace rizik se přistupuje, pokud není možné v kupní smlouvě klouzavé cenové doložky sjednat. Tyto obchody však nedávají záruku, že povedou k lepším výsledkům. Poskytují exportérovi pouze kalkulační jistotu a pomáhají mu překonat případné nepříznivé důsledky vývoje trhu (Machková, 2007).

3.2 Eliminace komerčních rizik

Jako zajišťovací prostředky mohou sloužit některé způsoby placení v MO. Jako hlavní platební a zajišťovací instrumenty byly vybrány akontace, dokumentární inkaso, dokumentární akreditiv, bankovní záruka a směnka.

Pro potřeby praktické části se diplomová práce podrobněji zaměří na dokumentární inkaso, dokumentární akreditiv a úvěrové pojištění. Důvodem je využívání těchto platebních a zajišťujících nástrojů podnikem Trevos, a.s. Ostatní nástroje budou charakterizovány obecněji.

3.2.1 Akontace

Akontace je jinými slovy platba předem. Zpravidla je vyjádřená v procentech kupní ceny. Akontaci požaduje prodávající po kupujícím ze dvou důvodů. Prvním důvodem je částečné finanční krytí nákladů spojených s výrobou zboží. Druhým důvodem je zajištění komerčních rizik. Prodávající má pevný závazek, že kupující skutečně zboží odebere. Při neodebrání kryje akontační platba náklady spojené se skladováním zboží a s hledáním nového odběratele. Platba předem je nevýhodná pro kupujícího, který podstupuje riziko, že se mu prostředky v případě nesplnění kontraktu nevrátí. Proto je často požadováno vystavení bankovní záruky za akontaci. Prodávající by měl zvážit vliv požadavku na akontaci na konkurenceschopnost daného zboží (Kalinová, 2010).

3.2.2 Dokumentární inkaso

Máče (2006, s. 66) definuje dokumentární inkaso jako: „Dokumentární bezzávazkový platební instrument, který představuje z hlediska banky zprostředkovatelskou činnost prováděnou pouze na základě žádosti klienta."

V České republice se tento platební nástroj řídí zákonem č. 513/1991 Sb., obchodního zákona. Dále se dokumentární inkaso posuzuje podle mezinárodně platných pravidel vydaných Mezinárodní obchodní komorou v Paříži (Uniform Rules for Collections), která nejsou právními normami a jsou závazná pouze při odvolání se na ně v textu platebního instrumentu (Máče, 2006; Kalinová, 2010).

Při exportu do zemí se stabilním ekonomickým prostředím, stabilní měnou a ve vztazích se spolehlivými partnery používají vývozci dokumentární inkaso. Vydání dokumentů nebo zboží je podmíněno zaplacením kupní ceny, akceptací směnky nebo splněním jiných inkasních podmínek. Kupující ale může do dokumentů nahlédnout před tím, než zaplatí. Dokumentární inkaso neváže žádné jeho finanční prostředky předem. Dovozce nemá

přístup ke zboží, aniž by splnil stanovené podmínky, za což odpovídá banka, která však nepřebírá závazek za úspěšné vyinkasování hodnoty dokladů, ani za jejich proplacení (Svatoš, 2009; Kalinová, 2010).

Svatoš (2009) rozlišuje dvě formy dokumentárního inkasa a to dokumenty proti zaplacení a dokumenty proti akceptaci směnky.

Dokumenty proti zaplacení (Documents Against Payment, D/P)
Banka je zmocněna vydat dokumenty proti okamžitému zaplacení. Důležitou součástí dokumentů je dispoziční dokument, na jehož základě má vývozce jistotu, že speditér (nebo banka) nebude moci předat zboží dovozci bez okamžitého proplacení dokumentů.

Dokumenty proti akceptaci směnky (Documents Against Acceptance, D/A)
Banka vydá dovozci dokumenty až poté, co akceptoval směnku, jejíž splatnost je 30 až 180 dní po viděné nebo má fixní splatnost. Zboží tedy dovozce obdrží dříve, než proplatí hodnotu dokumentů. Získává od vývozce tzv. směnečný úvěr. Nese riziko nezaplacení směnky při splatnosti. Riziko lze ještě eliminovat opatřením avalu (např. banka) akceptované směnky dovozce.

Dokumentární inkaso může být nevýhodné pro dodavatele. Plnění je závislé na odběrateli, který může odmítnout převzetí zboží nebo placení za zboží. Pak vznikají dodavateli dodatečné náklady spojené s dalším převozem zboží, uskladněním nebo hledáním nového kupce (Máče, 2006).

3.2.3 Bankovní záruka

Máče (2006, s. 94) charakterizuje bankovní záruku jako: „Neodvolatelný písemný závazek banky zaplatit předem určenou částku peněz, a to v případě nedodržení podmínek kontraktu dodavatelem nebo nezaplacením zboží a služeb odběratelem.

Jedná se o klasický instrument používaný v zahraničním obchodě k zajištění rizika. V zahraničním obchodě se nejvíce používají dva typy záruk, kdy banka na sebe bere závazek, buď za prodávajícího a přebírá tím ručení za splnění kupní smlouvy, nebo za kupujícího a přebírá tím ručení za úhradu kupní ceny (Svatoš, 2009).

Bankovní záruky lze členit na záruky platební a neplatební.

Platební záruka

Je typická tím, že banka odběratele se zavazuje zaplatit, buď přímo dodavateli, nebo jinému příjemci smluvní částku, pokud odběratel není schopen uhradit své finanční závazky. Platební záruka se dále dělí na záruku za zaplacení kupní ceny, dílčí splátky u leasingové smlouvy, splácení poskytnutého úvěru a zaplacení směnky včetně avalu (Máče, 2006; Svatoš, 2009).

Neplatební záruky

Je charakteristická závazkem banky dodavatele zaplatit na první výzvu a bez námitek. Neplatební záruka se dále dělí na vadium, kauce, záruka za vrácení akontace, záruka za vrácení zdržného, záruka za zaplacení úvěrových splátek a celní záruka (Máče, 2006; Svatoš, 2009).

Svatoš (2009) vysvětluje, že při využití bankovní záruky musí být dodržena zásada neodvolatelnosti a v odůvodněných případech vyplatitelnosti na první požádání. Další podmínkou je, že čerpání záruky musí být jednoznačné a srozumitelně formulované a v neposlední řadě musí být závazek časově vymezen a jednoznačně stanovovat i maximální výši čerpání.

Důležitým předpokladem je kvalita ručící banky. Banka musí být schopna vždy splnit převzaté závazky. Bankovní záruka zajišťující zaplacení kupní ceny má umožnit vývozci případný rychlý přístup k plnění, aby nemusel podstoupit časově a finančně náročné soudní spory se zahraničním partnerem (Svatoš, 2009).

3.2.4 Dokumentární akreditiv

„Dokumentární akreditiv je písemný závazek banky beneficientovi – exportérovi, vystavený na základě instrukcí příkazce – importéra, poskytnout plnění stanovené akreditivem do výše akreditivní částky proti dokumentům předloženým v rámci platnosti akreditivu a odpovídajícím všem jeho podmínkám“(Andrle, 2008, s. 21).

Dokumentární akreditiv je jeden z nejdůležitějších a nejbezpečnějších platebních nástrojů. Pro prodávajícího znamenají vysoký stupeň zajištění. Používání dokumentárních akreditivů se v mezinárodní bankovní a komerční praxi řídí Jednotnými zvyklostmi a pravidly pro dokumentární akreditivy (The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits) vytvořenými Mezinárodní obchodní komorou v Paříži (Machková, 2002).

Dokumentární akreditivy se zabývají pouze dokumenty. Nepoužívají se pro zboží, služby nebo jiné činnosti, ke kterým se mohou dokumenty vztahovat. Do akreditivních transakcí mohou být zahrnuty pouze podmínky, které lze splnit a prokázat na základě předepsaných dokumentů (Svatoš, 2009).

Andrle (2008) popisuje, že u akreditivních operací se nejčastěji setkáváme s obchodními, finančními, dopravními, pojistnými a zasílatelskými dokumenty.

Obchodní dokumenty

- Obchodní faktura
- Balicí list
- Vážní list
- Certifikát o původu zboží
- Průvodní osvědčení EUR.1, A.TR
- Certifikát o kvalitě
- Inspekční certifikát
- Zdravotní a jiná osvědčení
- Certifikát beneficienta
- Předávací protokol

Finanční dokumenty

- Cizí směnka

Dopravní dokumenty

- Konosament
- Neobchodovatelný námořní nákladní list
- Konosament charter party

- Multimodální dopravní dokument
- Letecký nákladní list
- Silniční nákladní list
- Železniční nákladní list
- Říční nákladní/náložní list
- Kurýrní a poštovní dokumenty

Pojistné dokumenty

- Pojistná smlouva
- Pojistný certifikát

Zasilatelské dokumenty

- Zasílatelské potvrzení o převzetí zboží k dopravě – FCR
- Zasílatelské potvrzení o odeslání zboží – FCT

Používání dokumentárního akreditivu má v mezinárodním obchodě prospěch pro obě strany, prodávajícího i kupujícího. Prodávající je spolehlivě chráněn před rizikem platební neschopnosti kupujícího a před rizikem neodebrání zboží (výroba na zakázku). Akreditiv lze využít, pokud výrobce, resp. prodávající chce mít již před započetím výroby zboží nebo expedice jistotu, že dostane zaplaceno. Kupujícího chrání před rizikem nedodaného již zaplaceného zboží, zajistí si požadovanou kvalitu zboží i včasnost dodání. Nemusí platit zboží dříve, než budou prodávajícím předloženy předepsané dokumenty a splněny ostatní akreditivní podmínky. Díky tomuto způsobu zajištění a prokázání ochoty v čas a řádně platit si může kupující vyjednat výhodnější cenové podmínky. Pro prodávajícího je velmi důležité kontrolovat bonitu vystavující banky (Machková, 2002; Svatoš, 2009).

Mezi strany zúčastňující se akreditivní operace patří:

- **Kupující –** importér: příkazce akreditivu (žadatel o dokumentární akreditiv)
- **Prodávající** – exportér: beneficient (oprávněný z akreditivu)
- **Banka importéra** – banka vystavující akreditiv (banka vystavuje svůj závazek na žádost příkazce ve prospěch beneficienta akreditivu)
- **Banka exportéra** – banka avizující akreditiv (může být i jmenovanou bankou, a/nebo navíc i potvrzující bankou, tj. sama se zaváže poskytnout plnění podle akreditivu, budou – li splněny jeho podmínky)

- **Hojící banka** – třetí banka, která na základě zmocnění od vystavující banky a z jejího účtu poskytne potvrzující, popř. avizující bance „hojení“, tedy uhradí této bance z účtu vystavující banky částku, kterou vyplatila beneficientovi akreditivu na základě oprávnění daného jí vystavující bankou v akreditivu
- **Další banka** (Andrle, 2008, s. 23).

V praxi se používají různé druhy akreditivů. Máče (2006) rozčlenil akreditiv na odvolatelný a neodvolatelný, potvrzený a nepotvrzený.

Odvolatelný akreditiv

Lze ho zrušit nebo změnit kdykoli v době platnosti vystavující bankou. Hrozí riziko, že ke zrušení dojde po odeslání zboží. Jelikož se nejedná o kvalitní zajištění, prakticky se nepoužívá.

Neodvolatelný akreditiv

Představuje definitivní závazek. Akreditiv lze změnit pouze se souhlasem všech zúčastněných stran. Pokud není uvedeno v podmínkách, o jaký akreditiv se jedná, je každý takový akreditiv považován za neodvolatelný.

Potvrzený akreditiv

Je neodvolatelný akreditiv, který je potvrzen na základě zmocnění či žádosti další bankou. Avizující banka se po obdržení akreditivu rozhodne, jestli akreditiv dodavateli potvrdí, nebo zda bude akreditiv pouze avizovat. Potvrzený akreditiv má pro dodavatele výhodu v tom, že zvyšuje jistotu zaplacení, protože za závazek ručí již dvě banky. Potvrzující banka musí svůj závazek splnit, i kdyby vystavující banka nebyla schopna.

Avizovaný (nepotvrzený) akreditiv

Je takový akreditiv, ve kterém jako jediná banka figuruje banka, která akreditiv vystavila.

3.2.5 Směnka

Směnka je důležitým platebním, úvěrovým a zajišťovacím nástrojem. V praxi se používá, jak samostatně, tak i v kombinaci s dalšími platebními instrumenty jako dokumentárním inkasem, dokumentárním akreditivem nebo forfaitingem (Svatoš, 2009).

Směnku lze charakterizovat jako listinu, která splňuje zákonem předepsané náležitosti:

- Označení „směnka“ v souvislém textu a v jazyce, ve kterém je celá směnka napsaná;
- Bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžní částku, která je uvedená čísly i slovy;
- Jméno dlužníka (směnečník);
- Údaj splatnosti;
- Údaj o místě splatnosti;
- Jméno toho, komu má být placeno;
- Datum a místo vystavení;
- Podpis výstavce.

Platební funkce směnky znamená, že směnkou může být splacen dluh ve prospěch konkrétního věřitele. Když dodavatel nebo banka poskytne odběrateli úvěr, který je kryt směnkou, hovoří se o úvěrové funkci. Jako jistící nástroj slouží směnka při obvykle dlouhodobém vztahu mezi dodavatelem a odběratelem, jestliže dluh odběratele nebyl při dohodnuté splatnosti splacen a slouží k domáhání práv vyplývajících ze směnky (Svatoš, 2009).

Směnka může být splatná na viděnou, tedy bezprostředně po předložení (vistasměnka). Dále může být na směnce zapsán přesný den splatnosti (fixní). Další možností je splacení za určitý čas po datu vystavení (datosměnka). Poslední eventualita je splatnost v určitý den po viděné (lhůtní vistasměnka), (Máče, 2006).

Z ustanovení zákona směnečného a šekového č. 191/1950 vyplývá, že existují dva druhy směnek a to vlastní a cizí směnka.

Vlastní směnka

Jde o cenný papír, který vyjadřuje bezpodmínečný slib směnečného dlužníka zaplatit majiteli označenému ve směnce v určitý den a na určitém místě dlužnou peněžní částku.

Cizí směnka

Je cenný papír, který vyjadřuje bezpodmínečný příkaz směnečnému dlužníkovi zaplatit oprávněné osobě v určitý čas na určitém místě dlužnou sumu (Máče, 2006).

3.3 Eliminace přepravních rizik

Dopad přepravních rizik se dá zmírnit přesným určením místa a okamžiku přechodu práv z prodávajícího na kupujícího. Důležitý je výběr spolehlivého přepravce. Ale jistotou pro podnik je pojištění proti přepravním rizikům.

3.3.1 Pojištění

Smejkal (2006) klasifikuje pojištění jako směnu rizika velké ztráty za jistotu malé ztráty. Jde o přesun negativního důsledku rizika budoucí nepříznivé situace na pojišťovnu. Ta kryje škody v plné výši nebo částečně. Za výhodu při využití pojištění se považuje snížení objemu vázaného kapitálu, který je výhodněji investován. Oproti tomu nevýhodou je nutná úhrada pojistného. Velký význam má pojištění právě v oblasti mezinárodního obchodu. Pojistnou hodnotou je hodnota zboží, náklady na dopravu, případně ušlý zisk a clo. Přepravované zboží je zpravidla pojištěné na 110 % hodnoty zboží. Důvodem je krytí nákladů spojených s likvidací vzniklé škody. Při pojištění zahraničních zásilek je obvykle nutné se proti určitým rizikům připojistit (rizika vyplývající z vlastností zásilky – křehkost, nízká trvanlivost, …).

Reuvid (2011) konstatuje, že nejstarší formou pojistného krytí v mezinárodním obchodě je pojištění námořních zásilek. V roce 1601 byl prosazen alžbětinský zákon, na který navázalo sdružení pojistitelů Lloyd´s v Londýně. Anglie hrála významnou roli v oblasti přepravního pojištění již od středověku. Donedávna byl v námořní přepravě používán květnatý jazyk alžbětinské angličtiny, po roce 1980 došlo k modernizaci, která námořní přepravě dodala mnohem efektivnější a účinnější, avšak méně zajímavé postupy. Vznikla nová pojistná smlouva označovaná jako MAR (marine policy).

Existují tři stupně pojistného krytí. Prvním je pojištění proti všem rizikům (against all risks). Druhý stupeň obsahuje pojištění včetně zvláštní havárie (with particular average),

kde nejsou pojištěna rizika vyplývající z vlastností zboží. Poslední stupeň je pojištění s vyloučením zvláštní havárie (free of particular average). Ten obsahuje nejnižší rozsah pojistného krytí. Pojišťovna kryje pouze takové pojistné události, které jsou vyjmenované v pojistných podmínkách (Smejkal, 2006).

3.4 Eliminace teritoriálních rizik

K ochraně před dopadem teritoriálních rizik slouží podnikům diverzifikace jejich podnikatelských aktivit do více oblastí. Další alternativou je zvolit si při obchodování v kupní smlouvě vhodnou platební podmínku. Ty jsou shodné s platebními nástroji z oddílu 3. 2: bankovní záruky, dokumentární akreditivy nebo směnky.

I spolupráce s jinými podnikatelskými subjekty, ať v rámci konsorcií nebo joint ventures, může být prospěšná pro rozložení rizika. Obvyklým se také stalo využívání pojištění teritoriálního rizika. To obsahuje především pojištění proti administrativním opatřením států, kde sídlí obchodní partneři, válečným a sociálním konfliktům apod. Tyto služby nabízí akciová společnost EGAP, která poskytuje garanci úvěrových, komerčních a teritoriálních rizik. Na základě nejaktuálnějších údajů Mezinárodního měnového fondu a Světové banky o finanční a ekonomické situaci zemí pojišťovna EGAP klasifikuje země podle míry teritoriálního rizika. Státy jsou rozděleny do 7 rizikových skupin, kde 1. skupinu představují státy s minimální úrovní rizika a naopak 7. skupina s nejvyšší mírou rizikovosti. Existuje kategorie 0, do které jsou zařazeny země s vysokými příjmy na obyvatele. Tato akciová společnost je plně ve vlastnictví státu (Smejkal, 2006; Kalinová, 2010).

3.5 Eliminace kurzových rizik

Mezi nejdůležitější nástroj eliminace patří vhodný výběr měny, ve které bude podnik se zahraničím obchodovat. Další možností jsou operace na devizových trzích (nestandardizované a standardizované deriváty). Podnik také může snížit negativní dopad kurzových změn prostřednictvím prodeje nebo postoupení pohledávky jiným subjektem

(faktoring nebo forfaiting). Za účinný nástroj se považuje připočtení rezerv na krytí daného rizika do ceny produktu.

3.5.1 Nestandardizované deriváty

Mezi nestandardizované deriváty patří forwardy, opce a swapy.

Forwardy

Jílek (2002, s. 45) definuje forward jako: „OTC (over-the-counter) derivát s vypořádáním dvou podkladových nástrojů v jednom okamžiku v budoucnu. Dané vypořádání je delší než zvyklost na spotovém trhu. Může se jednat o výměnu pevné částky hotovosti v jedné měně za dosud neznámou částku hotovosti či případně za dluhový cenný papír, úvěr, vklad nebo půjčku, a to v téže měně, o výměnu pevné částky hotovosti v jedné měně za pevnou částku hotovosti v jiné měně, za akciový nástroj či za komoditní nástroj.“ Podkladový nástroj je prodáván či kupován za forwardovou cenu. Ta je kalkulována na základě spotové ceny podkladového nástroje, na základě nákladů přenosu a očekávání trhu (jaký bude vývoj dané ceny). Jinými slovy se obchod uskuteční za termínový kurz aktuální na finančním trhu v době uzavření obchodu. Vývozce má tedy k dispozici pevný parametr pro kalkulaci výnosnosti obchodu.

Opce

Opce je OTC nebo burzovní derivát s právem jednoho partnera (kupující) na výměnu obou podkladových nástrojů v jednom okamžiku v budoucnosti nebo během určitého období. Na druhé straně je prodávající, který získá od kupujícího opční prémii. Daná výměna má podobu pevné částky hotovosti v jedné měně za dosud neznámou částku hotovosti či případně za dluhový cenný papír, úvěr, vklad nebo půjčku, a to v téže měně, podobu pevné částky hotovosti v jedné měně za pevnou částku hotovosti v jiné měně, za akciový nástroj či za komoditní nástroj. Opce poskytují vlastníkovi oproti forwardům, futures a swapům právo ke koupi nebo prodeji podkladového nástroje, nikoli povinnost. Pokud je v době splatnosti opce aktuální tržní kurz pro vývozce výhodnější, obchod se uskuteční za tržní kurz a vývozce tak dosáhne vyšší výnosnosti (Jílek, 2002; Kalinová, 2010).

Swapy

Jílek (2002, s. 50) klasifikuje swap jako: „OTC derivát s vypořádáním podkladových nástrojů ve více okamžicích v budoucnosti. Představuje několik forwardů s postupnou výměnou podkladových nástrojů.“ Většinou jde o výměnu v hotovosti. V rámci swapu se dvě strany zavazují k výměně podkladových nástrojů v určitých intervalech v budoucnosti.

3.5.2 Standardizované deriváty

Za standardizovaný derivát se považuje futures, který je obchodovaný na derivátové burze. Opět dochází k výměně podkladových nástrojů k určitému dni v budoucnosti. Jedná se o výměnu pevné částky hotovosti v jedné měně za dosud neznámou částku hotovosti či případně za dluhový cenný papír, a to v téže měně, o výměnu pevné částky hotovosti v jedné měně za pevnou částku hotovosti v jiné měně, za akciový nástroj či za komoditní nástroj. Futures jsou každý den přeceňovány, tedy hlavní rozdíl mezi futures a forwardy je, že k vypořádání dochází postupně (každý den) a nikoli jednorázově. Další odlišností je místo obchodování daného derivátu. S futures se obchoduje na derivátových, termínových nebo opčních burzách, s forwardy na OTC trzích (Jílek, 2002).

3.5.3 Faktoring a forfaiting

Dalšími zajišťovacími nástroji v oblasti kurzového rizika jsou dvě formy financování – faktoring a forfaiting.

Faktoring

Machková (2002, s. 45) charakterizuje faktoring jako: „soubor finančních operací, založených na postupování pohledávek s odloženou splatností.“ Faktoringová společnost odkoupí od podniku krátkodobé pohledávky vzniklé na základě dodávek zboží a služeb. Toto převzetí může mít podobu regresivního faktoringu (s postihem) nebo bezregresivního faktoringu (bez postihu). Jeden z faktorů má sídlo v zemi prodávajícího a zajišťuje financování obchodu, druhý faktor, jehož úkolem je prověřit bonitu obchodního partnera a zajistit inkaso, sídlí v zemi kupujícího. Výhodou využití faktoringu je zvýšení konkurenceschopnosti prodávajícího, protože umožní kupujícímu za zboží či služby zaplatit později. Nevýhodou je úplata, která připadá faktoringové společnosti za poskytnutí daných služeb (Machková, 2002; Máče, 2006).

Forfaiting

Forfaitingová společnost financuje krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé obchodní transakce, ale požaduje jejich zajištění prostřednictvím avalované směnky nebo dokumentárního akreditivu s odloženou splatností. Forfaitér odkoupí pohledávku bez zpětného postihu vůči předcházejícímu držiteli. Tedy vyplatí vývozci hodnotu pohledávky a přebírá na sebe veškerá rizika s pohledávkou související. Výhoda je tedy jasná, vývozce nepodstupuje žádné riziko související se platbou za zboží. Za tuto službu musí ale zaplatit vysokou částku a to ve výši přebíraného rizika (Máče, 2006; Machková, 2002).

3.6 Dílčí shrnutí

Proti rizikům v mezinárodním obchodě je možné se zajistit mnoha způsoby. Pro eliminaci tržních rizik je v kupní smlouvě sjednána klouzavá cenová doložka, v rámci které je cena určena v době platby pohledávky na základě aktuální situace na trhu. Druhým nástrojem minimalizace dopadu tohoto rizika jsou burzovní termínové obchody. V případě komerčních rizik, tedy že za zboží nebude zaplaceno z důvodu platební neschopnosti či nevůle kupujícího, existuje mnoho způsobů zajištění. Patří mezi ně akontace (platba předem), platební nástroje (dokumentární inkaso, dokumentární akreditiv, směnka) a bankovní záruka. K eliminaci přepravních rizik slouží pojištění zásilek v průběhu přepravy. Podniky však musí obětovat část svých finančních prostředků na úhradu pojistného. Teritoriální rizika společnosti nemohou nijak ovlivnit. Cestou k eliminaci je informovanost o daném teritoriu a případná následná diverzifikace podnikatelských aktivit. Minimalizovat dopad kurzového rizika je možné více způsoby – sjednáním nestandardizovaných derivátů (forwardy, opce a swapy), standardizovaných derivátů (futures), formami financování (faktoring a forfaiting) a komerčním úvěrovým pojištěním.

4 Aplikace dopadů rizik v mezinárodním obchodě na konkrétní podnik

Nyní bude v diplomové práce uvedena analyzovaná problematika do praxe. V úvodu kapitoly bude představena společnost Trevos a bude proveden rozbor její činnosti v souvislosti s eliminací dopadu rizik objevujících se v rámci obchodování se zahraničními subjekty.

4.1 Podnik Trevos, a.s. – základní charakteristika

Trevos, a.s. patří mezi významné evropské vývozce průmyslových a kancelářských svítidel.

Zdroj: Trevos, a.s., 2012

Obr. 2. Logo společnosti Trevos

Podnik vznikl v roce 1990 v Semilech. Sériovou výrobu pro všestranné použití zahájil v roce 1993 a v roce 1995 došlo k užší specializaci a orientaci na zářivková svítidla, která jsou vyráběna z odolných termoplastů. V areálu „Valdštejnsko“ byla zahájena velkosériová výroba v nově upravených prostorách. V roce 1996 podnik zaujal vedoucí pozici v počtu vyráběných zářivkových prachotěsných svítidel v České republice a tento primát si drží dodnes. Podnik Trevos, s.r.o. se v roce 1999 přetransformovala na Trevos, a.s. se sídlem v Turnově, kam se do roku 2006 kompletně sestěhoval zbylý provoz ze Semil.

Společnost Trevos čítá 216 zaměstnanců, z nichž největší počet zaujímají pracovníci ve výrobě a zbytek administrativní pracovníci zajišťující chod firmy a komunikaci se

zákazníky. Areál „Valdštejnsko“ skýtá čtyři výrobní a tři administrativní haly o celkové rozloze 9000 m^2. V roce 2011 dosáhl obrat hodnoty 500 milionů korun, ze kterých 300 milionů korun připadlo na export. Podrobný vývoj obratu za posledních pět let znázorňuje obrázek 1. V roce 2009 zasáhla společnost finanční krize a v tomto období docházelo k rozsáhlému propouštění pracovníků. Z obrázku je jasné, že i roční obrat byl nejnižší v rámci sledovaného období.

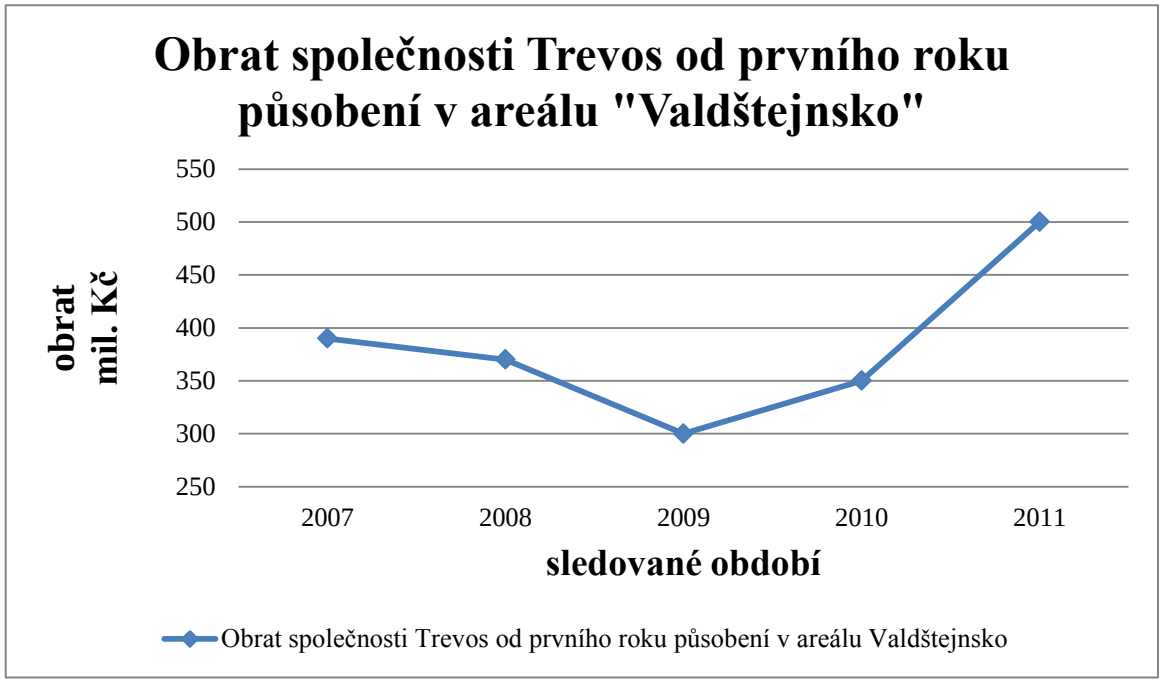

Zdroj: vlastní na základě Výročních zpráv společnosti Trevos, 2012

Obr. 3. Obrat společnosti Trevos od prvního roku působení v areálu „Valdštejnsko“

Činností společnosti Trevos je výroba průmyslových a kancelářských svítidel. Při procesu výroby je používána nejnovější technologie od lakovacích linek po vstřikovací lisy. Všechna prodávaná svítidla jsou opatřena potřebnými certifikáty. Mezi ty patří Prohlášení o shodě, CE, ESČ, ENEC a CB Systém. Označení CE musí mít každý výrobek uváděný na trh zemí EU. Značka ESČ vyjadřuje shodu vlastností označených výrobků s normami na elektrickou bezpečnost a její konkrétní podoba je zobrazena v Příloze B. Certifikát ENEC je panevropská značka označující shodu výrobku s evropskými normami EN pro elektrickou bezpečnost výrobku, jejímiž členy jsou certifikační orgány evropského

ekonomického prostoru. CB Systém je nejrozšířenějším světovým certifikačním systémem v oboru elektrotechnických výrobků. Jedná se o dohodu o uznání výsledků zkoušek podle mezinárodních norem IEC pro elektrickou bezpečnost elektrotechnických výrobků. Svítidla podniku Trevos, a.s. mají i další certifikáty potřebné pro export.

Nyní budou krátce představeny výrobkové řady, které Trevos, a.s. nabízí. Dané řady obsahují několik modelů lišících se velikostí, výkonem, druhem reflektorů, v závislosti na charakteru okolního prostředí apod. Jejich konkrétní podoba je zobrazena v Příloze C.

Trevos, a.s. nabízí:

- *Průmyslová zářivková svítidla plastová PRIMA*
- *Průmyslová zářivková svítidla plastová PROFI, PER*
- *Průmyslová zářivková svítidla kovová*
- *Interiérová zářivková svítidla plastová*
- *Interiérová zářivková světla tubusová*
- *Interiérová zářivková světla vestavná*
- *Interiérová zářivková svítidla přisazená*
- *Výbojková svítidla a světlomety*
- *Nouzové osvětlení*
- *Tepelné zářiče*

Průmyslové zářivky jsou vhodné do vnějších i vnitřních prostor především výrobních a skladovacích hal, sportovních areálů, dílen, garáží i laboratoří. Liší se designem, ale užitné vlastnosti mají stejné. U některých druhů lze vytvořit dlouhé světelné řady. Mezi vlastnosti průmyslových světel patří i odolnost v chemicky agresivním prostředí.

Interiérové zářivky jsou umísťované do kanceláří, bytů, společenských místností, chodeb, koupelen, interiérů škol, nemocnic, hotelů i úřadů.

Dalšími produkty jsou světlomety vhodné k nasvícení celých objektů či reklamních ploch. Univerzální nouzová zářivková svítidla také patří do sortimentu společnosti Trevos.

Zvláštním typem osvětlení jsou tepelné zářivky umísťované do koupelen, zimních zahrad, plaveckých bazénů, nádražních čekáren a dalších prostor potřebujících vytopení.

Trevos, a.s. je vysoce exportující společnost. V roce 2011 zaujímal 60 % jejího obratu právě vývoz. Z tohoto důvodu má podnik své vlastní exportní oddělení, které vyřizuje objednávky přicházející z celého světa. Konkrétní skladbu zemí, kde sídlí zákazníci společnosti Trevos zobrazuje následující koláčový graf na obrázku 4. Podrobný rozpis zemí je uveden v Příloze D.

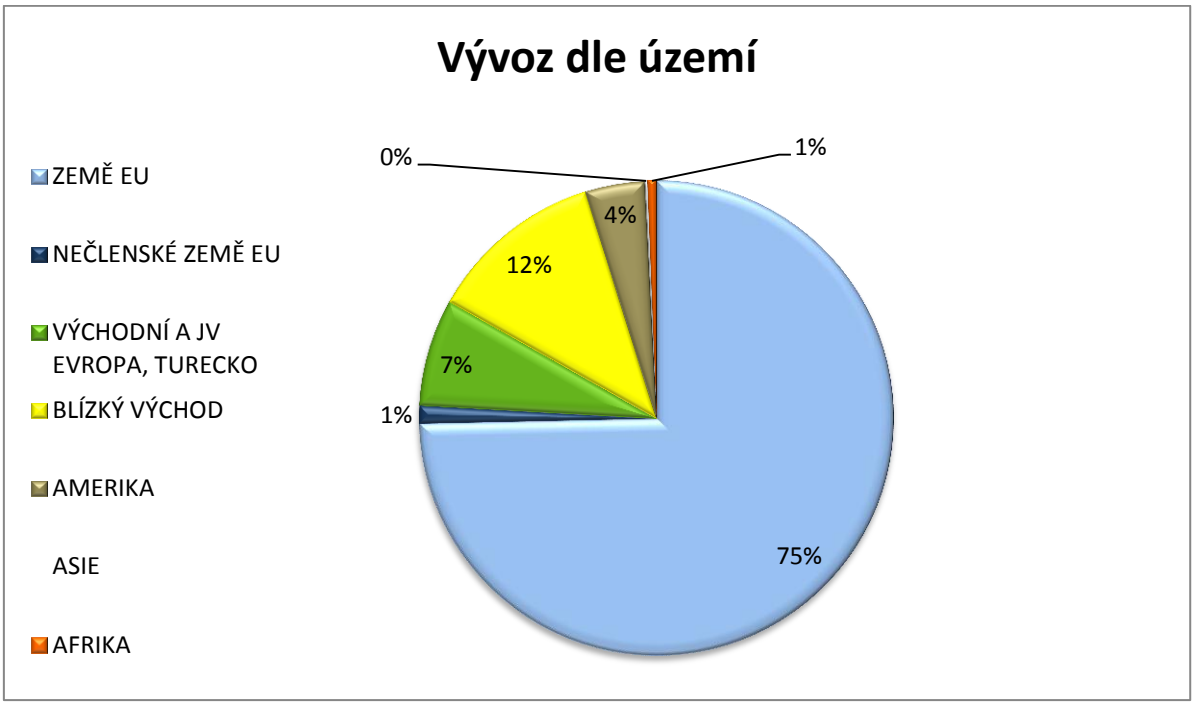

Zdroj: vlastní na základě Exportního oddělení společnosti Trevos, 2012

Obr. 4. Procentuální vyjádření skladby vývozních zemí

Následující tabulka rozděluje země, ve kterých sídlí obchodní partneři společnosti Trevos, do sedmi kategorií podle stupně rizikovosti. Tyto kategorie vytvořila pojišťovna EGAP na základě nejnovějších údajů Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Charakteristika daných kategorií byla provedena v oddíle 3.4. Tabulka znázorňuje, že společnost vyváží do bezrizikových zemí, i do států, kde jsou dodávky zboží v ohrožení, ať

z důvodu vypuknutí politického konfliktu nebo vzniku přírodní katastrofy. I toto rozdělení má své výjimky. Itálie patří do skupiny č. 0, tedy bezrizikové území, společnosti v České republice však mají často se zákazníky pocházející z této země problémy. Dochází tam k podvodům a vymahatelnost pohledávek bývá složitý a dlouhý proces.

Tab. 2. Rozdělení zemí obchodujících se společností Trevos podle stupně rizikovosti

Kategorie dle rizikovosti země	Státy
0	Německo, Itálie, Francie, Izrael, Belgie, Nizozemsko, Rakousko, Finsko, Slovensko, Velká Británie, Španělsko, Irsko, Maďarsko, Estonsko, Slovinsko, Švýcarsko, Island, Portugalsko, Singapure, Norsko, Švédsko, Kypr
1	-
2	Polsko, Kuvajt, Omán, Trinidad, Katar, Chile
3	Brazílie, Tunis, Mexiko, Spojené Arabské Emiráty
4	Indonésie, Rumunsko, Bulharsko, Bahrajn, Turecko,
5	Chorvatsko, Jordánsko, Nigérie
6	Srbsko, Keňa
7	Bělorusko, Argentina, Bosna a Hercegovina, Libanon, Moldávie

Zdroj: vlastní na základě Trevos a.s., 2012

4.2 Zajišťující instrumenty využívané podnikem Trevos, a.s.

Obchodní transakce se v oblasti mezinárodního obchodu účastní nejméně tři strany. Těmi jsou prodávající, kupující a banka. Bankovní služby jsou nezbytné k tomu, aby se obchod uskutečnil. Společnost Trevos má svůj účet u Raiffeisenbank, a.s. a využívá u ní široký balíček produktů a služeb.

Raiffeisenbank zprostředkovává Trevosu, jak tuzemský, tak zahraniční platební styk. Dále plní zajišťující funkci obchodních transakcí. Jde o širokou nabídku bankovních instrumentů, které jsou přímo určeny k omezení nebo dokonce vyloučení rizik. Využívané

bankovní instrumenty byly popsány v teoretické části diplomové práce. Banka disponuje finančními prostředky, pomocí kterých je riziko dostatečně rozptýleno a nemůže ohrozit její existenci. Společnost Raiffaisenbank má bližší přístup k informacím, a proto je schopná případné riziko lépe ohodnotit. V neposlední řadě jsou rizikové transakce pojištěny u EGAP, a.s. samotnou bankou. Trevos, a.s. využívá k zajištění komerčních a teritoriálních rizik od Raiffaisenbank dva produkty a to dokumentární inkaso a dokumentární akreditiv.

4.2.1 Dokumentární inkaso proti akceptaci směnky od Raiffeisenbank, a.s.

Jak bylo podrobně analyzováno v pododdíle 3.2.2, dokumentární inkaso je forma dokumentárního platebního styku, při kterém dochází k vydání dokumentů souvisejících s dodaným zbožím v okamžiku jejich proplacení zákazníkem nebo akceptace směnky, což je případ společnosti Trevos. Raiffeisenbank uvádí, že dokumentární inkaso je výhodné z důvodu jednotných mezinárodních pravidel pro inkasní operace, kterými se řídí. Další argument pro jeho využití je nižší poplatek a snadnější obstarání než u dokumentárního akreditivu. Se společnostmi, se kterými má Trevos, a.s. vytvořené dlouhodobé vztahy, si může rozdělit platby bankovních poplatků.

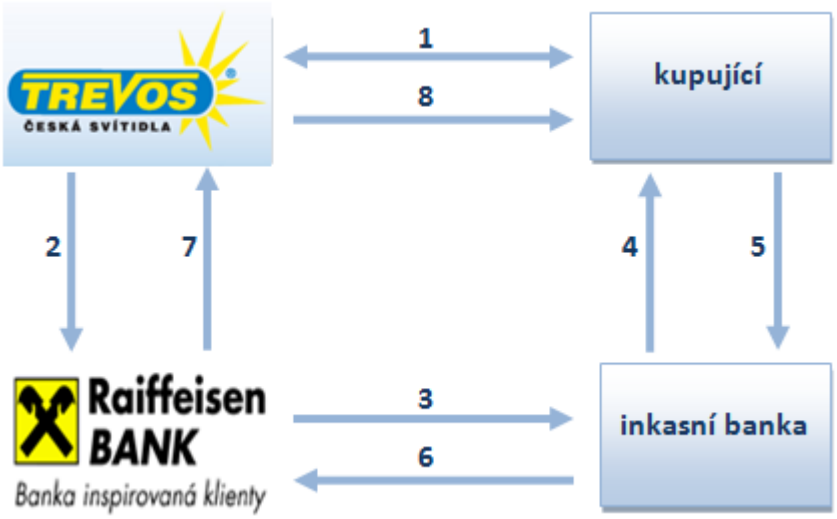

Zdroj: vlastní na základě MACHKOVÁ, H., A. SATO, M. ZAMYKALOVÁ aj. Mezinárodní obchod a marketing. s. 39.

Obr. 5. Průběh dokumentárního inkasa

1. Prvním krokem je uzavření kupní smlouvy mezi podnikem Trevos, a.s. a kupujícím.

2. Zadruhé Trevos, a.s. přikáže své bance, aby obstarala dokumentární inkaso. Konkrétní podoba příkazu je v Příloze H. Podnik musí bance předat všechny dokumenty, které jsou v příkazu zaznamenány. V praxi se často jedná o jedno vyhotovení směnky, tři vyhotovení faktury, tři seznamy zboží, jedno osvědčení o původu zboží a tři vyhotovení konosamentu. Dále je nutné zaznamenat směnečného dlužníka spolu s jeho bankou, cenu zboží, datum vystavení faktury, její splatnost a informaci o druhu dokumentárního inkasa (proti akceptaci směnky, proti zaplacení).

3. Veškeré tyto dokumenty a inkasní příkazy jsou předány bance kupujícího. Společnost Raiffeisenbank poskytuje zdarma službu kontroly správnosti dokumentů před jejich odesláním.

4. Dále je kupující informován o přijetí dokumentů svou bankou a vyzván ke splnění podmínek.

5. Kupující za zboží zaplatí a předá inkasní bance dokumenty s tímto úkonem související.

6. Inkasní banka pošle akceptovanou směnku Raiffeisenbank.

7. Ta ji předá společnosti Trevos. Kupující si může převzít požadované zboží.

Nyní budou v Tabulce 3. rozebrány veškeré části, které obsahuje poplatek za využití dokumentárního inkasa od Raiffeisenbank, a.s.

Tab. 3. Ceník dokumentárního inkasa a inkasa směnek

1. Inkasní odměna *	0,2 % z hodnoty dokumentů/směnky, min. 2000 Kč
2. Změna inkasních instrukcí	1000 Kč
3. Protest směnky	0,1 % z hodnoty směnky, min. 2000 Kč + skutečné náklady účtované notářem
4. Uvolnění zboží zaslaného k dispozici Raiffeisenbank a.s.	0,1 % z hodnoty dokumentů, min. 1000 Kč, max. 10 000 Kč
5. Poplatek za neproplacené dokumenty uložené u Raiffeisenbank a.s. déle než 1 měsíc po jejich splatnosti **	3000 Kč za každý započatý měsíc
6. Administrativní poplatky	Min. 1000 Kč
7. Kurýrní služba	Skutečné náklady

* Tento poplatek je splatný i v případě, kdy banka vydala dokumenty/směnku bez placení, nebo je vrátila vysílající straně
** Tento poplatek si banka nárokuje v případě, kdy klienti 1) nezmocnil banku dokumenty proplatit, 2) neakceptoval směnku, avšak neinstruoval banku zaslat je zpět vysílající straně.

Zdroj: vlastní na základě Raiffeisenbank a.s., 2012

Bankovní poplatek za realizaci dokumentárního inkasa se pohybuje v řádu tisíců korun. Jeho výše závisí na množství poskytovaných služeb společností Raiffeisenbank. V případě dokumentárního inkasa je velikost poplatku závislá na hodnotě směnky.

Porovnání nabídky s konkurenčními bankami

Za zpracování dokumentárního inkasa požaduje Raiffeisenbank nejnižší poplatek v porovnání s komparovanými bankami. Konkrétní hodnota, jak je patrné z Tabulky 3 činí 0,2 % z hodnoty směnky. Ostatní komerční banky jako například Česká spořitelna, ČSOB a Komerční banka požadují 0,3 %. Komerční banka, a.s. inkasuje navíc srážku z účtu klienta v případě neproplacení či vrácení dokladů ze zahraničí, jejíž hodnota není předem stanovena. Další částí poplatku souvisejícího s dokumentárním inkasem je změna inkasních podmínek. Sazba této položky je naopak u společnosti Raiffeisenbank nejvyšší. Požaduje 1000 Kč za každou úpravu podmínek, ostatní banky se pohybují od 200 do 500 Kč za tento úkon.

4.2.2 Dokumentární akreditiv od Raiffeisenbank, a.s.

Jde o neodvolatelný písemný závazek banky vůči dodavateli zboží či služby (viz pododdíl 3.2.4) zaplatit hodnotu zboží určenou podle akreditivních podmínek. Příjemce akreditivu musí předložit dokumenty, které se přesně shodují s podmínkami akreditivu v době jeho platnosti. Trevos, a.s. využívá vývozní dokumentární akreditiv, což znamená, že Raiffeisenbank je příjemce úhrady tedy beneficient. Raiffeisenbank ručí za to, že pokud akreditiv potvrdí, Trevos, a.s. nenese riziko, že kupující za zboží nezaplatí. Další výhodou je variabilní rozdělení platby bankovních poplatků mezi obchodní partnery. Trevos, a.s. využívá tento způsob platby při obchodování s arabskými zeměmi, které dokumentární akreditiv požadují na základě svých obchodních zvyklostí.

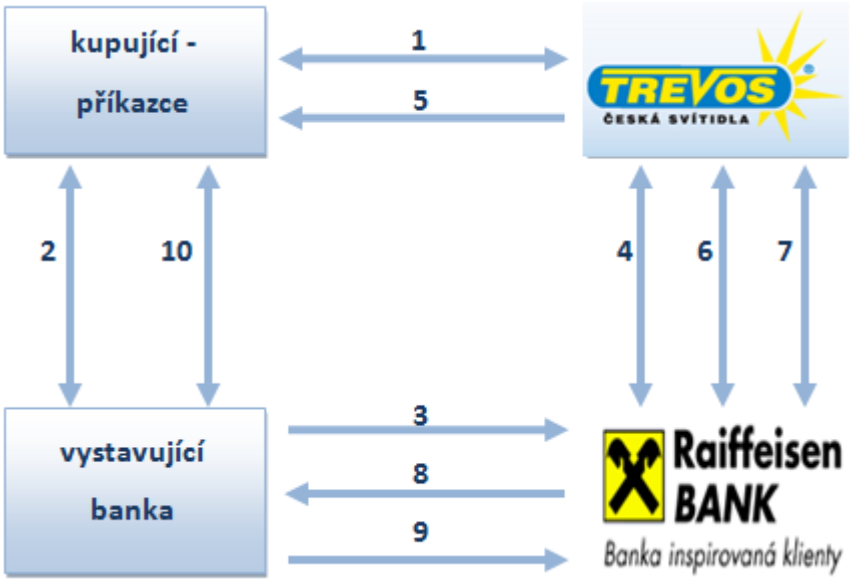

Zdroj: vlastní na základě SVATOŠ, M., aj. Zahraniční obchod teorie a praxe. s. 221

Obr. 6. Průběh dokumentárního akreditivu

1. Vystavení akreditivu vychází z podmínek kupní smlouvy, v jejichž platebních podmínkách je stanoveno placení formou dokumentárního akreditivu. Důležitá je společná dohoda obou stran, prodávajícího i kupujícího.

2. Kupující a zároveň příkazce žádá svoji banku o vystavení akreditivu ve prospěch prodávajícího, tedy firmy Trevos, a.s. V případě kladného posouzení, že příkazce akreditivu je bonitní, banka akreditiv vystaví.

3. Vystavující banka akreditiv avizuje beneficientovi, buď přímo, nebo prostřednictvím jiné banky. Banky mezi sebou spolupracují, ale může se stát, že banka kupujícího není spřátelená s Raiffeisenbank, a.s. V tomto případě Raiffeisenbank pošle Trevosu avízo dokumentárního akreditivu, kde zjišťuje, zda chce podnik řešit akreditiv jejím prostřednictví nebo prostřednictvím spřátelené banky. Společnost Raiffeisenbank by byla třetí bankou účastnící se dané obchodní transakce, což zvedá náklady na využití dokumentárního akreditivu. Exportní oddělení proto často komunikuje i s jinými bankami. Pokud je Raiffeisenbank spřátelená s bankou kupujícího, stává se z ní avizující banka.

4. Avizující banka ověří autentičnost akreditivu (ověření podpisů) a následně ji avizuje společnosti Trevos. Avizující banka může akreditiv nechat na žádost firmy potvrdit a stává se z ní potvrzující banka, čímž vstupuje do rizika, že vystavující banka za zboží

nezaplatí. V takovém případě se potvrzující banka musí krýt volným limitem nebo pojištěním EGAP.

5. Trevos, a.s. je povinen dle podmínek akreditivu odeslat zboží a obstarat předepsané dokumenty. Na základě údajů z praxe se jedná o náložní či nákladní list, fax od příjemce žadateli obsahující důležité informace např.: datum naložení zásilky a čísla nákladního listu, fakturu, seznam zboží a certifikátu EUR.1.

6. Prodávající předloží bance dokumenty k čerpání, ale ještě před jejich finálním vystavením, je dá Raiffeisenbank zdarma k překontrolování. Všechny dokumenty musí být předloženy najednou, na správném místě a včas. Pokud není lhůta akreditivem stanovena, činí tak d 21 dní po datu odeslání zboží. Musí odpovídat forma dokumentů (originály, kopie, fotokopie,…)

7. Společnost Raiffeisenbank vystavené dokumenty zkontroluje. Pokud je zmocněna vystavující bankou poskytnout plnění a dokumenty odpovídají podmínkám akreditivu, poskytne prodávajícímu plnění, dle podmínek akreditivu. V ostatních případech Raiffeisenbank zasílá dokumenty vystavující bance ke kontrole a k plnění.

8. Raiffeisenbank, a.s. zasílá dokumenty bance kupujícího a žádá provedení úhrady.

9. Vystavující banka dokumenty přezkoumá. Pokud vše odpovídá podmínkám akreditivu, uhradí hodnotu dokumentů Raiffeisenbank. V dokumentech nelze prominout překlep. Je kontrolována, jak formální stránka dokumentů, tak obsahová.

10. Vystavující banka předává dokumenty kupujícímu a z jeho účtu si odebírá platbu za zboží v příslušné výši dle podmínek akreditivu.

V průběhu zde popsaného procesu dochází v praxi ke dvěma krizovým momentům. Prvním často se objevujícím problémem je chyba v dokumentech. I kvůli překlepu vystavující banka zašle dokumenty zpět a celá obchodní transakce se o několik dní pozdrží. Proto je služba kontroly dokumentů před odesláním prováděná společností Raiffeisenbank vítaná. Druhá komplikace opět souvisí s dokumenty. Společnost Trevos čeká před odesláním veškerých dokumentů na originál nákladního listu. Při jakémkoli nedostatku v obalu, množství zboží či jakosti přepravce zboží nepřevezme a nákladní list nevystaví, opět se celý proces prolonguje.

Následující tabulka obsahuje veškeré části, ze kterých se skládá platba za využití dokumentárního akreditivu u Raiffeisenbank, a.s.

Tab. 4. Ceník dokumentárního a Standby akreditivu - vývoz

1. Předběžné avízo akreditivu	Zdarma
2. Avizování akreditivu	0,1 % z hodnoty akreditivu, min. 3000 Kč
3. Potvrzení akreditivu*	Dle rizikovosti banky a teritoria, Min. 0,1 % za každých započatých 30 dní platnosti Min. 3000 Kč p.q.
4. Změna akreditivu	
4.1 Formální změna	2000 Kč
4.2 Prodloužení a/nebo navýšení akreditivu	
4.2.1 Za navýšení avizovaného akreditivu	Poplatek ve výši provize za avizování
4.2.2 Za navýšení nebo prodloužení potvrzeného akreditivu	2000 Kč + poplatek ve výši provize za potvrzení*
4.3 Zrušení akreditivu	1500 Kč
5. Převzetí dokumentů, platba	0,2 % z hodnoty dokumentů, min. 3000 Kč
6. Odložené placení	
6.1 Avizovaný akreditiv	0,2 % z hodnoty dokumentů, min. 3000 Kč
6.2 Potvrzený akreditiv	Dle rizikovosti banky a teritoria Min. 0,1 % z hodnoty dokumentů za každých započatých 30 dní odložené splatnosti, Min. 3000 Kč
7. Transfer akreditivu*	0,4 % z hodnoty převáděného akreditivu, min. 3000 Kč
8. Administrativní poplatky	Min. 1000 Kč
9. Potvrzení o postoupení plnění	3000 Kč za vystavení potvrzení
10. Kurýrní služby	Skutečné náklady
* Není – li s klientem dohodnuto jinak, tyto poplatky jsou klientovi účtovány ihned. Všechny ostatní relevantní poplatky jsou vyúčtovány v okamžiku poukázání platby ve prospěch klienta, respektive v případě nečerpání akreditivu, k okamžiku uplynutí platnosti akreditivu	

Zdroj: vlastní na základě Raiffeisenbank, a.s.

Při využití dokumentárního akreditivu je poplatek za realizaci vyšší než u dokumentárního inkasa. Důvodem je vyšší stupeň zajištění. Výše bankovního poplatku závisí na úrovni rizikovosti teritoria, z kterého pochází obchodní partner společnosti Trevos. Čím rizikovější je dané území pro banku, tím roste hodnota požadovaného poplatku za potvrzení akreditivu.

Porovnání s ostatními konkurenčními bankami

Dokumentární akreditiv je součástí nabídky služeb většiny komerčních bank v České republice. Jak již bylo řečeno, výše sazby za potvrzení akreditivu závisí na rizikovosti teritoria, kde byl vystaven. Společnost Raiffeisenbank tuto skutečnost zohledňuje přizpůsobením procentní výše poplatku, kterou upravuje v souvislosti s aktuálním případem. Česká spořitelna oproti tomu požaduje tzv. rizikovou přirážku, jejíž hodnota je určována individuálně pro každou obchodní transakci. Poplatky za avizování akreditivu u všech komerčních bank se pohybují od 0,1 % do 0,3 % z jeho hodnoty, minimálně 1000 až 3000 Kč. Tím, že má společnost Trevos u Raiffeisenbank své účty, služba kontroly dokumentů před jejich odesláním vystavující bance je poskytována zdarma. Ostatní banky za tento úkon požadují poplatek. Například Komerční banka, a.s. požaduje určitou procentuální část z vyplacené částky, ČSOB a Česká spořitelna účtují za každý dokument poplatek konkrétní hodnoty.

4.2.3 Komerční úvěrové pojištění

Služby poskytované na komerčním základě patří mezi základní plošnou oporu při zajištění rizik v mezinárodním obchodě. Takové služby mají podobu úvěrového pojištění a jsou regulovány nadnárodními pravidly Konsensu OECD. Úvěrové pojištění nabízené na komerční bázi obsahuje pojištění pohledávek. Pomoc při správě pohledávek a jejich zajištění je často firmami podceňována. Pojištění je nutné brát jako nástroj ochrany před rizikem, ne jako investici, která se společnosti v nějaké podobě vrátí.

Je vhodné si s úvěrovou pojišťovnou vytvořit dlouhodobé vztahy. Pojištěný se lépe orientuje v nabídce produktů a dokáže si zvolit ten pro něj nejvhodnější. V případě bezškodného průběhu získává bonusy v podobě slev na pojistném. V rámci pojištění pohledávek si podnik vybírá z široké škály pojistných produktů, jejichž hlavním úkolem je ochrana před platební neschopností či nevůlí kupujícího. Pokud dojde k úpadku jednoho z kupujících, pojišťovna vyplatí pojistné plnění a zabraní tak ztrátě, která by mohla dovést Trevos, a.s. až k bankrotu.

V období finanční krize v letech 2008 – 2010 vyplatily úvěrové pojišťovny svým klientům pojistné plnění ve výši 2,6 miliard korun. Zajištění rizik v mezinárodním obchodě mnohým umožnilo přežít toto nepříznivé období.

Jakou má podobu zisk v případě, že společnost využívá služeb úvěrových pojišťoven či ne, znázorňuje obrázek 5. Zelená linie zobrazuje situaci, že společnost není pojištěna. V takovém případě hospodářský výsledek s přibývajícími procenty nezaplacených pohledávek klesá rostoucí tendencí. Oproti tomu oranžová linie zobrazuje velikost hospodářského výsledku s využitím pojištění. Společnost nevykazuje nulový hospodářský výsledek, protože neproplacené pohledávky jsou s určitou výší spoluúčasti hrazeny pojišťovnou.

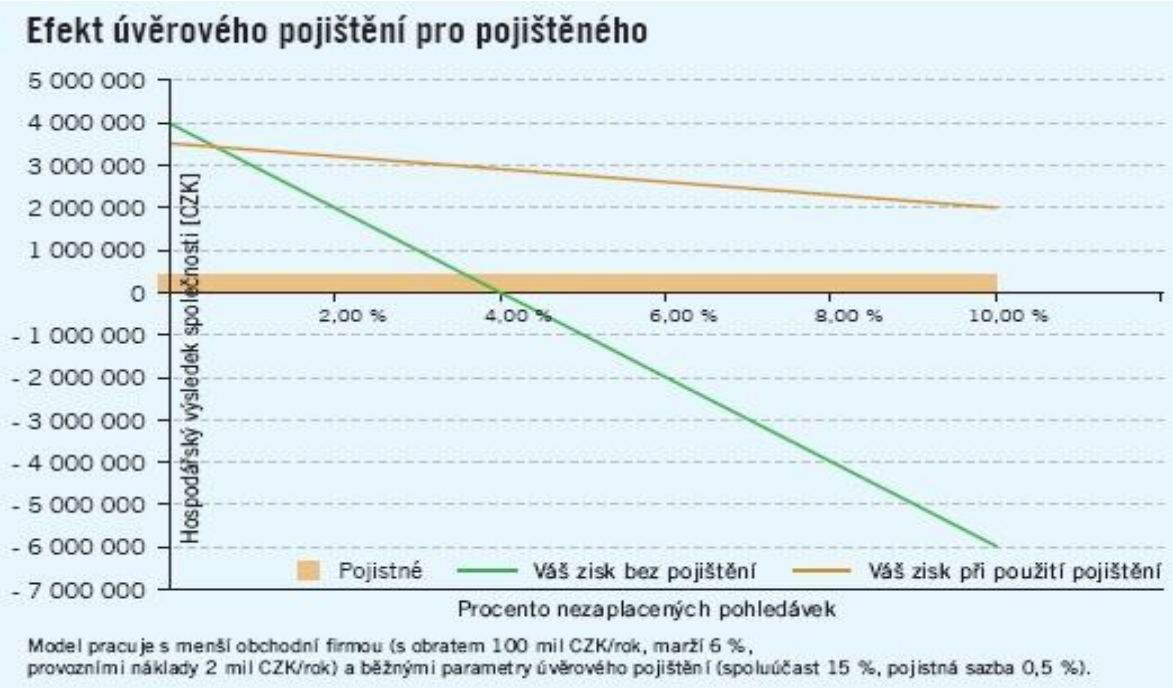

Zdroj: Oficiální portál pro podnikání a export (Businessinfo.cz), 2012

Obr. 7. Efekt úvěrového pojištění u firmy s obratem do 100 000 000 Kč ročně

Společnosti na českém trhu mají tendenci si zajišťovat především svá dlouhodobá aktiva, tedy budovy. Zajištění pohledávek je často opomíjené, i přes to, že se společnost může dostat do finanční tísně v případě ztráty klíčového odběratele. Společnost Trevos, která si pojišťuje pohledávky všech obchodních partnerů, kterým poskytuje krátkodobý úvěr, se prezentuje na trhu jako věrohodný subjekt. Pro Trevos, a.s. je nutné mít zajištěné exportní

aktivity směřující především do Afriky, Asie a východní Evropy, kde hrozí vysoké teritoriální riziko a je zde odlišné ekonomické a sociální prostředí.

Na českém trhu působí mnoho zahraničních komerčních pojišťoven. Mezi ně patří American International Group, Evropská banka pro rekonstrukci a rozvoj nebo Mezinárodní finanční korporace. Tyto společnosti nabízí různé pojistné produkty, za různých podmínek a různé pojistné sazby. Pro všechny je společná schopnost krýt krátkodobé pohledávky v méně a středně rizikových oblastech.

Pro české firmy je snadnější využívání služeb od úvěrových pojišťoven, které mají sídlo v České republice, jako Euler Hermes Čescob, Atradius Credit Insurance N. V. a KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s. Komerční pojištění krátkodobých obchodních pohledávek funguje na principu rozložení rizika. Předpokládá se, že klient tedy firma vyvážející své produkty do zahraničí si u úvěrové pojišťovny pojistí pohledávky od většího počtu odběratelů.

Společnost Trevos využívá služeb pojišťovny Atradius Credit Insurance N. V. a KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s. U obou společností má pojištěné pohledávky za dodávky zboží. Společnost podepsala u pojistitelů rámcové smlouvy.

KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s. byla založená v roce 2005 Exportní garanční a pojišťovací společností (EGAP). U pojišťovny KUPEG, která je v současnosti lídrem českého trhu, si společnost Trevos vybrala produkt e – MODUL, který je určen pro střední a velké podniky. E – MODUL je celoobratové pojištění využívané společnostmi s velkým počtem odběratelů. Tento produkt kryje jak úvěrové tak teritoriální riziko. Pojištění vzniká odesláním zboží do zahraničí. Pokud je již v zemi kupujícího, tak je počátkem pojištění datum dodání. Doba platnosti pojistné smlouvy je stanovena nejčastěji na jeden rok, ale dá se snadno prodloužit. Existuje mnoho výluk z pojištění, jako například nekrytí pohledávek za zboží, které mělo být zaplaceno ještě před jeho odesláním nebo nekrytí pohledávek, které převýšily úvěrový limit. Výše pojistného plnění odpovídá výši škody nebo výše úvěrového limitu po odečtení spoluúčasti. I přes to, že pohledávky jsou vyjádřené v eurech nebo dolarech, výplata případného plnění probíhá v korunách. Pro výpočet se využívá kurz platný v měsíci vzniku pohledávky.

Trevos, a.s. má povinnost informovat pojišťovnu o seznamu obchodních partnerů, jejichž pohledávky by chtěl pojistit. Pojistitel si zjistí informace o daných subjektech, tedy jejich platební schopnost a úroveň rizikovosti. A na tomto základě se rozhodne o pojištění či nepojištění daného kupujícího. Spolu s klientem si stanový úvěrový limit. Výpočet limitu je dán hodnotou zboží a délkou poskytnutého úvěru kupujícímu. Hodnotu úvěrového limitu je možné každý měsíc upravovat v závislosti na objemu dodávky.

4.2.4 Modelový příklad výpočtu uvěrového limitu a pojistného

Následující pododdíl pokračuje v analýze exportního úvěrového pojištění. Je zde nastíněn jednoduchý model zahrnující dvě společnosti. Úkolem je ilustrovat způsob výpočtu úvěrového limitu a pojistného.

Jak bylo zmíněno, modelový případ uvažuje dvě společnosti. Je abstrahováno od jejich bližších specifikací, tzn. nejsou určeny charakteristiky jako typ soukromé společnosti, velikost ročního obratu, rozvaha a vnitřní struktura společnosti. Uvažuje pouze sídla dvou podniků, kdy jeden sídlí v Chile a své závazky hradí Trevosu v dolarech. Druhý podnik je ze Švýcarska a své závazky splácí v eurech. Dále je v modelovém příkladu kalkulováno množství uskutečněných dodávek za stanovené období jednoho měsíce. U obou společností Trevos realizuje měsíčně 4 dodávky zboží. Pro zjednodušení bude hodnota jedné týdenní dodávky zboží zaokrouhlena na 15 000 Kč pro obě společnosti. Dodávky budou realizovány každý týden pravidelně.

Trevos poskytne oběma kupujícím 30 denní lhůtu na zaplacení zboží, a tak se musí krýt prostřednictvím pojištění pro případ nezaplacení pohledávek. Společnost si zažádá o stanovení úvěrového limitu, který pojišťovna vypočítá na základě následujícího vzorce:

- **hodnota týdenní objednávky (15 000 Kč) × počet dodávek uskutečněných za měsíc (4) + rezerva pro případné zpoždění platby o hodnotě jedné objednávky (15 000 Kč) = úvěrový limit (75 000 Kč)**

Základní povinností Trevosu je každý měsíc vyplnit deklaraci obratu k pojištění (viz Příloha CH). Nejpozději 15. den v měsíci oznamuje obraty z uskutečněného prodeje z předchozího měsíce pro jednotlivé obchodní partnery nebo státy.

Pojistné požadované za poskytnutí daných služeb se pohybuje v řádu zlomku procenta z pojištěného obratu. Je vypočteno jednoduchým vynásobením pojistné sazby a hodnoty oznámeného obratu. Pojistnou sazbu určuje exportní úvěrová pojišťovna sama na základě rizikovosti obchodního partnera a daného teritoria. V modelovém příkladě je zvolena náhodně. Podstatný je rozdíl sazeb u jednotlivých obchodních partnerů. U kupujícího sídlícího v Chile došlo ke stanovení vyšší sazby z důvodu vyššího stupně rizika hrozícího v dané zemi. Konkrétní příklad výpočtu pojistného je modelován v Tabulce 5. Pro přepočet na koruny, dle ustanovení exportní úvěrové pojišťovny, je použit kurz k poslednímu pracovnímu dni v měsíci vzniku pohledávky. Modelový případ předpokládá, že pohledávka vznikla společnosti Trevos během měsíce ledna, a proto pro výpočet bude použit měnový kurz měnového páru CZK/EUR a CZK/USD ze dne 31. ledna 2012.

Tab. 5. Výpočet pojistného u společnosti KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s.

Název odběratele	země	Měsíční obrat v cizí měně	Měna	Měnový kurz	Měsíční obrat (CZK)	Pojistná sazba	Pojistné (CZK)
X	Chile	3139,55	USD	19,111	60 000	0,7 %	420
Y	Švýcarsko	2382,37	EUR	25,185	60 000	0,2 %	120
celkem					120 000		540

Zdroj: vlastní na základě KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s., 2012

Z následující tabulky vyplývá, že měsíční pojistné za předpokladu pojištění pouze pohledávek dvou vybraných obchodních partnerů dosahuje částky 540 Kč. Dále je podnik povinen zaplatit vstupní poplatek za vystavení úvěrového limitu, který odráží velikost nákladů potřebných k zjištění informací o kupujících, a poplatek za trvalý monitoring finanční situace a platební schopnosti kupujících.

Trevos, a.s. zajišťuje u pojišťovny Atradius Credit Insurance N. V. pohledávky 30 a u KUPEG úvěrové pojišťovny, a.s. 45 obchodních partnerů. Pojistné veškerých pohledávek se u každé instituce pohybuje měsíčně okolo 30 000 Kč v závislosti na aktuální velikosti obratu. Faktury pojistného jsou hrazeny v eurech z důvodu zamezení vzniku kurzových ztrát.

U obou pojišťoven má Trevos, a.s. podepsanou smlouvu 6 let. Za tuto dobu došlo k jedné pojistné události. Jeden z obchodních partnerů se dostal do finanční tísně a následně na něj byla uvalena exekuce. Pohledávka vůči této firmě činila přibližně 3 miliony korun. Jelikož měl Trevos, a.s. pohledávky této společnosti zajištěny úvěrovou pojišťovnou KUPEG, a.s., došlo k vyplacení 85 % hodnoty pohledávky, což v praxi bylo a je maximální možné krytí. Dle pojistných podmínek je sjednána 15% spoluúčast, viz pododdíl 4.2.3. Využití služeb úvěrových pojišťoven mělo pro Trevos, a.s. rozhodující význam.

4.3 Dílčí shrnutí

Kapitola 4 se zabývá veškerými způsoby zajištění, které využívá společnost Trevos. Jako první jsou uvedeny dva platební instrumenty, dokumentární inkaso a dokumentární akreditiv. Trevos, a.s. je při jejich aplikaci schopen předejít situaci, že kupující bude disponovat se zbožím, které nezaplatil, nebo na jehož hodnotu nevystavil směnku. Dále společnost využívá služeb komerčních úvěrových bank, konkrétně Atradius Credit Insurence N. V. a KUPEG uvěrová pojišťovna, a.s. Obě tyto instituce se starají o správu a zajištění pohledávek od obchodních partnerů, kterým je poskytován krátkodobý úvěr. Výpočtem úvěrového limitu, což je maximální měsíční obrat s jednotlivými kupujícími, a hodnoty pojistného se zabývá modelový případ v pododdíle 4.2.4. Z něj lze vyvodit závěr, že společnosti Trevos se pojištění pohledávek jistě vyplatí. Konkrétní hodnota pojistného hrazená společností Trevos každý měsíc činí přibližně 60 000 Kč, tedy ročně 720 000 Kč. Při přepočtu jde pouze o 0,144 % obratu roku 2011. Důkazem je také již zmíněná pojistná událost po likvidaci jednoho z obchodních partnerů společnosti, která přinesla plnění pojišťovny v přibližné hodnotě 2 550 000 Kč.

5 Nezajištěná rizika

Jak bylo řečeno v Kapitole 4, společnost Trevos je vysoce exportující společnost. Trevos, a.s. obchoduje s podnikatelskými subjekty z 50 zemí světa. Společnost vystavuje faktury zahraničním obchodním partnerům v eurech či dolarech, a tak i inkaso pohledávek probíhá v těchto měnách. Jelikož devizové kurzy obou měn jsou proměnlivé a Trevos, a.s. poskytuje svým klientům krátkodobé úvěry od 30 do 150 dnů, hodnota pohledávek vyjádřená v domácí měně se mění. Společnost může být kolísáním kurzů ovlivněna pozitivně i negativně. Pro exportéry zhodnocení domácí měny vede ke kurzové ztrátě v důsledku poklesu korunové hodnoty pohledávek v příslušné cizí měně, oproti tomu oslabení domácí měny přináší kurzový zisk v důsledku růstu korunové hodnoty pohledávek v dané cizí měně. Trevos, a.s. není proti negativnímu dopadu změny kurzu, tedy že za prodané zboží inkasuje nižší hodnotu pohledávky než při vystavení faktury, nijak zajištěn.

5.1 Vývoj kurzu měnových párů CZK/EUR a CZK/USD v roce 2011

V této kapitole bude podrobně analyzován vývoj kurzu české koruny k euru a české koruny k dolaru v roce 2011. Budou charakterizovány faktory, které ovlivnily hodnotu kurzu zobrazenou na obrázcích 8 a 9.

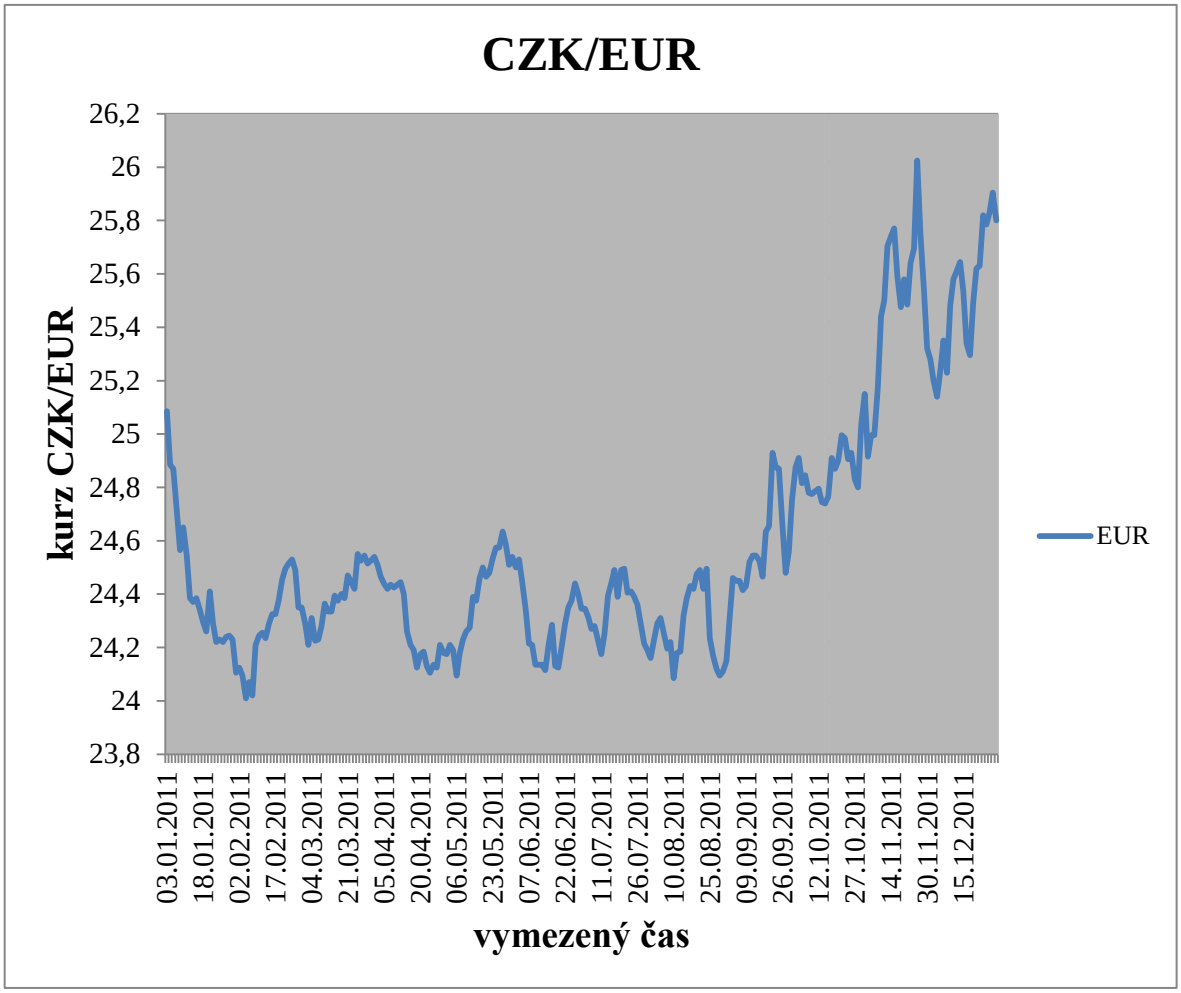

Zdroj: vlastní na základě ČNB, 2012

Obr. 8. Vývoj kurzu CZK/EUR v roce 2011

Počátkem roku 2011 česká koruna posílila na hodnotu těsně pod 25 CZK/EUR a měnový pár CZK/USD dosahoval hodnot 18,79 CZK/USD, viz obrázek 9. Důvodem tohoto pohybu byl u evropské měny růst akcií. Koruna z vývoje ve světě profitovala nejvíce ze středoevropského regionu. Hlavním faktorem, který se nejsilněji projevil na kurzu koruny, byly na přelomu ledna a února nepokoje v Egyptě. V souvislosti s protivládními demonstracemi nejdříve koruna oslabila, ale po překonání prvotní averze k riziku vyvolané právě daným konfliktem začala koruna posilovat a přiblížila se hranici 24,00 CZK/EUR.

I konec února 2011 byl ve znamení mírových střety, které se přesunuly do Libye. Došlo k přerušení dodávek ropy a dalšímu šíření hrozeb, což mělo za následek zvýšení cen ropy.

Na kurz koruny však tato situace výrazný vliv neměla, držel se okolo 24,40 CZK/EUR. Během března a dubna žádná z událostí výrazně neovlivnila kurz CZK/EUR, který mírně fluktuoval okolo 24,30 CZK/EUR. Na začátku května byla hlavní událostí smrt celosvětově známého teroristy Usámi bin Ládin, což krátkodobě vyvolalo pozitivní náladu na trzích a odrazilo se to na kurzu dolaru. Ten postupně zhodnocoval, až 4. května 2011 dosáhl svého minima na úrovni 16,27 CZK/USD. Na měnový pár CZK/EUR tato událost neměla zásadní vliv. V polovině května koruna oslabila vůči euru z důvodu negativního působení klesajících akcií. Šlo o malou změnu z 24,15 CZK/EUR na 24,35 CZK/EUR. V průběhu celého měsíce koruna nabírala ztráty. Důvodem byla krize v Řecku, zrod otázek týkajících se měnové politiky a ochabující hospodářský růst. Kurz se vyšplhal až na 24,57 CZK/EUR.

V červnu koruna posílila vůči společné evropské měně o celé 1 % i přes to, že eurozóna byla v této době prostředím kumulující dluhové krize. Na konci daného měsíce došlo v Řecku k hlasování o úsporách, které přineslo optimismus na finanční trhy. Hlavním faktorem, který se nejvýznamněji podílel na vývoji kurzu koruny k dolaru v letních měsících, byl hrozící bankrot USA. V tomto období byl kurz nestabilní a kolísal okolo 17,30 CZK/USD. Lze zhodnotit, že v letních měsících došlo ke zpomalení hlavních ekonomik a ke vzniku nové vlny dluhové krize eurozóny. Ta uváděla směr vývoje kurzu koruny k euru až do konce roku. Situace v Evropské unii se projevila i na kurzu koruny k dolaru, který do konce roku až na výkyv v polovině října oslaboval. ČNB v září uvažovala o zvýšení úrokových sazeb. Na základě vzniklé situaci tyto úvahy zamítla a kurz koruny následně oslabil na 24,90 CZK/EUR. Dne 21. září 2011 dokonce překonal hranici 25,00 CZK/EUR a česká měna se stala nejslabší v roce 2011.

Na podzim kumulovala hrozba recese eurozóny, která korunu oslabovala. V listopadu kurz kolísal okolo 25,50 CZK/EUR. Důvodem stálého oslabování byla přetrvávající krize evropského finančního sektoru, odstoupení italského premiéra Silvia Berlusconiho z funkce a prudce rostoucí výnosy z prodeje italských vládních dluhopisů. Stálé oslabování kurzu centrální banka ohodnotila jako pozitivní v období slabé ekonomiky. Jelikož je ekonomika České republiky malá a otevřená a exportní partneři čelili ekonomickému šoku, byla apreciace pro českou ekonomiku vítaný proces.

Kurz koruny překonal 25. listopadu 2011 krátkodobě hranici 26 CZK/EUR. O tři dny později se snížila averze k riziku, což posílilo korunu o 1,5 % a to ze dvou příčin. Zaprvé vznikly spekulace o významné pomoci Itálii ze strany MMF a zadruhé se zrodil Pakt stability a růstu eurozóny. Přesto koruna ukončila rok 2011 na úrovni 25,80 CZK/EUR a výhled nebyl optimističtější.

V grafu na obrázku 9 jsou uvedeny hodnoty, kterých nabýval kurz měnového páru CZK/USD v roce 2011. Z grafu je patrné, že kurz české měny k dolaru zakončil rok překonáním hranice 20 CZK/USD.

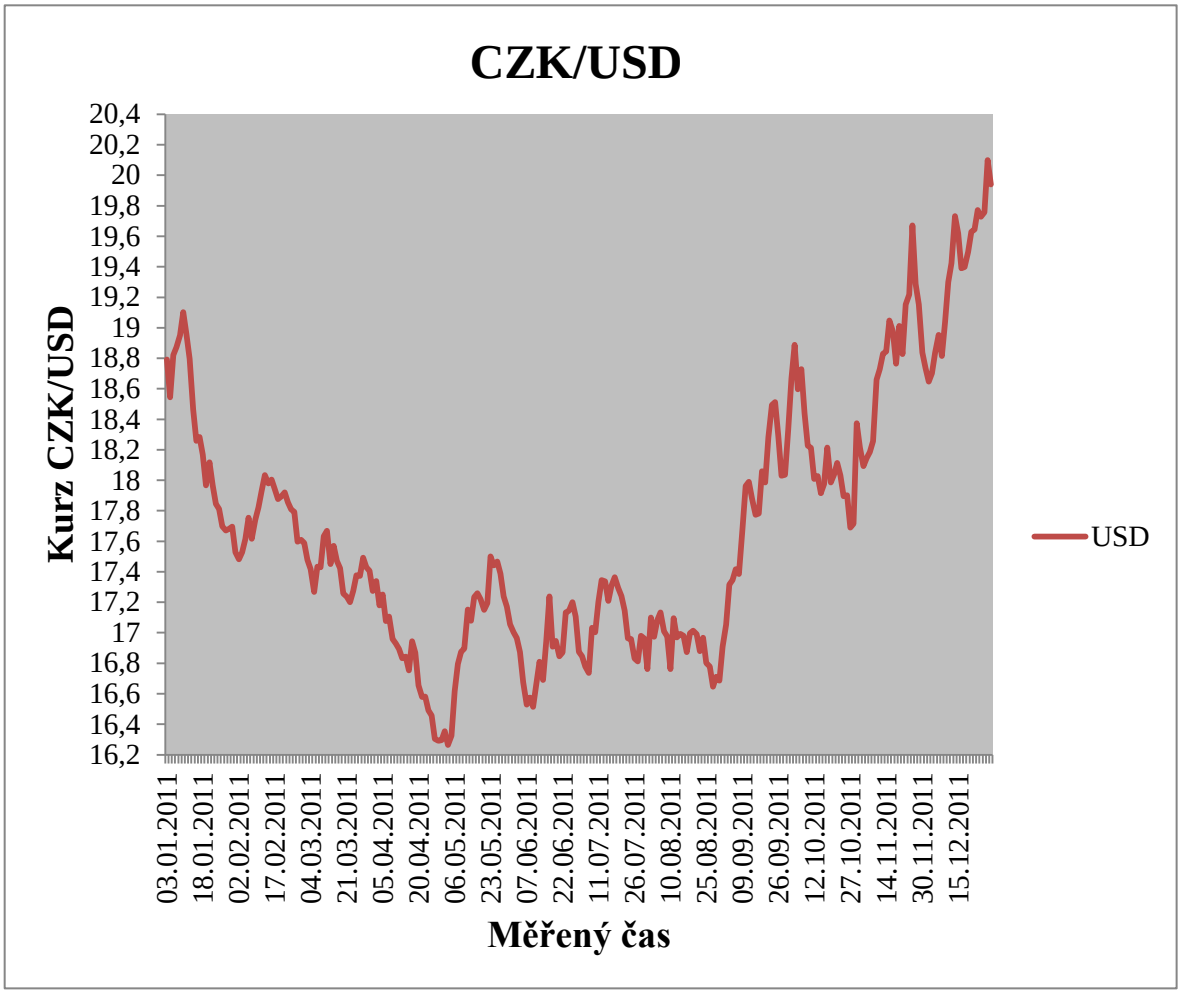

Zdroj: vlastní na základě ČNB, 2012

Obr. 9. Vývoj kurzu CZK/USD v roce 2011

Z předchozího textu lze vyvodit závěr, že na vývoj kurzu měny mají vliv nejen události, ale pouze spekulace vzniklé v České republice a zahraničí, které jsou ekonomického, politického i sociologického charakteru.

5.2 Modelová situace

Následující kapitola pokračuje v analýze nezajištěných rizik a vlivu vývoje měnového kurzu CZK/EUR na hospodářský výsledek společnosti Trevos. Odpovědné osoby podniku při svém rozhodování o zajištění kurzového rizika zohledňují předpokládaný budoucí vývoj měnového kurzu, náklady na zajištění daného rizika a subjektivní vztah k riziku. Dále je nutné se zabývat i další faktory jako například porovnat relativní velikost ztráty k celkovým aktivům firmy, jakou si společnost zvolila strategii v oblasti řízení rizik a stanovení potenciálních rezerv ve vztahu k případné ztrátě.

Negativní dopad změny kurzu je velmi viditelný ve výkazu zisku a ztrát, proto má ekonomické oddělení k tomuto druhu rizika velkou averzi. Náklady na jejich zajištění se oproti tomu lehce skryjí mezi provozními či úrokové náklady. Finanční plán společnosti Trevos obsahuje v důsledku pohybu devizových kurzů neustále odchylky. Nelze přesně odhadnout budoucí peněžní toky. Nyní bude v diplomové práci vytvořen modelový případ, ze kterého bude tato skutečnost patrná.

Metodou modelování bude nejprve demonstrován dopad kurzového rizika na hospodářský výsledek společnosti Trevos způsobený pohybem měnového kurzu CZK/EUR v průběhu roku 2011 při obchodování se zahraničním podnikem z Německa. Následně bude vypočten zisk nebo ztráta za předpokladu využití zajišťovacích produktů Raiffeisenbank, a.s. V rámci shrnutí kapitoly dojde ke komparaci obou výsledků.

V uvažovaném případu je nastíněn jednoduchý model o jednom obchodním partnerovi společnosti Trevos. Opět jako v pododdíle 4.2.4 bude abstrahováno od specifik vybrané firmy. Uvažuje pouze počet objednávek, které kupující v roce 2011 uskutečnil, dále den fakturace dané objednávky a délce poskytnutého úvěru. Jednotlivé faktury jsou vystaveny v cizí měně. Modelový případ bude pracovat s měnou euro. Ekonomické oddělení následně

dané pohledávky zaúčtuje v českých korunách a pro přepočet používá kurz České národní banky platný v den vystavení faktury. Po splacení pohledávek opět kalkuluje s aktuálním kurzem. Modelový případ předpokládá uhrazení pohledávek v předem sjednaný den bez prodlení.

5.2.1 Výchozí předpoklady modelu

Každý měsíc v roce 2011 kupující realizoval objednávku určité hodnoty. Na základě kupní smlouvy poskytl Trevos, a.s. této firmě krátkodobý úvěr 60 dnů. V období mezi fakturací a splatností pohledávky došlo ke změně devizového kurzu, což mělo vliv na hodnotu jednotlivých objednávek. Pokud došlo ke zhodnocení kurzu, hodnota pohledávky se snížila a společnost inkasovala méně. Pokud naopak koruna oslabila, kurz se vyvinul pro společnost Trevos jako exportéra dobrým směrem. Tabulka 6 zobrazuje veškeré objednávky, datum jejího uskutečnění a splatnosti, hodnotu dodávek v české měně a rozdíl mezi hodnotou objednávky v období vystavení faktury a v době splatnosti.

Tab. 6. Výpočet kurzového zisku nebo ztráty v modelovém případu bez zajištění

	Hodnota objednávky (EUR)	Aktuální kurz v den vystavení faktury (CZK/EUR)	Hodnota objednávky (v době vystavení) (CZK)	Aktuální kurz v den splacení faktury (CZK/EUR)	Hodnota objednávky (v době splatnosti) (CZK)	Rozdíl (CZK)
17.12. – 15.2.	12 126	25,220	305 817,72	24,290	294 540,54	- 11 277,18
3.1. – 4.3.	15 124	25,085	379 385,54	24,310	367 664,44	- 11 721,10
21.2. – 22.4.	11 540	24,455	282 210,70	24,130	278 460,20	- 3 750,50
21.3. – 20.5.	9 890	24,470	242 008,30	24,480	242 107,20	+ 98,90
4.4. – 3.6.	14 250	24,465	348 626,25	24,445	348 341,25	-285,00
25.5. – 24.7.	15 880	24,575	390 251	24,410	387 630,80	- 2 620,20
2.6. – 1.8.	13 998	24,530	343 370,94	24,160	338 191,68	- 5 179,26
20.7. – 18.9.	13 110	24,495	321 129,45	24,465	320 736, 15	- 393,30
19.8. – 18.10	10 568	24,475	258 651,80	24,910	263 248,88	+ 4597,08
21.9. – 20.11	8 452	24,930	210 708,36	25,475	215 314,70	+ 4606,34

21.10. – 20.12.	12 680	24,995	316 936,60	25,495	323 276,60	+ 6 340,00
14.11. – 13.1.	10 720	25,740	275 932,80	25,440	272 716,80	- 3216,00
Celkem						**- 22 800,22**

Zdroj: vlastní výpočet na základě údajů Ekonomického oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Z tabulky je patrné, že Trevos, a.s. přišel v důsledku pohybu měnového kurzu v roce 2011 o 22 800,22 Kč. Z toho jednoznačně vyplývá, že pohyb měnového kurzu ovlivňuje zisk společnosti. I přes to, že společnost těžila ze vzniku nové dluhové krize eurozóny, která měla za následek oslabování kurzu korunu vůči euru od období letních měsíců až do konce roku, utrpěla kurzovou ztrátu. Trevos, a.s. podniká s obchodními partnery, kteří své závazky hradí v eurech, ale vznik pohledávek a jejich splacení účtuje v korunách. Kdyby společnost hypoteticky dosahovala takových kurzových ztrát s každým kupujícím, mohlo by to vést k existenčním problémům.

Raiffeissenbank, a.s. se při obchodování na kapitálovém trhu řídí směrnicí č. 2004/39/ES o trzích s finančními nástroji (MiFID). Jedná se o rámcovou směrnici, na kterou navazují další prováděcí úpravy. Datum implementace do českého práva byl stanoven na 1. listopadu 2007. Nyní je obsažena v zákoně č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu. Směrnice přinesla zvýšení ochrany drobných investorů a zvýšení konkurence mezi poskytovateli investičních služeb. V rámci směrnice došlo k rozšíření kategorie derivátů a k regulaci, jak komoditních derivátů, tak derivátů na měnu.

Po konzultaci s pracovníky Raiffeisenbank, a.s. o situaci ve společnosti Trevos byl zvolen měnový forward jako nejvhodnější z nabízených produktů pro zajištění kurzového rizika.

Dříve než bude provedeno modelování využití měnového forwardu v případě obchodování s kupujícím z Německa, je třeba pro úplnost alespoň stručně vysvětlit produkty nabízené společností Raiffeisenbank.

Měnová konverze

Při využití měnové konverze dochází na bankovním účtu klienta na základě smluvního ujednání k výměně částky v jedné měně za částku v druhé měně. Vypořádání probíhá ve velmi krátkém časovém intervalu a to nejčastěji do dvou pracovních dnů (vypořádání T+0, T+1, T+2). Také existuje možnost využití služby sledování požadované úrovně devizového kurzu.

Měnový swap

Měnový swap obsahuje vlastnosti měnové konverze i měnového forwardu. Co do objemu jde o nejrozšířenější finanční derivát. V rámci využití tohoto produktu dochází k nákupu jedné měny oproti druhé v den vypořádání spot a zároveň prodeji jedné měny oproti druhé k určitému datu v budoucnosti. Jinými slovy se banka zavazuje koupit od klienta, respektive mu prodat, dohodnuté množství peněžních prostředků v jedné měně za dohodnutou částku v jiné měně k pevně sjednanému datu za sjednaný kurz. Společnost měnový swap využije v situaci, kdy dostane k úhradě fakturu za výrobní komponenty vyjádřenou v cizí měně, ale ještě neinkasovala pohledávku za vyvezené výrobky. Českých korun má dostatek, ale nechce být ovlivněna kurzovým rizikem. V takovém případě využije měnový swap. Společnou vlastností s měnovým forwardem je délka vypořádání do jednoho roku, maximálně však do tří let.

FX opce

V rámci FX opce má její kupující právo na konverzi za pevně dohodnutou cenu. Konverze proběhne, buď v pevně stanovený den, nebo ve lhůtě mezi uzavřením obchodu a pevně stanoveným dnem. Opční prémie je úplata, kterou požaduje poskytovatel opce za danou službu. V případě, že není opční právo do doby splatnosti využito, opce propadne a stává se bezcennou. Možnost nevyužití opčního práva je zásadní odlišnost od pevných termínových obchodů. Jeden z partnerů má povinnost na požádání majitele opce sjednaný obchod uskutečnit. Oproti tomu majitel opce může požadovat plnění obchodu, nebo od něj ustoupit.

Raiffeisenbank, a.s. člení FX opce do několika skupin. Zaprvé jde o opce call, které umožňují klientovi koupit hlavní měnu, tedy první z měnového páru, za měnu vedlejší

v určitý den v budoucnosti za předem sjednaný kurz. Druhou skupinou jsou opce put, které dávají klientovi naopak právo prodat v budoucnu hlavní měnu za vedlejší za předem určený kurz. Dalším typem jsou evropské opce, v rámci nichž má držitel právo uskutečnit měnovou konverzi pouze v den expirace (den splatnosti). Opakem jsou americké opce, kdy může dojít ke konverzi kdykoli mezi dnem sjednání a dnem expirace. Evropská opce s evropskou bariérou je rozšířena o podmínku, že měnová konverze může být provedena pouze v den expirace za předpokladu, že aktuální kurz v den expirace je nad (Up and In/Down and Out) nebo pod bariérou (Down and In/Up and Out). Za předpokladu využití evropské opce s americkou bariérou In konverze probíhá v den expirace, pokud se kurz v období mezi dnem sjednání a expirace nacházel alespoň jednou nad nebo pod bariérou. Klient ztrácí právo na provedení konverze, jestliže se kurz vychýlil mezi dnem splatnosti a expirace nad nebo pod bariéru. Tento druh opce se nazývá evropská opce s americkou bariérou Out. Pokud není sjednáno jinak, opčním časem je 10 hodin v New Yorku.

Zvláštním druhem opce, kterou nabízí společnost Raiffeisenbank, je asijská. Na rozdíl od klasické opce má klient právo koupit si za jeden měsíc eura za koruny s kurzem například 26 CZK/EUR s denním průměrováním. To znamená, že pokud bude aritmetický průměr z denních hodnot kurzu EUR/CZK v nadcházejícím měsíci vyšší než 26 CZK/EUR, klient opci využije. Dochází k porovnání hodnot opce s předem určeným průměrem hodnot podkladového aktiva. Tím může být měnový kurz, hodnota akciového indexu, cena akcie či hodnota komodity.

Měnový forward

Prostřednictvím měnového forwardu lze opět vyměnit částku v jedné měně za částku v měně druhé, ale oproti měnové konverzi dochází k vypořádání v budoucnu, konkrétné do tří let. Avšak obvyklé je vypořádání do jednoho roku. Raiffeisenbank nabízí dva druhy tohoto produktu. Buď měnový forward s vypořádáním ve dvou měnách, nebo s vypořádáním v jedné měně. V případě měnového forwardu s vypořádáním ve dvou měnách (anglický název delivery) dochází v den vypořádání k výměně dvou částek ve dvou měnách. Oproti tomu měnový forward s vypořádáním v jedné měně lze vysvětlit jako výměnu jedné částky v jedné měně. Rozdíl kurzu, jak měnové konverze, tak měnového forwardu, je přímo závislý na rozdílu úrokových sazeb daných měn. V některých bankách

je nutné si otevřít dva účty v příslušných měnách měnového forwardu. U společnosti Raiffeisenbank dochází k vypořádání těchto měn na jednom účtu, čímž se snižuje hodnota bankovních poplatků.

Rozdíl spotového a forwardového kurzu přímo závisí na rozdílu úrokových sazeb příslušných měn. Jedna ze stran účastnící se transakce tedy společnost Raiffeisenbank nebo Trevos, která drží lépe úročenou měnu, kompenzuje svému partnerovi úrokový diferenciál vyjádřený rozdílem spotového a forwardového kurzu. Pro výpočet forwardového kurzu se využívá tento vzorec:

$$FR_{CZK/EUR} = SR_{CZK/EUR} * (1 + IR_{CZK} * t) / (1 + IR_{EUR} * t) \quad (1)$$

Následující vzorec (1), sloužící pro výpočet forwardového (zajištěný) kurzu, obsahuje zkratku IR, která značí úrokovou sazbu platnou pro české koruny nebo eura. Pro úrokovou sazbu české měny je při kalkulaci využívána, buď mezibankovní tržní úroková sazba komerčních bank, nebo sazba PRIBOR. PRIBOR je celým názvem Prague InterBank Offered Rate. Jde o pražskou mezibankovní nabídkovou sazbu, v rámci které si banky navzájem poskytují úvěry na českém mezibankovním trhu. Za úrokovou sazbu měny euro je dosazována sazba EURIBOR.

Opět je v modelovém případě uvažováno pouze o jednom kupujícím z Německa. Hodnoty objednávek a kurz použitý pro zjištění jejich hodnot vyjádřených v české měně zůstaly stejné jako při výpočtu kurzové ztráty v Tabulce 6. Hlavní odchylkou je zajištění kurzu pomocí měnového forwardu, který je sjednán v den vystavení faktury. Pro přesný výpočet forwardového kurzu by měly být využity mezibankovní tržní úrokové sazby komerčních bank. Raiffeisenbank tyto údaje neposkytuje, a proto byly využity úrokové sazby PRIBOR a EURIBOR, od kterých se mezibankovní tržní úrokové sazby odvíjí a liší pouze nepatrně.

Tab. 7. Výpočet kurzového zisku nebo ztráty v modelovém případu při využití forwardu

	Hodnota objednávky (EUR)	Spotový kurz (CZK/EUR)	Hodnota objednávky (v době vystavení) (CZK)	Forwardový kurz (CZK/EUR)	Hodnota objednávky (při zajištění) (CZK)	Rozdíl (CZK)
17.12.	12 126	25,220	305 817,72	25,224	305 866,22	48,50
3.1.	15 124	25,085	379 385,54	25,089	379 446,03	60,49
21.2.	11 540	24,455	282 210,70	24,458	282 245,32	34,62
21.3.	9 890	24,470	242 008,30	24,470	242 008,30	0
4.4.	14 250	24,465	348 626,25	24,465	348 626,25	0
25.5.	15 880	24,575	390 251,00	24,569	390 155,72	-95,28
2.6.	13 998	24,530	343 370,94	24,523	343 272,95	-97,99
20.7.	13 110	24,495	321 129,45	24,485	320 998,35	-131,10
19.8.	10 568	24,475	258 651,80	24,467	258 567,25	-84,55
21.9.	8 452	24,930	210 708,36	24,930	210 708,36	0
21.10.	12 680	24,995	316 936,60	24,986	316 822,48	-114,12
14.11.	10 720	25,740	275 932,80	25,734	275 868,48	-64,32
Celkem						**-443,75**

Zdroj: vlastní výpočet na základě údajů z ČNB a EBF

V případě, že by společnost Trevos využila pro zajištění měnový forward, inkasovala by od vybrané německé společnosti pouze o 443,75 Kč méně. Prodej měnového forwardu je u Raiffeisenbank podmíněn zajištěním obchodu dosahujícího hodnoty nejméně 10 000 €. Tento předpoklad nebyl dodržen při objednávkách uskutečněných 21. března a 21. září, u kterých byl pro výpočet ponechán spotový kurz. Na základě poskytnutých informací od pracovníka společnosti Raiffeisenbank jsou náklady na využití daného produktu nulové. Banka po svých klientech nepožaduje poplatky za koupi finančních derivátů. Společnost Trevos však riskuje, že se měnový kurz bude pohybovat pro ně pozitivním směrem a kurzové zisky bude inkasovat Raiffeisenbank. Ještě před uzavřením smlouvy zjistí banka bonitu společnosti a velikost obratu na podnikatelském účtu. Minimální požadovaná hodnota obratu však není stanovena.

5.3 Další možnosti řešení

Předchozí kapitola prokázala, že použití měnových derivátů může být pro společnost Trevos přínosem. V následujícím oddíle dojde ke snaze nastínit další alternativy zajištění kurzového riziko.

Jedním z možných řešení minimalizace kurzového rizika je nákup akcií více firem. Trevos, a.s. tak může ztráty způsobené pohybem devizového kurzu krýt ziskem plynoucím z obchodování s akciemi. Tuto možnost společnost nikdy nevyužívala, nemá s takovým obchodování zkušenosti a bylo by nutné zaměstnat specialisty v daném oboru, aby bylo toto řešení proveditelné.

Společnost Trevos by mohla využít modelu přirozeného hedgingu. Ten znamená, že společnost inkasuje pohledávky v cizí měně a nákupy výrobních faktorů hradí v té samé měně. Tato aktivita podniku generuje uzavřené devizové pozice. Pokud je podstatná část majetku kryta pohledávkami a úvěry ve stejné měně, je kurzové riziko zajištěno přirozenou cestou v rámci finančního řízení podniku. Vhodná je tedy synchronizace měn, ve kterých jsou inkasovány příjmy a placeny závazky.

Další možností by bylo přizpůsobit platby pohledávek očekávanému vývoji měnového kurzu. Tato strategie spočívá ve zkrácení nebo prodloužení doby splatnosti. Jako příklad bude uvedena situace, kdy společnost Trevos nakoupí v zahraničí materiál na výrobu svítidel a vznikne jí závazek se splatností 90 dní. Během tohoto období dojde k výraznému znehodnocení koruny. V rámci této strategie by se Trevos, a.s. měl snažit o předčasné zaplacení svým dodavatelům, čímž by se vyhnul růstu korunové ceny závazku. Opačným příkladem by byla situace, kdy vznikne společnosti pohledávka se splatností např. 120 dní a v tomto období se v České republice pozitivně vyvíjí hospodářská situace. Tím se posílí kurz koruny a klesne hodnota pohledávky. Trevos by kalkuloval výhodnost poskytnutí slevy z kupní ceny za předčasné splacení pohledávky a v případě kladného výsledku by nabídl zahraničnímu odběrateli skonto.

Cílené ovlivňování obchodních aktivit by pro Trevos, a.s. mohlo být další účinné řešení. Společnost realizuje významnou část svých tržeb v Evropské unii. V období krize v letech

2008 – 2010, kdy euro nepatřilo mezi stabilní měny, se společnost měla více orientovat na mimoevropské trhy, na nichž obchoduje v dolarech. Diverzifikace je dlouhodobým řešením kurzového rizika. Jedná se o těžké rozhodnutí, při kterém se změní orientace celé společnosti. Je nutné si dát pozor, aby při zaměření se na eliminaci kurzového rizika nedošlo k opomenutí dodavatelů, kteří za materiál požadují nižší cenu.

I úprava kupní smlouvy slouží k eliminaci kurzového rizika. Ve smlouvě může být sjednána kurzová doložka. Ta je založena na stejných principech jako klouzavá cenová doložka (viz pododdíl 3.1.1), ale k úpravě ceny nedochází v závislosti na změně ceny výrobních faktorů, ale v závislosti na vývoji měnového kurzu. Může být sjednáno, že pokud se devizový kurz změní o více jak 5 %, cena pohledávky vyjádřená v domácí měně tedy českých korunách se o 5 % navýší. Tím je přenesena část dopadu kurzového rizika na kupujícího.

Dalším řešením je čistě hypotetická možnost, že by obchodní transakce byla uzavřena v českých korunách, což je na mezinárodním trhu zboží a služeb téměř nerealizovatelné, protože společnost by se tím stala nekonkurenceschopnou.

V případě vzniku situace, kdy kurz koruny vykazuje vůči euru či dolaru dlouhodobý posilující trend, k jeho zajištění nestačí měnové deriváty, ale je nutné, aby společnost přijala řadu strategických opatření.

Prvním opatřením by mohlo být zvýšení prodejní ceny svítidel. Častá úprava cen by byla pro společnost výhodná za předpokladu, že přistoupí na následně navrženou koncepci. Společnost Trevos by informovala o přecenění nebo potvrzení stávajících cen své klienty každý kvartál nebo při každé jejich objednávce. Se zákazníky má podnik vytvořené dlouhodobé vztahy, a tak by úprava cen svítidel v závislosti na změně kurzu neměla vést k jejich ztrátě. V propagačních materiálech a katalozích by byly uvedené ceny s dodatkem o možnosti jejich zvýšení v závislosti na změně měnového kurzu.

Druhým řešením by bylo snižovat množství dovážených komponentů ze zahraničí a více se orientovat na vlastní výrobu. Tím by se snížil objem nákupů v cizí měně a zamezilo by se

riziku ztráty z kurzových změn. Strategie společnosti Trevos je nastavena směrem rozšiřování vlastní výroby komponentů pro výrobu svítidel. V průběhu let by měla vést ke snížení výrobních nákladů a ke zvýšení kvality vyráběných svítidel.

5.4 Dílčí shrnutí

Společnost Trevos se nezajišťuje proti fluktuaci měnového kurzu i přes to, že ovlivňuje její hospodářský výsledek. Úvod kapitoly byl věnován vývoji měnového kurzu CZK/EUR a CZK/USD v roce 2011. Následoval modelový případ, který se zaměřil na vybraného obchodního partnera společnosti Trevos a snažil se zjistit, jak významná je kurzová ztráta mezi dnem vystavení faktury a inkasem pohledávek při poskytnutí 60 denního úvěru. Za rok 2011 bylo uskutečněno s vybraným podnikem dvanáct dodávek svítidel. První kalkulace kurzové ztráty proběhla za předpokladu, že Trevos, a.s. nevyužívá žádný způsob zajištění fluktuace měnového kurzu. Při druhém výpočtu byl aplikován měnový forward od společnosti Raiffeisenbank. Na základě komparace obou výsledků modelového případu bylo zjištěno, že při využití měnového derivátu by společnost Trevos dosahovala nižších ztrát způsobených kolísáním měnového kurzu. Dosažené výsledky jsou však závislé na aktuálním vývoji kurzu. V případě, že se měnový kurz bude pohybovat pro společnost pozitivním směrem, tedy že bude oslabovat, kurzové zisky v případě využití měnových derivátů bude inkasovat společnost Raiffeisenbank. Na závěr kapitoly byly navrženy další možnosti řešení minimalizace dopadu kurzového rizika.

Závěr

Diplomová práce se zabývala problematikou rizikovosti v mezinárodním obchodě. Bylo rozebráno, jaká rizika ohrožují exportující společnosti sídlící v České republice a jak je možné se před nimi zajistit. Tato tématika byla aplikována na konkrétní společnost Trevos vyvážející svítidla do více než 50 zemí světa. Cílem diplomové práce bylo zaprvé analyzovat rizika ohrožující české podniky vyvážející své produkty do zahraničí a zadruhé navrhnout způsoby minimalizace ztrát s exportem související.

Pro optimální dosažení vytyčených cílů byl nejdříve v teoretické části práce vysvětlen pojem riziko. Společnosti obchodující na mezinárodních trzích jsou ohroženy tržními, komerčními, přepravními, teritoriálními, kurzovými, odpovědnostními a dokumentačními riziky. Jejich podrobný rozbor byl proveden v kapitole č. 2. Poznatky vyplývající z diplomové práce a z konzultace s vedením podniku Trevos, a.s. přinesly závěr, že hrozba přichází především z platební neschopnosti či z nevůle kupujícího, nestabilní politické situace v daném teritoriu a ze zhodnocení měnového kurzu CZK/EUR.

Dále v kapitole č. 3 byla provedena analýza způsobů eliminace zmíněných druhů rizik. Mezi nejpoužívanější zajišťující prostředky byly zařazeny platební instrumenty, úprava kupní smlouvy, pojištění, měnové deriváty a určité druhy financování zahraničního obchodu. Praktická část začíná kapitolou č. 4, v rámci které byl aplikován dopad rizik v mezinárodním obchodě na konkrétní firmu. Tou se stala společnost Trevos. Dále byly v diplomové práci charakterizovány zajišťující instrumenty, které využívá konkrétně vybraný podnik. Obecně je podnikům na českém trhu odborníky v oblasti mezinárodního obchodu doporučena vyšší aktivita v oblasti zajištění rizik.

Na počátku diplomové práce byla formulována hypotéza: „Využitím finančních derivátů podnik Trevos, a.s. eliminuje kurzové ztráty. Fluktuace měnového kurzu ovlivňuje hodnotu dodávek zboží a společnost při zhodnocení kurzu přichází o významnou část příjmů z exportovaného zboží.“ Ověření hypotézy bylo provedeno na základě metody modelování.

V kapitole 5.2.1 došlo ke stanovení několika předpokladů.

1) Byl vybrán významný obchodní partner společnosti Trevos.

2) V průběhu roku 2011 bylo uskutečněno 12 dodávek zboží.

3) Vybrané firmě byl poskytnut 60 denní úvěr.

4) V období mezi fakturací a splatností pohledávky došlo k fluktuaci devizového kurzu.

V podniku Trevos, a.s. jsou faktury za prodaná svítidla vystavovány v eurech. Ve stejný den je zaúčtována do účetních knih pohledávka v korunách a pro přepočet její hodnoty je využit aktuální kurz vyhlášený Českou národní bankou. Potom, co kupující částku uhradí, ji pracovníci společnosti Trevos opět zaúčtují do tržeb v české měně prostřednictví aktuálního kurzu. Jelikož měnový kurz neustále kolísá, dochází k nesouladu hodnoty objednávky při jejím vzniku a při splacení. Tato skutečnost je zobrazena v Tabulce 6 v rámci modelového případu. V jeho druhé části došlo k zajištění kurzu pomocí měnového forwardu. Výsledná ztráta v Tabulce 7 nemá stoprocentní vypovídající hodnotu. Pro výpočet forwardového kurzu je běžně používána mezibankovní tržní úroková sazba sjednaná komerčními bankami. Informace o její výši však není dostupná. Proto byla aplikována úroková sazba PRIBOR, která se od sazeb komerčních bank liší nepatrně v řádu tisícin procenta. Výpočet v rámci modelové situace ve výsledku uvedenou hypotézu za stanovených předpokladů potvrdil. Po komparaci celkové kurzové ztráty v Tabulce 6 a 7 lze vyvodit závěr, že zajištění měnového kurzu finančními deriváty vedlo v modelovém případě ke snížení kurzových ztrát v rámci exportování výrobků do zahraničí.

Velikost kurzové ztráty je přímo závislá na vývoji devizového kurzu. V roce 2011 lze hovořit o zanedbatelné fluktuaci. Při poskytnutí krátkodobého obchodního úvěru společnost nesla riziko zhodnocení kurzu. V průběhu sledovaného roku byl vývoj relativně obousměrný. Výkyvy se pohybovaly v rámci průměrných měsíčních hodnot kurzu CZK/EUR okolo 20 haléřů. K významné změně kurzu v průběhu krátkého časového období došlo na přelomu října a listopadu a to o 60 haléřů, pro společnost Trevos však pozitivním směrem. Modelový případ prokázal, že by společnost při koupi měnového forwardu nedosahovala v roce 2011 takových ztrát. Nelze však predikovat, jaký bude vývoj měnového kurzu v letech následujících. Trevos, a.s. má v konečném výsledku tři možnosti řešení:

1) I nadále podstupovat kurzové riziko a doufat v častější oslabování měnového kurzu.

2) Při obavách ze zhodnocení kurz se zajistit měnovým forwardem.

3) Řešit problematiku kurzových ztrát jinými alternativními způsoby.

Na základě provedené analýzy a výsledků modelového případu byly navrženy další možnosti řešení minimalizace ztrát pro obchodování společnosti Trevos se zahraničními obchodními partnery:

1) Zvážit možnost zavedení komunikace mezi společností a obchodními partnery, v rámci které by pravidelně docházelo k avizování aktuálních cen výrobků, které by byly upravovány v závislosti na vývoji měnového kurzu. Trevos, a.s. by se plně přizpůsoboval fluktuaci měnového kurzu a nepřicházel by o finanční prostředky v období zhodnocování kurzu. Dále by eliminoval náklady související s častým tiskem katalogů s novými cenami svítidel.

2) Druhou alternativou by bylo rozšíření kupní smlouvy o kurzovou doložku, v rámci které by docházelo k úpravě hodnoty pohledávky v závislosti na změně měnového kurzu.

3) Posledním doporučeným řešením je přirozený hedging. Společnost by inkasovala pohledávky a hradila závazky ve stejné měně. Podmínkou by bylo krytí podstatné části majetku pohledávkami a úvěry ve stejné měně.

Společnost Trevos se snaží zabezpečit své obchodní aktivity mnoha dostupnými prostředky. Do budoucna je nutné zvážit i zajištění fluktuace měnového kurzu vyjdeme – li z předpokladu, že se kurz koruny k euru bude až do vstupu České republiky do eurozóny zhodnocovat.

Seznam použité literatury

Citace české literatury

ANDRLE, P., 2008. Dokumentární akreditiv v praxi. 4. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 16 – 17, 21 – 24, 37, 87 – 144. ISBN 978-80-247-2276-4.

Česká agentura pro podporu obchodu, (Czech trade). Klouzavá cenová doložka [online], Praha: Czech trade, ©2012 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z WWW: <download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=29663>

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP). Klasifikace zemí [online]. Praha: EGAP, ©2012 [cit. 2012-2-20]. Dostupné z WWW: <http://www.egap.cz/klasifikace-zemi/index.php>.

JÍLEK, J., 2002. Finanční a komoditní deriváty. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, s. 177 – 194, 331 – 335, 337 – 350. ISBN 80-247-0342-4.

KALINOVÁ, A., KLÍMA M., a M. PELIKÁN, M. 2010. Řízení rizik a financování obchodních transakcí ve vývozu a dovozu, 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2010, s. 19 – 25, 50 – 54, 96 – 113, 157 – 172. ISBN 978-80-86730-62-2.

KALÍNSKÁ, E. aj. 2010. Mezinárodní obchod v 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 78 ISBN 978-80-247-3396-8.

MÁČE, M., 2006. Platební styk – klasický a elektronický. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 66 – 100, 109 – 116. ISBN 80-247-1725-5.

MACH, M., 2001. MAKROEKONOMIE II pro magisterské studium 1. a 2. část. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2001, s. 130 – 131. ISBN 80-86175-18-9.

MACHKOVÁ, H., A. SATO, M. ZAMYKALOVÁ aj. 2002. Mezinárodní obchod a marketing. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, s. 36, 45 – 50. ISBN 80-247-0364-5.

MACHKOVÁ, H., E. ČERNOHLÁVKOVÁ, A. SATO aj. 2007. Mezinárodní obchodní operace. 4. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 147 – 158. ISBN 978-80-247-1590-2.

MAJEROVÁ, I. a P. NEZVAL, 2011. Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, s. 103 – 116. ISBN 978-80-251-3421-4.

NEUMANN, P., ŽABERSKÝ, P. a M. JIRÁNKOVÁ, 2010. Mezinárodní ekonomie. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 107 – 111. ISBN 978-80-247-3276-3.

Oficiální portál pro podnikání a export, (Businessinfo.cz). Komerční úvěrové pojištění [online]. ©2012 [cit. 2012-2-13]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nestatni-podpora-exportu/uverove-pojisteni-kryje-riziko-nezaplace/1001634/62445/>

RAIFEEISENBANK, A.S. Kurzová rizika [online]. Praha: Raiffeisenbank, a.s. ©2012 [cit. 2012-2-25]. Dostupné z WWW: <http://www.rb.cz/financni-trhy/kurzova-rizika/>.

RAIFFEISENBANK, A.S. Dokumentární akreditiv a inkaso [online]. Praha: Raiffeisenbank, a.s. ©2012 [cit. 2012-2-16]. Dostupné z WWW: <http://www.rb.cz/firemni-finance/firmy/uvery-financovani-obchodu-a-zaruky/dokumentarni-akreditiv-a-inkaso/>.

SMEJKAL, V., a K. RAIS, 2006. Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích. 2. vyd. Praha: Grada, 2006, ISBN 80-247-1667-4.

SVATOŠ, M., aj. 2009. Zahraniční obchod teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, s. 200 – 232. ISBN 978-80-247-2708-0.

Citace světové literatury

JOHNSON, Debra and Colin TURNER. 2009. International business: Themes and issues in the modern global economy. 2. ed., New York: Taylor & Francis, 2009, ISBN 978-04-154-3763-9.

REUVID, Jonathan and Jim SHERLOCK. 2011. International trade: An essential guide to the principles and practise of export. 3th ed. Kogan Page Ltd., 2011, p. 282. ISBN 978-07-494-6238-3.

WALL, Stuart and Sonal MINOCHA. 2010. International business. 3th ed. Pearson Education, 2010, p. 132 – 140. ISBN 978-02-737-2372-1.

Bibliografie

Česká spořitelna, a.s., Sazebník dokumentárního akreditivu [online]. Praha: Česká spořitelna, a.s. ©2012 [vid. 2012-4-6]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/nav/podnikatele-firmy-a-instituce/podnikatele-a-male-firmy/dokumentarni-akreditivy-d00008623

Česká spořitelna, a.s., Sazebník dokumentárního inkasa [online]. Praha: Česká spořitelna, a.s. ©2012 [vid. 2012-4-6]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/nav/podnikatele-firmy-a-instituce/podnikatele-a-male-firmy/dokumentarni-inkasa-d00009179

ČNB, MiFID [online]. Praha: Česká národní banka, 2012 [vid. 2012–3–13] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/legislativa/leg_kapitalovy_trh/mifid/index.html

ČSOB, a.s., Sazebník dokumentárního platebního styku [online]. Praha: Československá obchodní banka, a.s. ©2012 [vid. 2012-4-6]. Dostupné z: http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-pravnicke-osoby-a-fyzicke-osoby-podnikatele.aspx#g

DAVID, Pierre A. and Richard D. STEWART. *International Logistics The Management of International Trade Operations.* 3th ed., Mason: Cengage Learning, 2010. ISBN 978-11-112-1955-0.

Ekonomické zpravodajství, cenné papíry, finanční trhy, burza, investice (Patria.cz). Kurz CZK/EUR a CZK/USD v roce 2011 [online]. Praha: Patria Finance, a.s., ©2012 [vid. 2012–2–1] Dostupné z:

http://www.patria.cz/others/search.aspx?page=1&condition=kurz+CZK%2fEUR&conditionRegion=All&conditionSection=All&conditionPart=All&conditionGroupBy=Date&conditionGroupDirection=DESC

KB, a.s., Sazebník dokumentární platby [online]. Praha: Komerční banka, a.s. ©2012 [vid. 2012-4-6]. Dostupné z: http://www.sazebnik-kb.cz/cs/podniky/uvery/dokumentarni-platby.html

KISLINGEROVÁ, Iva. *Podnik v časech krize.* 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3136-0.

MAPLECROFT, Global risk map [online]. Bath: Maplecroft, ©2012 [vid. 2012–2–16] Dostupné z: http://maplecroft.com/themes/gr/

MARVANOVÁ, M., M. HOUDA a P. KŘEPELA. *Platební styk: Platební a zajišťovací instrumenty ve vnitřním a zahraničním obchodě.* 1. vyd. Brno: Ecom, 1993. ISBN 978-80-901-6272-3.

REŽŇÁKOVÁ, Mária aj. *Řízení platební schopnosti podniku.* 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3441-5.

RUGMAN, A., *International Business*. 4th ed. Harlow: Pearson Education, 2006. ISBN 978-02-737-0174-3.

Vybrané devizové kurzy [online]. Praha: Česká národní banka, 2012 [vid. 2012–1–30] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/vybrane_form.jsp

Seznam příloh

Příloha A: Mapa rizikových zemí 93
Příloha B: Certifikát ESČ 94
Příloha C: Fotografie svítidel nabízených společností Trevos, a.s. 95
Příloha D: Seznam exportních zemí 97
Příloha E: Avízo dokumentárního akreditivu 99
Příloha F: Dokumentární akreditiv 100
Příloha G: Žádost o obstarání dokumentárního inkasa 102
Příloha H: Dokumentární inkaso 103
Příloha CH: Hlášení obratu 104
Příloha I: Faktura za pojištění pohledávek u úvěrové komerční pojišťovny Atradius 105
Příloha J: Příklad kurzových ztrát při poskytnutí krátkodobého úvěru 106
Příloha K: Certifikáty potřebné pro vývoz svítidel do zahraničí 108

Příloha A: Mapa rizikových zemí

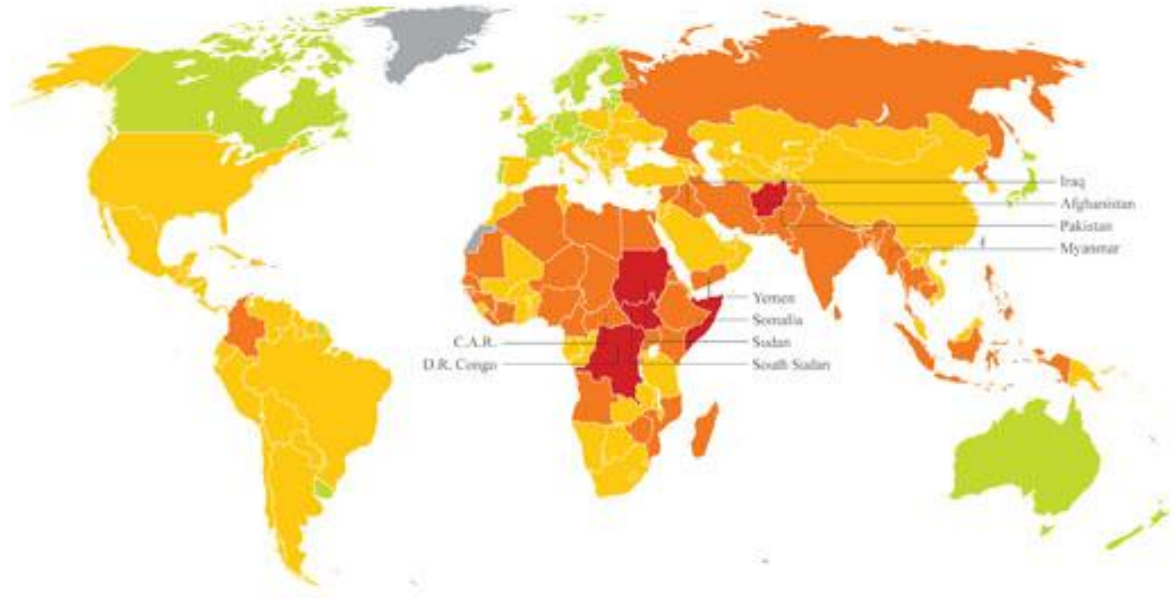

Extrémně rizikové
Vysoce rizikové
Středně rizikové
Nízké riziko
Neznámá data

Zdroj: MAPLECROFT. *Global risks index 2012.* [online]. Bath: Maplecroft, 2012 [cit. 2011-12-17]. Dostupný z WWW: <http://maplecroft.com/about/news/gra_2012.html>

Příloha B: Certifikát ESČ

ELEKTROTECHNICKÝ ZKUŠEBNÍ ÚSTAV

ELECTROTECHNICAL TESTING INSTITUTE - CZECH REPUBLIC
ELEKTROTECHNISCHE PRÜFANSTALT - TSCHECHISCHE REPUBLIK
INSTITUT ELECTROTECHNIQUE D'ESSAIS - RÉPUBLIQUE TCHÉQUE
ЭЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИЙ ИСПЫТАТЕЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ - ЧЕШСКАЯ РЕСПУБЛИКА

Pod Lisem 129, 171 02 Praha 8 - Troja

Certifikační orgán EZÚ pro certifikaci systémů managementu č. 3004, akreditovaný Českým institutem pro akreditaci, o.p.s. podle ČSN EN ISO/IEC 17021, uděluje

CERTIFIKÁT

č.: 8090205

na systém jakosti podle

ČSN EN ISO 9001:2009

firmě

TREVOS, a.s.

Mašov 34, 511 01 Turnov, Česká republika

neboť shledal, že její systém jakosti v oboru:

výroba, dodávky svítidel a komponentů pro svítidla

v lokalitách: -

splňuje všechny požadavky výše uvedené normy, což je doloženo zprávou č.: 903612-01 ze dne: 04.11.2009

Platnost certifikátu je omezena do: 4.11.2012

Certifikovaná organizace podléhá každoroční kontrole certifikačního orgánu. Každá změna v organizaci, týkající se certifikace, podléhá evidenci a schválení Elektrotechnickým zkušebním ústavem. Platnost tohoto certifikátu může být pozastavena nebo zrušena v případě porušení shody s normou, na základě které byl vystaven.

Elektrotechnický zkušební ústav, s.p. Pod Lisem 129, 171 02 Praha 8 - Troja 1

Certifikát udělen: 30.11.2009
Oprava: 8.3.2010

V Praze dne

Mgr. Miroslav Sedláček
Manažer pro certifikaci a inspekce

razítko

CER/8090205

903612-01

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha C: Fotografie svítidel nabízených společností Trevos, a.s.

zdroj: TREVOS, a.s. *Produktový katalog*. [online]. Turnov: Trevos, a.s. 2011 [cit. 2012-1-30]. Dostupný z WWW: <http://www.trevos.cz/produktovy-katalog.htm>

Příloha D: Seznam exportních zemí

Argentina
Bahrajn
Belgie
Bělorusko
Bosna a Hercegovina
Brazílie
Bulharsko
Estonsko
Finsko
Francie
Chile
Chorvatsko
Indonésie
Irsko
Island
Itálie
Izrael
Jordánsko
Katar
Keňa
Kuvajt
Kypr
Lotyšsko
Libanon
Litva
Makau
Maďarsko
Mexiko
Moldávie
Německo
Nigerie
Nizozemsko

Norsko
Omán
Polsko
Portugalsko
Rakousko
Rumunsko
Singapure
Slovensko
Slovinsko
Spojené Arabské Emiráty
Srbsko
Španělsko
Švédsko
Švýcarsko
Trinidad
Tunis
Turecko
Velká Británie

Zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha E: Avízo dokumentárního akreditivu

Raiffeisen BANK
Banka inspirovaná klienty

TREVOS, a.s.

Mašov 34
511 01 Turnov

Akreditiv č.
Naše ref.č.
Platnost do, místo **30.11.10, ČR**
Částka **EUR 26.418,70**

Praha, 8.11.2010

Věc: **Avízo dokumentárního akreditivu**

Příkazce: Rolec Comercial E Industrial S A, Chile

Tímto Vám avizujeme akreditiv otevřený ve Váš prospěch bankou Banco Bice, Santiago, Chile, který zatím zůstává **bez našeho potvrzení. V případě Vašeho zájmu přidat k tomuto L/C naše potvrzení, prosím, kontaktujte naše oddělení.**

Upozorňujeme Vás na to, že akreditiv je vyplatitelný pouze proti presentaci dokumentů, které jsou striktně v souladu s akreditivními podmínkami. Nevyhovují-li Vám některé podmínky, měli byste požádat příkazce akreditivu, aby provedl změnu.

Současně rozumíme, že doklad Certifikát o původu není nutné předložit. Vystavující banku jsme v tomto smyslu informovali s tím, že pokud by byl tento doklad požadován, aby nás obratem informovala (viz příloha). Dále Vás upozorňujeme na velmi krátkou lhůtu pro prezentaci dokumentů, která je 5 dnů po datu AWB. V případě, že tuto podmínku nejste schopni dodržet, doporučujeme Vám zařídit si změnu.

Veškeré poplatky mimo Chile jdou k Vaší tíži. Budou účtovány při připsání protihodnoty dokumentů ve Váš prospěch nebo v případě nečerpání akreditivu v okamžiku uplynutí data jeho platnosti a řídí se dle platného Ceníku produktů a služeb.

Dokumenty je možné předložit během **5** dnů od data odeslání zboží, nejpozději však do data platnosti akreditivu.

Dovolujeme si Vám tímto nabídnout předkontrolu dokumentů před jejich finálním vystavením. Tato služba je poskytována zdarma.

Tento akreditiv se řídí "Jednotnými zvyklostmi a pravidly pro dokumentární akreditivy, revize 2007, vydaná MOK v Paříži, publikace č.600".

S pozdravem

Raiffeisenbank a. s.

Příloha

Raiffeisenbank a.s., TF/Dokumentární obchody, Hvězdova 1716/2b, 140 78 Praha 4
tel.: 234 401 480 pí. Truchlíková, - 147 sl. Horská, - 276 sl. Rosenbergerová, - 586 pí. Štajnerová, - 551 pí. Jetelová, - 656 sl. Táborská
fax: 234 403 243

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha F: Dokumentární akreditiv

08/11/10-07:37:04 CZ1PrtTrdFin-3928-026647 1

---------- Instance Type and Transmission ----------
Original received from SWIFT
Priority : Normal
Message Output Reference : 0636 101108RZBCCZPPAXXX5421915155
Correspondent Input Reference : 1808 101105BICECLRMAXXX5301793665
---------- Message Header ----------
Swift Output : FIN 700 Issue of a Documentary Credit
Sender : BICECLRMXXX
BANCO BICE
SANTIAGO CL
Receiver : RZBCCZPPXXX
RAIFFEISENBANK A.S.
PRAGUE CZ
---------- Message Text ----------
27: Sequence of Total
1/1
40A: Form of Documentary Credit
IRREVOCABLE
20: Documentary Credit Number
1-120090
31C: Date of Issue
101105
40E: Applicable Rules
UCP LATEST VERSION
31D: Date and Place of Expiry
101130 NEGOTIATING BANK
50: Applicant

. CHILE
59: Beneficiary - Name & Address
/TREVOS A.S. MASOV 34-51101 ID
25922530 VAT: CZ25922530, TURNOV
CZECH REPUBLIC
32B: Currency Code, Amount
Currency : EUR (EURO)
Amount : #26.418,70#
41D: Available With...By... - Name&Addr
YOURSELVES, AT 60 DAYS AFTER
AIR WAY BILL FLIGHT DATE.
BY DEF PAYMENT
43P: Partial Shipments
ALLOWED
43T: Transhipment
ALLOWED
44E: Port of Loading/Airport of Dep.
ANY AIRPORT CZ
44F: Port of Dischrge/Airport of Dest
AIRPORT SANTIAGO, CHILE.
44C: Latest Date of Shipment
101125
45A: Descriptn of Goods &/or Services
LUMINARIAS ELECTRICAS
46A: Documents Required
+ AIR WAY BILL, 1 ORIGINAL AND 1 COPY ISSUED TO OURSELVES,
NOTIFY APPLICANT, STATING FREIGHT AMOUNT PREPAID, THAT MUST BE
ACCORDING INVOICED.
+ FAX FROM BENEFICIARY TO APPLICANT AND TO OURSELVES INDICATING
L/C NUMBER 1-120090 DETAILING SHIPPING DATE, AWB NUMBER,
CARRIERS NAME, MERCHANDISE DESCRIPTION AND TOTAL INVOICED AMOUNT
FOR INSURANCE PURPOSES. (OUR FAX NBR: (56 2) 6965324).

+ COMMERCIAL INVOICE IN 1 ORIGINAL AND 1 COPY ISSUED FOR CFR VALUE.
+ PACKING LIST IN 1 ORIGINAL AND 1 COPY
+ CERTIFICATE(S) IN 1 ORIGINAL AND 1 COPY, OF : EUR 1

47A: Additional Conditions
PHOTOCOPIES ARE NOT ACCEPTABLE WITHOUT SIGNATURES BY HAND.
DOCUMENTS WITH ERASURES ARE NOT ACCEPTABLE. ALL DOCUMENTS MUST
BEAR L/C NUMBER : AND APPLICANT REF. NUMBER
THIS L/C MUST BE ADVISED THRU BANK RAIFFEISENBANK
ACCOUNT:5007500182/5500 . IBAN:CZ4355000000005007500182
SWIT:RZBCCZPP. IN FIELD 46A DELETE:'THAT MUST BE ACCORDING
INVOICED'. CERTIFICATE OF ORIGIN ISSUED BY THE BENEFICIARY NOT
ACCEPTED. BENEFICIARY MUST CERTIFY HAVING SENT COPIES OF
SHIPMENT DOCUMENTS VIA FAX 5227471321 DIRECTLY TO APPLICANT
AFTER SHIPMENT. IN FIELD 46A CORRECTLY READ:'...COMMERCIAL
INVOICE IN 1 ORIGINAL AND 1 COPY ISSUED FOR CPT SANTIAGO-CHILE.
PACKING LIST IN 1 ORIGINAL AND 1 COPY. CERTIFICATE EUR-1 IN 1
ORIGINAL'.

71B: Charges
OUTSIDE CHILE BANKING CHARGES
ARE FOR ACCOUNT OF BENEFICIARY

48: Period for Presentation
ON OR BEFORE 5 DAYS AFTER AIR
WAY BILL FLIGHT DATE, BUT WITHIN
L/C VALIDITY.

49: Confirmation Instructions
CONFIRM

53A: Reimbursing Bank - BIC
PNBPGB2L
WELLS FARGO BANK, N.A., LONDON BRANCH (FORMERLY KNOWN AS WACHOVIA)
LONDON GB

78: Instr to Payg/Accptg/Negotg Bank
FOR INVOICED AMOUNT PLS REIMBURSE AT MATURITY WITH THE
STATED REIMBURSEMENT BANK, UNDER SWIFT OR TESTED TELEX ADVICE TO
US INDICATING OUR REF. NUMBER 1-120090 . IN CASE OF
DISCREPANCIES YOU MUST ADVISE US THROUGH SWIFT MT-750 OR TESTED
TLX MSG. AFTER OUR AUTHORIZATION, YOU MUST DEDUCT USD 90.00 FROM
THE INVOICED AMOUNT. DOCUMENTS MUST BE SENT BY COURIER TO THE
FOLLOWING ADDRESS: BANCO BICE, TEATINOS NO.220, SANTIAGO, CHILE.

72: Sender to Receiver Information

---------- Message Trailer ----------
{CHK:3B4BF70D35A4}
{DLM:}
PKI Signature: MAC-Equivalent

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha G: Žádost o obstarání dokumentárního inkasa

BANK
Client inspired banking

Application for Documentary collection

Raiffeisenbank a.s., Hvězdova 1716/2b, 140 78 Praha 4

We ask you for the provision of documentary collection according to the following instructions marked by „X“:

☒ **Documentary collection** ☐ **Clean collection** ☐ **Promissory note** ☐ **Bill of exchange**	
Drawee X **TUNISIA**	**Collecting bank / Place of maturity** **SOCIETE TUNISIENNE DE BANQUE** **AGENCE CENTRALE** **Rue Hedi Nouira TUNIS, TN** **Tel: 71 340 162**
Amount, currency **EUR #12.542,00#**	**Issue date of draft** 27.05.2010 **Maturity date of draft** 25.07.2010
Enclosed documents (number of folds) ☒ Draft 1x ☒ Invoice 3x ☒ Packing list 3x ☐ Weight list ☒ Certificate of origin	☒ B/L 3x ☐ AWB ☐ CMR ☐ Insurance Policy / Certificate ☐ other documents
Collecting instructions **Deliver documents against** ☐ payment ☒ acceptance	**Arrange for protest of draft** **in case of non-payment** ☒ yes ☐ no **in case of non-acceptance** ☒ yes ☐ no
Charges of Raiffeisenbank ☒ for account of drawer ☐ for account of drawee	**Charges outside of Raiffeisenbank** ☐ for account of drawer ☒ for account of drawee ☒ charges must not be waived
Documents / drafts to be send by **courier** ☒ in one lot ☐ in two lots **by registered airmail** ☐ in one lot ☐ in two lots	**Special instructions / notes**
Proceeds in favour of account no.: **IBAN: CZX**	

In Turnov date 31.05.2010

Made out / tel. no.

.....

.....

.....

.....

Name and address of drawer, valid signature and stamp

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha H: Dokumentární inkaso

08/11/10-11:58:46 CZ1PrtTrdFin-3939-026661 1

---------- Instance Type and Transmission ----------
Notification (Transmission) of Original sent to SWIFT (ACK)
Network Delivery Status : Network Ack
Priority/Delivery : Normal
Message Input Reference : 1057 101108RZBCCZPPAXXX5421720198
---------- Message Header ----------
Swift Input : FIN 730 Acknowledgement
Sender : RZBCCZPPXXX
RAIFFEISENBANK A.S.
PRAGUE CZ
Receiver : BICECLRMXXX
BANCO BICE
SANTIAGO CL
MUR : HH
---------- Message Text ----------
20: Sender's Reference
TFRB/4592216
21: Receiver's Reference
1-120090
`0: Date of Msg Being Acknowledged
101105
72: Sender to Receiver Information
WE ADVISED THIS L/C TO THE BENEF.
ACCORDING CONFIRMATION WE SHALL
REVERT SEPARATELY.
AT THE SAME TIME WE CONSIDER THAT
CERT.OF ORIGIN IS NOT NECESSARY.
OTHERWISE PLS PROTEST.
---------- Message Trailer ----------
{CHK:D640C5A815DA}
PKI Signature: MAC-Equivalent
---------- Interventions ----------
Category : Network Report
Creation Time : 08/11/10 11:57:17
Application : SWIFT Interface
Operator : SYSTEM
Text
{1:F21RZBCCZPPAXXX5421720198}{4:{177:1011081057}{451:0}{108:HH}}

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha CH: Hlášení obratu

KUPEG
ÚVĚROVÁ POJIŠŤOVNA

HLÁŠENÍ OBRATU

Pojištěný:
IČ: Číslo pojistné smlouvy:
Adresa:
Telefon: Hlášení za měsíc:
Fax: rok:
E-mail:

DLUŽNÍK	Země	Platební podmínka	Měna	Hodnota v měně

Pro emailovou komunikaci s námi ohledně hlášení obratu a fakturace pojistného používejte, prosím, emailovou adresu fakturace@kupeg.cz!

V .....

.....
Razítko a podpis pojištěného:

Zdroj: KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s.

Příloha I: Faktura za pojištění pohledávek u úvěrové komerční pojišťovny Atradius, a.s.

EU/131

atradius
managing risk, enabling trade

FAKTURA číslo: 1
za pojistné

Pojistitel:	Atradius Credit Insurance N.V. organizační složka	Pojistník:	**TREVOS, a.s.**
Adresa:	Karolinská 661/4 186 00 Praha 8, Karlín	Adresa:	Mašov 34 511 01 Turnov
DIČ:	CZ27123979	DIČ:	CZ25922530
		IČ:	25922530

Pojistná smlouva:
Pojistné odvětví: **Pojištění pohledávek**
Pojistné období: **1.1.2012 – 31.1.2012**

Peněžní ústav:	Deutsche Bank AG	Kontakt:	Jana Komínková
Číslo účtu:	5008200106 / 7910	Telefon:	+420 236 089 283
Konstantní symbol:	558	Fax:	+420 236 089 269
Variabilní symbol:	9566000	E-mail:	jana.kominkova@atradius.com
IBAN Code:	CZ1079100000005008200106		Swift Code: DEUTCZPX

Obrat / zůstatek celkem: 413 814,00 EUR

Pojistné celkem k úhradě: **1 365,60 EUR**

Pojistná sazba aplikovaná na část obratu za:
Skupinu zemí A: 0,33 %

Nový účet pro platby v EUR!

Atradius Credit Insurance N.V.
David Ricardostraat 1
1066 JS Amsterdam
Nizozemí

Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka zapsaná v OR vedeném Městským soudem v Praze, oddíl A, vložka 49393
IČ: 27123979
DIČ: CZ27123979
Karolinská 661/4
186 00 Praha 8, Karlín
Česká republika

Bankovní spojení:
Deutsche Bank
5008200018/7910

Tel.: +420 236 089 283
Fax: +420 236 089 269

info.cz@atradius.com
www.atradius.cz

Datum vystavení: 15.2.2012
Splatnost faktury je 15 dní od data vystavení.

Je-li fakturační měna jiná než CZK, uvádějte při platbě vždy úplný název příjemce platby – naší společnosti (Zákon č. 61/1996 Sb. O některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti).
Pojišťovací činnosti jsou z hlediska daně z přidané hodnoty plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně dle § 51 odst. d) zákona o DPH č. 235/2004 Sb.

Kateřina Nováková
(Kateřina Nováková)

Jana Komínková
(Jana Komínková)

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha J: Příklad kurzových ztrát při poskytnutí krátkodobého úvěru

INVOICE 012000897
Page 1

Seller

TREVOS, a.s.
Mašov 34
51101 Turnov
CZECH REPUBLIC
ID : 25922530 VAT : CZ25922530
Tel.: 00420 481 625 245 , fax: 00420 481 624 112

Bank connection: RAIFFEISENBANK
Account No.: 5007500190/5500
IBAN: CZ2155000000005007500190
SWIFT: RZBC CZ PP

Buyer

Abu Dhabi
UNITED ARAB EMIRATES
ID: **VAT:**

Consignee

Variable symbol: 012000897 | Way of transport: 20ft container arranged by supplier | Creation date: 21.12.2010
Created by: | Delivery terms: CIF Abu Dhabi port | Due date: 17.4.2011
Payment terms: 90 days after B/L date

Article code / Description	Order code	Type	Wattage	Lampholder	IP	Quantity / Buyer's order No.	Unit price	Total / Buyer's article
Items accordingly delivery note		DLV-2010-20-000759						
50160240118001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 118 AC**	1x18	T8/G13	66	**204,00 pcs** email 1.12.2010		
50160240136001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 136 AC**	1x36	T8/G13	66	**357,00 pcs** email 1.12.2010		
50160024218001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 218 AC**	2x18	T8/G13	66	**136,00 pcs** email 1.12.2010		
50160024236001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 236 AC**	2x36	T8/G13	66	**510,00 pcs** email 1.12.2010		

Total price **16 564,80** **USD**

Notice :

Stamp and signature of supplier

Supply exempt from output VAT according to § 66 of the VAT Act.

Supply exempt from output VAT according to § 67 of the VAT Act.

INVOICE 112000637
Page 1

Seller

TREVOS, a.s.
Mašov 34
51101 Turnov
CZECH REPUBLIC
ID : 25922530 VAT : CZ25922530
Tel.: 00420 481 625 245 , fax: 00420 481 624 112

Bank connection: RAIFFEISENBANK
Account No.: 5007500182/5500
IBAN: CZ4355000000005007500182
SWIFT: RZBC CZ PP

Buyer

UNITED ARAB EMIRATES
ID: **VAT:**

Consignee

Variable symbol: 112000637 Way of transport: 20ft container arranged by supplier Creation date: 18.8.2011
Created by: Delivery terms: CIF Abu Dhabi port Due date: 16.11.2011
Payment terms: Payment against documents - through the documentary collection

Article code / Description	Order code	Type	Wattage	Lampholder	IP	Quantity / Buyer's order No.	Unit price	Total / Buyer's article
Items accordingly delivery note		DLV-2011-20-000534						
50160024218001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 218 AC**	2x18	T8/G13	66	**350,00 pcs** e-mail od 27.7.11,		
50160240136001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 136 AC**	1x36	T8/G13	66	**180,00 pcs** e-mail od 27.7.11,		
50160024236001 New Electrical : zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 236 AC**	2x36	T8/G13	66	**480,00 pcs** e-mail od 27.7.11,		
50160240258001 New Electrical - zářivkové svítidlo průmyslové		**PRIMA 258 AC**	2x58	T8/G13	66	**85,00 pcs** e-mail od 27.7.11,		

Total price **12 243,05 EUR**

Notice :

Stamp and signature of supplier

Supply exempt from output VAT according to § 66 of the VAT Act.

Supply exempt from output VAT according to § 67 of the VAT Act.

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012

Příloha K: Certifikáty potřebné pro vývoz svítidel do zahraničí

1 Consignor - *Expéditeur - Expedidor* TREVOS a.s. Mašov 34 511 01 TURNOV CZECH REPUBLIC	**COPY** *COPIE - COPIA*
2 Consignee - *Destinataire - Destinatario* Sultanate of Oman	**EUROPEAN COMMUNITY** *COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE* *COMUNIDAD EUROPEA* **CERTIFICATE OF ORIGIN** *CERTIFICAT D 'ORIGINE* *CERTIFICADO DE ORIGEN*
	3 Country of origin - *Pays d'origine - País de origen* CZECH REPUBLIC
4 Means of transport - *Expédition - Expedición* TRUCK AND SHIP	**5** Remarks - *Remarques - Observaciones* INVOICE No.: 112001040

6 Item number, marks, numbers, number and kind of packages, description of goods *No d'ordre, marques, numéros, nombre et nature des colis, désignation des marchandises* *No de orden, marcas, numeración,, número y naturaleza de los bultos, descripción de las mercancías*	**7** Quantity *Quantité* *Cantidad*
2 pallets Plastic components of SM 136 OP H.S.Code 9405920090 INCOTERM: EXW Turnov	Btto: 318,34 Ntto: 214,14

8 The undersigned authority certifies that the goods described above originate in the country shown in box 3
L'autorité soussignée certifie que les marchandises désignees ci-dessus sont originaires du pays figurant dans la case No. 3
La autoridad infrascrita certifica que las mercancias designadas son originarias del país indicado en la casilla No 3

Place and date of issue, name, signature and stamp of competent authority
Lieu et date délivrance, désignation, signature et cachet de l'autorité competenta
Lugar y fecha de expedición, designación, firma y sello de la autoridad competente

ECCR VI/2010

PRŮVODNÍ OSVĚDČENÍ

1. **Vývozce** (jméno, úplná adresa, země)

Trevos, a.s.
Mašov 34
511 01 Turnov
Czech Republic

EUR. 1 č. OP 3063049

Před vyplněním se seznamte s poznámkami na druhé straně

2. **Osvědčení pro preferenční obchod mezi**

EU

a

Switzerland

(uveďte příslušné země, skupiny zemí nebo území)

3. **Příjemce** (jméno, úplná adresa, země) (nepovinné)

Switzerland

4. Země, skupina zemí nebo území, v nichž jsou výrobky pokládány za původní

EU

5. Země, skupina zemí nebo území místa určení

CH

6. **Podrobnosti o dopravě** (nepovinné)

7. Poznámky

8. Číslo položky; značky a čísla; počet a druh nákladových kusů[1]; popis zboží	9. Hrubé množství (kg) nebo jiná míra (litr, m³, atd.)	10. Faktury (nepovinné)
94054035 - zářivková svítidla z plastu (plastic fluorescent lighting fittings)		
94054095 - zářivková svítidla z kovu (metal fluorescent lighting fittings)	1 713	112001062

11. **CELNÍ INDOSACE**

Prohlášení ověřeno

Vývozní dokument[2])

1063/1636/2011

Tiskopis ..... č. .....

Celní úřad: LIBEREC

Vydávající země nebo území: CZ

Razítko

Datum 16. 12. 2011

(Podpis)

12. **PROHLÁŠENÍ VÝVOZCE**

Já, níže podepsaný, prohlašuji, že zboží popsané výše splňuje podmínky vyžadované pro vydání tohoto osvědčení.

Místo a datum Turnov, 20111216

(Podpis)

1) Přesně uveďte počet kusů nebo volné složení.

2) Vyplňuje se, pokud to vyžadují předpisy země nebo území vývozu.

Tisk povolen GŘC 2004/3347/3

OP 1195

Sp[redacted]dohody mezi EU a CH

Protokol č. 3

Zářivková svítidla se skládají z komponentů z plastu a kovu, které jsou vyráběny v našem závodě z materiálů EU původu.
Ocelový svitek nakupujeme u fi lCSC, polykarbonát u fi Bor Polymer, předřadníky u fi DNA a Philips, objímky od DNA, kabely od Heiru CZ.
Jsou EU původu.

Dle přiložené tabulky výrobky splňují podmínky pro vydání EUR 1.

Dlouhodobá prohlášení: Bor Polymer, lCSC, DNA, Philips, Heiru

Faktury: Heiru FV2011340, Bor Polymer 111019, lCSC 11114197, DNA 1/11/06661, 1/11/06772, Philips 9820197864, 9820194464.

Turnov 20111216

KENYA BUREAU OF STANDARDS

PRE-EXPORT VERIFICATION OF CONFORMITY (PVoC)

CERTIFICATE OF CONFORMITY

IDF No	E1112179627	**Coc No**	S-2012/02/124502
RFC date	06.01.2012	**Issuance Date**	22.02.2012
Reference No.	3611625711	Page	1 / 1

Importer

Nairobi - Kenya
Phone #
E-Mail

Exporter

TREVOS A.S.
MASOV 34, 511 01

Turnov - Czech Republic
Phone # 420420481363349 **Fax #** 420420481624112
E-Mail

Date of Inspection	06.02.2012	**Place of Inspection**	Turnov, CZ
Port of Destination	Mombasa - KE		
Shipment Mode	SEA	**Country of Supply**	CZ
Seal #		**Quantity Delivered (Full/Part):**	TOTAL
FOB value	20,333.60 USD	**Invoice No.**	212000136
Invoice Date	09.02.2012		

Declared HS Code	Quantity		Product	Route Used	Standard / Norminative REF	Registration / licence Ref.
85044080	30	Pieces	EMERGENCY KIT L/36/3 FM 343 6-36W 3H 3.6V	A	KS 04-306 (Confirmed, 1999):1984	N/A
94056000	840	Pieces	FLOURESCENT WATERPROOF LUMINAIRE	A	KS IEC 60598-2-1:1997	N/A
94056000	250	Pieces	INDOOR SURFACE MOUNTED LUMINARE, OPALIZED PC DIFUZER AND ELECTRONIC BALLAST	A	KS IEC 60598-2-1:1997	N/A

Remarks DECLARATION OF CONFORMITY AND CB TEST CERTIFICATE. DETAILS AS PER INVOICE NO. 212000136 DATED 09.02.2012. INSPECTION REPORT DATED 06.02.2012.

SGS COPY

Provided and authenticated by SGS Nairobi Liaison Office on Date 22.02.2012

Issuing Office SGS CZECH REPUBLIC S.R.O. - Prague - Czech Republic
Milana Rousova

This document is valid for three months from the date of issuance

This document is issued under the authority of the Pre-Export Verification of Conformity Programme, for and on behalf of the Kenya Bureau of Standards, KENYA

This certificate is issued according to the requirements of KEBS (Kenya Bureau of Standards) and is subject to the applicable SGS General Conditions for System, Product & Service Certification available at http://www.sgs.com/en/Terms-and-Conditions.aspx

This document does not discharge exporters from their contractual obligations in relation to quality and quantity of the goods referred to herein, nor does it discharge the exporter or the importer from exercising all their rights and discharging all their liabilities under the Contract of Sale. Stipulations to the contrary are not binding on SGS. This document does not evidence shipment. KEBS may reject the consignment covered by this CoC if found to be non-conforming on verification at the port of entry.

21425123411

Physical Technical Testing Institute
Ostrava-Radvanice

Type Examination Certificate

(1)

(2) Equipment Intended for use
in Potentially Explosive Atmospheres
Directive 94/9/EC

(3) Type Examination Certificate Number:

FTZÚ 08 ATEX 0168X

(4) Equipment: **Fluorescent luminaire type PRIMA ... Ex**

(5) Manufacturer: **Trevos, a.s.**

(6) Address: **Mašov 34, 511 01 Turnov, Czech Republic**

(7) This equipment or protective system and any of acceptable variation thereto is specified in the schedule to this certificate and the documents therein referred to.

(8) The Physical Technical Testing Institute, certifies that this equipment or protective system has been found to comply with the Essential Health and Safety Requirements relating to the design and construction of Category 3 equipment, which is intended for use in potentially explosive atmospheres given in Annex II to the Council Directive 94/9/EC.

The examination and test results are recorded in confidential Report N°

08/0168 dated 13 October 2008

(9) Compliance with Essential Health and safety requirements has been assured by compliance with:

EN 60079-15:2005 EN 61241-0:2006 EN 61241-1:2004

(10) If the sign „X" is placed after the certificate number, it indicates that the equipment or protective system is subject to special conditions for safe use specified in the schedule to this certificate.

(11) This TYPE EXAMINATION CERTIFICATE relates only to the design, examination and testing of the specified equipment or protective system in accordance to the directive 94/9/EC.
Further requirements of the Directive apply to the manufacturing process and supply of this equipment or protective system. These are not covered by this certificate.

(12) The marking of the equipment or protective system shall include following:

II 3GD Ex nA tD A II T4-T5 $T_{max.surface}$ – see below (15)

This Type Examination Certificate is valid till: **31.10.2013**

Responsible person:

Dipl. Ing. Sindler Jaroslav
Head of certification body

Date of issue: 14.10.2008

Number of pages: 1/4

This certificate is granted subject to the general conditions of the Physical Technical Testing Institute.
This certificate may only be reproduced in its entirety and without any change, schedule included.

FTZÚ, Pikartská 7, 716 07 Ostrava Radvanice, tel +420 596 232 715, fax +420 596 232 672, e-mail: ftzu@ftzu.cz

Physical Technical Testing Institute

Ostrava-Radvanice

(13) **Schedule**

(14) **Type Examination Certificate N° FTZÚ 08 ATEX 0168X**

(15) Description of Equipment: A type PRIMA ...Ex fluorescent luminaire is composed of two parts of the enclosure comprises a body and light transmitting cover (difuser) at degree of protection IP 66. The body of the luminaire is made from the grey polycarbonate, light transmitting cover is moulding from the clear polycarbonate, and they are tighten through foamed ploy urethan gasket. Their mutually fixation is made by stainless clips. On the opposite sides of the body there are holes to accept Pg 13,5 cabe glands or plug. The enclosure houses a basic varnished steel plate (reflector) on which are mounted lampholders G13 for linear fluorescent tubes, three-poles or five-poles connection terminal block and two-poles connecting terminal, capacitor DNA, electronic starters type Pulsestarter EFS at designe EEx nA II together with inductance ballasts HELVAR, TRIDONIC or PHILIPS, or there are used electronic ballasts type OSRAM, HELVAR, PHILIPS or VOSSLOSH. As a light sources are used bi-pin linear fluorescent tubes type T8/G13 1(2) x18W, 1(2) x 36W or 1(2) x 58W with nominal voltage 230V/50-60Hz

Basic technical data:

Nominal voltage: 230V/50-60Hz

Degree of protection: IP 66

Ambient temperature Ta: - 20 °C to + 40 °C

Type: PRIMA 258Ex; PRIMA 158Ex

Light source	Bi-pin linear fluorescent lamp 1,2 x 58W	
Type of ballast	inductance	electronic
Temperature class	T4	T5
$T_{max\ surface}$	67°C	60°C

Responsible person: Date of issue: 14.10.2008

Dipl. Ing. Šindler Jaroslav
Head of certification body

Number of pages: 2/4

This certificate is granted subject to the general conditions of the Physical Technical Testing Institute
This certificate may only be reproduced in its entirety and without any change, schedule included

FTZÚ, Pikartská 7, 716 07 Ostrava Radvanice, tel: +420 596 232 715, fax: +420 596 232 672, e-mail: ftzu@ftzu.cz

Physical Technical Testing Institute
Ostrava-Radvanice

(13) **Schedule**

(14) **Type Examination Certificate N° FTZÚ 08 ATEX 0168X**

Type: PRIMA 236Ex; PRIMA 136Ex

Light source	Bi-pin linear fluorescent lamp 1,2 x 36W	
Type of ballast	inductance	electronic
Temperature class	T4	T5
$T_{max.surface}$	67°C	53°C

Type: PRIMA 218Ex; PRIMA 118Ex

Light source	Bi-pin linear fluorescent lamp 1,2 x 18W	
Type of ballast	inductance	electronic
Temperature class	T4	T5
$T_{max.surface}$	67°C	53°C

(16) Report No.: 08/0168 dated 13.10.2008

(17) Special conditions for safe use:
The installation of luminaire must be protected against mechanical damage.

(18) Essential Health and Safety Requirements:
Covered by standards mentioned in (9) of this certificate.

Responsible person: Date of issue: 14.10.2008

Dipl. Ing. Sindler Jaroslav
Head of certification body

Number of pages: 3/4

This certificate is granted subject to the general conditions of the Physical Technical Testing Institute.
This certificate may only be reproduced in its entirety and without any change, schedule included.

FTZÚ, Pikartská 7, 716 07 Ostrava Radvanice, tel: +420 596 232 715, fax: +420 596 232 672, e-mail: ftzu@ftzu.cz

Physical Technical Testing Institute
Ostrava-Radvanice

(13) Schedule

(14) Type Examination Certificate N° FTZÚ 08 ATEX 0168X

(19) LIST OF DOCUMENTATION

- Technical description + operating instruction ... 07.01.2008
- Material specification ... 07.01.2008, 6 sheets
- Wiring diagram ... 19.09.2007, 5 sheets
- Plates ... 07.01.2008
- Certificate EZÚ no. 5070080 ... 24.09.2007
- Test report EZÚ no. 800785-01/01 ... 14.03.2008

Responsible person: Date of issue: 14.10.2008

Dipl. Ing. Šindler Jaroslav
Head of certification body

Number of pages: 4/4

This certificate is granted subject to the general conditions of the Physical Technical Testing Institute.
This certificate may only be reproduced in its entirety and without any change, schedule included.

FTZÚ, Pikartská 7, 716 07 Ostrava Radvanice, tel.+420 596 232 715, fax +420 596 232 672, e-mail: ftzu@ftzu.cz

zdroj: Exportní oddělení společnosti Trevos, a.s., 2012